

AZ ALMÁSY GRÓFOK

Graf Alajos Walmán
Hocini

A ZSADÁNYI ÉS TÖRÖKSZENTMIKLÓSI

ALMÁSY GRÓFOK

KIADJA

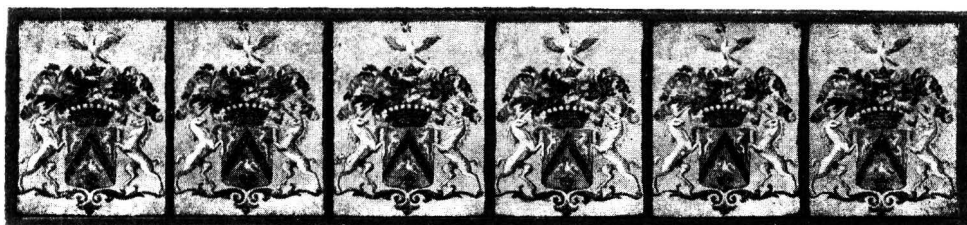
GRÓF ALMÁSY DÉNES

KÉTEGYHÁZA 1903

«Istenfélők, jó katolikusok, alázatosak, adakozók,
királyunkhoz hűek, okosan mérsékletes hazafiak le-
gyenek . . . és szeressék egymást!»

(II. Ignác gróf 1821-iki végrendeletéből.)

Előszó.

Aldott jó atyám arczképén kegyelettel el=eltünődve sokszor kér=deztem Tőle, a sokszorosan nemes lélektől: „Kitől is tanultál Te annyi szeretetet, bölcseséget és nemes egyszerűséget?

Kérdésemre — arczképe mellett — megadták a feleletet családunk hagyományai és levéltárunk adatai, a melyek tájékoztatása és vezetése mellett bejártam multunk századait.

Találkoztam nagyszü jeles elődökkel, csak félig kibontakozhatott szellemi nagyságokkal és az idők messze távolában egyszerű nemes

és nemzetes táblabírákkal, s bennük annyi lángbuzgalommal, családi erénnyel és főkelt szellemmel, mely lélekemelő és megörökítésre méltó.

Különbén is érzem és vallom, hogy kegyeletünknek és hálánknek ki kell nyulnia a multak belátható végső határáig.

Családom e szerény történet=könyve tehát, bár egyik utolsó patriarchalis család hagyományos, és több századra terjedő összetartásának példátlan adatait foglalja is magában, koránt sem az Almásy

névvel Galó hivalgás könyve; csupán családom arczkép=csarnokát kívánja az gyarapítani eleven képekkel a késző unokák okulására és buzditására.

Mem volt szándékunkban, de módunkban sem, a nagy Almásy=hadat végig=hosszig tárgyalni; de arra törekedtünk, hogy, a mennyire lehetséges, az oldalágak jelesbjeit is méltassuk.

Szolgáljon különben e szerény munka, melylyel a hingság piaczára kiállani nem akarunk, szellemi örökségül kedves gyerme=

keimnek, annyi jeles előd unokáinak, a kik annak idején magoktól is rá fognak jönni, hogy e könyv egyszersmind a kegyelet könyve, a melyet ezer halával szentelek azon elfelejtethetlen férfin emlékének, a kinek jószágos atyai gonásai eltörülhetlenül élnek lelkemben.

Szeretettel nyújtom azt továbbá családom nemes rokonságának és barátainak.

Kétegyháza, 1902 December hóban

Gróf Almásy Dénes.

FŐBB FORRÁSAINK:

- Békefi Remig*: A pásztói apátság története.
Bunyitay Vincze: A váradi püspökség története. II.
Budai országos levéltár.
Egri országos levéltár.
Gyöngyösi ferenczrendiek házi naplója.
Hajnal 1864. évf.
Iparczimtár 1864. évf.
Magyar egyetemes Encyclopædia II. k.
A filiczi Almásiak. Turul VII.
Almási Pál püspök pecsége. Turul IV.
Kandra Kabos: Az ezeréves Károlyiak.
Kerekgyártó Árpád: Magyarok Életrajzai I.
Kétegyházi: Almásy-levéltár.
Krónikák: Névtelen jegyző.
« Kézay Simon.
« Thuróczi.
« Bécsi képes.
Nagy Iván: Magyarország családai I—XIII.
Pallas Nagy lexikona I.
Dr. Pauler Gyula: Magyar nemzet története I.
Siebmacher-Csergeő: Wappenbuch 1885.
Theiner: Monumenta Hungariæ I.
Dr. Wértner Mór: A magyar nemzetségek II.
stb.

AZ ALMÁSY NEMZETSÉG.

zeretnők látni a két képet, melyek az Almásyak régi kastélyainak egyikében vagy másikában falfestményben meg is lehettek: látni Öszény (ma Eszény-nek mondanók) gróf két hősi ábrázolatát, a mint Szent László táborában Ákos vezér kúnjai ellen szerencsésen és férfiasan küzd (1092. év) és midőn Oroszországban Kálmán király védelmében ő, az *Almási* nemzetségből való erős és fürgé férfiú ugyancsak a kunok által felkonczoltatott (1099).

Az Almási nemzetség tehát régiségével egészen a szent királyok koráig fölnyúlik. A krónikák Öszény comes előkelő voltát és vitézségét váltig dicsérik.

«Meghallván a kunok nagy veszteségöket, mely Kapócs leveretésével érte őket, nagyon elkeseredtek, s nagy fogadást tőnek, hogy Kapócs halálát megtorolják, követeket küldének László királyhoz, s követelék: bocsássa el a foglyokat. Sértő és gyalázó szavakkal

csufolták a királyt és kitűzték a napot, melyen Magyarországba törnek. És midőn a király ezt hallotta, elmosolyodott és azon napnál, melyet Magyarországba való jövetelükre kitűztek, hamarabb eléjük lovagolt s egy szombati napon jókor reggel megtámadta a kunokat a Duna mellett, Orsován túl. Az első támadásban leszúrta a király a kunok vezérét: *Ákost. Őszény*, kit a király hivtelennek, Salamon-pártinak gondolt, szerencsésen és derekasan kitett magáért (1092. év).»

Már a kit a krónikás ennyire kiemel, annak nagy, vitéz és igen előkelő embernek kellett lennie, kinek az énekesek századokon keresztül zengedezték volt dicséretét.

1099 április végén Kálmán király Oroszországba segítségére ment szövetségének és ostrom alá fogta Prezemisl-t. Ellenfele Dávid a kunokhoz ment segítséget kérni. Bonyák kún vezér kis, de fürge csapattal jött a város fölszabadítására, valami 300 lovassal. A kunok a magyarok közelébe érve, megháltak. Éjfélkor a kún vezér fölkel, kiment a táborból, és a pusztaságban, mint a farkas ordítani kezdett. Szavára egy farkas visszafelelt, s azután sok más farkas is elkezdett üvölni. Ez jó jel volt. «Holnap legyőzzük a magyarokat», mondá Bonyák visszatérve Dávidhoz, és másnap tele bizodalommal a magyarok ellen nyargalt.

A magyarok csatarendben állottak zászlóaljak szerint. Bonyák egy híres kún vitézt: Altun-Abát 50 kún lovassal előre küldte. Szárnyát Dávid a maga oroszaival, jobbra-balra 50 emberrel fedezé, maga pedig Bonyák lesbe állott. A kunok támadtak, s azután megfordultak, futottak. A magyarok utánuk rohantak, de a mint a leső hely előtt elhaladtak, a kún vezér kitört és hátba fogta őket, Altun-Aba pedig visszafordult s a meglepett magyarok nemcsak szétverettek, sok embert veszítettek, hanem az első csapat veresége annyira

megzavarta magát a fősereget, hogy mikor Bonyák nyíllal, karddal három felül rájuk rohant, és Volodár, Prezemiszl ura is kitört az erősségből, minden rend megbomlott, és a magyarok fejöket veszítve, egymást taszigálva a Viar és San folyókba rohantak és belevesztek. Kálmánt Magyarország nemesei körülfogták, testükkel védték és kivitték a veszedelemből; de a két püspök: Koppány és Lőrincz, sok világi úrral, jó vitézzel elhullott. «Ott veszett *Eszény ispán erős, bátor vitéz* kísérőivel, az *Almási nemzetségből.*»

Nem magában említik a krónikák; a megsebesült Gyula nádor még utána következik az előszámlálásban; de hogy önállóan is föl-
említetik, ez vitézségének, vagy állásának nagy voltára is vonatkozhatik.

Hanem jó Lehóczkynak abban alig lehet igazat adni, hogy *Gyula nádorispán és Péter vitéz is Almási-nemzetségbeli.*

Ezen állítólagos Almási Péterről olvassuk: «Egy Máté nevű, híres magyar vitéz, meglátta, mint dühöng valami *Monok* nevű kún a futó magyarok ellen, és neki rugtatott, hogy elfogja. A kún, mikor látta, hogy ellene jön, megfordult, de futva hátra lőtt, nyíla Máté lábát érte, és az odavesz, ha társai paizsaikkal nem fedezik a kún nyilai ellen, a kire valami *Péter* nevű magyar rohant, és miután a kún rálőtt, de nem találta, mielőtt más nyílat vehetett volna elő, megszorítá, keresztül szúrta, és még élve foglyul magával hozta».

Még kevésbbé valószínű, hogy ezen Péter lenne az *őrsi és kükölyi Almásiak* őse a Kálmán királytól kapott birtokok alapján.

Még kevesebb hitelű a Hevenessy-gyűjteményben található táblázatos kimutatás egy kihalt Almási családról, mely szerint:

Almási János Salamon király kapitánya 1072-ben esett el. Fia:
István lovas kapitány Kálmán király alatt 1114. Ennek fia:

János, királyi udvarmester 1161. Ennek fia:

Pál II. *András* alatt 1218-ban a szent földön esik el. Másik fia:

Antal 1210. csanádi püspök. A szent földön elesett *Pálnak* fia:

Mátyás királyi ajtónálló mester 1278. Ennek fiai:

András 1310. hadvezér; *Imre* váradi püspök 1300. Említett *András* fia: *Gallus* I. *Lajos* kapitánya 1362-ben. Gálnak fia:

Imre, ezer lovas kapitánya *Zsigmond* király alatt. Elesett *Nikápolynál* 1396. Fia:

Sámuel *Ulászló* alatt kapitány, elesett 1444-ben *Várnánál*. Ennek két fia:

György, *Mátyás* király alatt hadvezér 1480. *Miklós* 1460. erdélyi püspök. *Györgynek* fia:

Miklós ezer lovas ezredese, elesett *Mohácsnál* 1526. Ennek fia:

László hasonló rangban I. *Ferdinand* és *Miksa* királyok alatt 1564. *Lászlónak* fia:

Dénes, ki 1622-ben a svédek ellen való hadban esett el, és benne ez *Almási család* kihalt.

Nagy igazságot rejt azonban magában ez a kimutatás, (melyet különben csak mellékes tekintetnél fogva vettünk jegyzékbe): az *Almási nemzetség* egykori létezésének eltagadhatatlan voltát.

Öszény egymaga elegendő, hogy hiteles bizonyságul szolgáljon az *Almási nemzetség* és annak ős volta mellett.

De hát hol laktak; mely tájon keresendő családi fészkek?

Be kell számolnunk a *családi várral* és *monostorral*, vagy legalább a kettő egyikével.

A honszerzés erdélyi epizódjának leírásában olvassuk . . .

«Töhötöm megindula az erdön tul kelet felé *Gyeló* oláh vezér ellen. *Gyeló* erdélyi vezér pedig meghallván jövetelét, seregét össze-

gyűjté, és sebes nyargalvást elébe lovagolni kezdé, hogy őt a messzesi kapunál (most Királyhágó) föltartsa. De Töhötöm egy nap az erdőn átkelvén, az *Almás* vizéhez érkezett. Akkor mind a két sereg összetalálkozott, s Gyeló vezér azt akarja vala, hogy ott tartóztassa fel őket ijászaival.»

A váráról híres Bánfi-Hunyadról *Bikkalj*-nak menve, gyönyörű völgybe ereszkedünk le, melyet az *Almás* patak szel keresztül, s e patak két oldalán községek terülnek el sűrűn egymás mellett.

De folytassuk Töhötöm viselt dolgait:

«Reggelre kelve Töhötöm két részre osztá seregét, s az egyik részt kissé feljebb küldé, hogy a folyón Gyeló vitézeinek tudta nélkül átkelve kezdjék meg a csatát, mi úgy is történt. És mivel könnyen esett átkelésök, mindkét sereg egyiránt viadalra kerüle és erősen vívának egymással, de meggyőzetének Gyeló vitézei és közülök sok megöleték, többen pedig foglyokká lőnek. Midőn vezérok, Gyeló ezt látta, akkor élte védelme végett futásnak erede, kit is futtában, a mint a Szamos mellett épült vára felé sietett, Töhötöm vitézei merész nyargalvást üldözvén a Kapos folyó mellett megölenek. Akkor a föld lakói urok halálát látván, tulajdon jó szántokból kezet adva, Töhötömöt urokká választák.

Töhötöm pedig azon naptól fogva azon földet békével és boldogan bírta.»

Ime tehát úgy esik mondanunk, hogy szent László király korának *Almási nemzetsége* erdélyi származású, és az Erdélyt szerző Töhötöm egyik vezéri ivadéka volt. Mert itt a lefolyt csatahely közelében mutatkoznak az *Almás- vagy Deseő-vár* romjai és *Almás monostora*. Oly jelenségek, főleg az utóbbi: a *monostor*, mely mellett nemzetséget, vezető családot keresni meg kell állapodnunk

azon — már hangoztatott — elvnel fogva, hogy minden előkori monostor arra jogosít, hogy közelében czimeres családot: *nemzetséget* keressünk.

Az Almás-patakának két oldalán, miként láttuk, községek terülnek el sűrűn egymás mellett, melyek közül kimagaslik ma is *Almás*, az előidők *Almásmonostora* (= monostor Almás).

Hogy Almásmonostorán csakugyan volt monostor, illetőleg benczés apátság, arra 1238-ból van szomorú bizonyságunk. Szomorú annyiban, hogy a monostor apátságának és bencze-rendi conventjének Rómába küldött keserves panaszát foglalja magában, hogy: *László comes* a mondott monostorra ellenséges módon rátörvén, onnan őket kiabajgatta, néhány premontreit állított be helyökre, ezeknek önkényes elszéledése után pedig a maga káplánjait és kóbor papokat helyezett be.

A pápa által delegált bírák miként ítélkeztek, nincsen tudva.

Bunyitay nem kételkedik a fölött, hogy *Almás*on az a *vár*, melynek csonka tornya a község déli oldalán emelkedő magaslaton ma is áll, az apátság alapköveire van építve. Szent Benedek fiai, — mondja ő, szent Márton hegyétől kezdve mindenütt magas helyen rakták fel monostorukat.

Ha lehetett.

A mi felfogásunk szerint azon körülmény nagyon figyelembe veendő, hogy a vár és Almás közt elterülő szelid emelkedésű hegyoldal «szentmező» = *szentmező* nevet visel.

Monostorunk megvitatása után immár azon kérdést vethetjük föl:

Kik voltak alapítói?

A kik e tájékon birtokosok voltak. «Tőhötöm pedig az naptól fogva azon földet békével és boldogan birta, sőt maradéka is a

szent király idejéig birta . . . Szent István király meghódította az erdőelvi földet (Erdély).»

Névtelen jegyzőnk utóbbi szavai igazolják, hogy itt nem birtok-elkobzásról van szó, hanem Erdély elfoglalásáról és Magyarország-hoz való csatolásáról. «Legyőzván István Gyulát a hét várat Pannon-földéhez csatolta.» (Kézai).

Tőhötöm dédunokáit tehát nem szabad földönfutóknak föltételeznünk. Szent István, ki Gyulát Magyarországon őrizet alatt tartotta, nem akarhatá, hogy anyja után való közel rokonsága ősi javaiból kiforgattassék. És csakugyan *Buja* és *Bokna* (Gyula fiai) még a későbbi királyok alatt is főemberekként szerepelnek.

Tőhötömről visszatérve, sok oknál fogva azt kell hinnünk, hogy dicső győzedelme helyét nem engedé át más nemzetség fejének, hanem ő úté fel sátorát állandó lakásul az almási dombokon, és ivadékaiban ő az almási vár és monostor alapvetője.

Tőhötöm ivadékaának birtokában feltételezvé Almás vidékét, a monostor a kiengesztelődés kegyes alakjában tűnik föl előttünk.

A kik az ősvallás szent tűzét az erdélyi részen legtovább élesztgették és kioltani nem hagyták, a Tőhötöm-unokák voltak.

Ott vannak majdnem az ősvallás visszaállításának utolsó kísérleténél is. Őket jámbor keresztény ivadék követi, mely a kereszt Istenének tiszteletére egyházakat, állandó dicséretére monostort épít, kiengesztelésül, mint a Tiszánál a tomaji nemesek.

II. Gyula leánya: *Sarolta*, később Magyarország fejedelemasszonya és szent István anyja tehát, indokolt föltevésünkhöz képest, gyermekkorában maga is járhatta az almási berkeket szolgáló asszonyai kíséretében, kiknek egyikétől vagy másikatól kapott talán oktatást a szeretet vallásáról, mely a gyengét erőssé, a hatalmasat alázatossá teszi.

Az Almási nemzetség ehhez képest fejedelmi nemzetség, Erdély hét vára urainak ivadéka.

Az 1099-ben elesett Eszény még egész csapattal jár-kél a csaták sorsát eldönteni.

Az 1238-ból említett László, az almási monostor kemény kezű patrónusa, már *Kán*-nemzetségbeli.

1249-ben *Almást*, Föld-Bikalj szomszédos birtokok, s más erdélyi és bihari javakkal Pál országbirónak adta IV. Béla, annak újabb bizonyságául, hogy az *Almási* fejedelmi nemzetséget vagyoni-lag nagy csapás érte.

A fejedelmi *Almási* nemzetség letűnése mikor esett meg Almási Eszény halála után, ki tudná megmondani?...

«A nemzetségek hasonlítanak a fához, minél nagyobb a kidőlt fa, annál bujább tövén a kisarjadzás.»

Erdély tele lett Almásiakkal, a kikből azután jutott Magyarországnak is, a hol különben sok az Almás helység és nem hiányoztak az Almásiak.

Nem mellőzhetem az Almásiakat illető azon erdélyi hagyományt, hogy a Magyarországon ma virágzó Almásiak elődje Zápolya János királynak hű embere lett volna, kit az különbéle megbízásokra használt és hűséges szolgálataiért neki jószágot adományozott, melyet utódai mindvégig birtak, míg egy fiutód Magyarországra kitelepedvén, a benmaradt ág pedig fiörökös nélkül maradván, az utolsó Almási-leány egy Ugronhoz ment férjhez, minek következtében azon nemzetséget illető jószágok előbb a Győrőfiek (ma Győrőfiek), majd az Ugron- és Toldalagi nemzetségekre szállottak.

Almásy-családunk történeti világításban sokkal színesebb, mint házi hagyományainak mécsfénye mellett. Fejedelmi, az Árpád-házzal is rokonult nemzetség, leány-ágon a vezéri Eörsök leszármazottja és jövőendő ivadékában faja «az ezer éves Károlyiaknak.»

Igaza van az Almásyak régesrégii nemes voltát hangsúlyozó királyi leveleknek, a gróffá kinevezett II. Ignácshoz intézett királyi szavaknak:

«Tégedet, ki ősrégi nemes törzsről származol... eleidnek a hadban és békében jeleseknek példájára és mint a ki ősrégi grófi nemzettség leszármazottja vagy gróffá neveztünk» (*e per vetusta nobilistestate ortum ducens... ad exemplum antenatorum tuorum... sago togaque clarorum... et tamquam de avito comitum genere ortum ducentem comitem nominavimus*).

I. JÁNOS.

Első felismerhető alakként *Almásy János* bontakozik ki a multak sötét homályából, a kiből nem közönséges elméleti tehetség erős jellemmel és szívós akarattal párosul, s így nem csoda, hogy a mennyire közelismeréssel forgolódik a közügyek forumán, ép oly fáradhatatlan erélylyel igyekszik családja leendő jövőjének biztos alapját is megvetni.

Mindkét irányban — úgy látszik — mentora, tehát szóval és tettel támogatója, testvér-bátyja *Almásy András*, *gyöngyösi plébános*, *sári apátúr* és *egri kanonok* volt, a ki Hevesmegye-szerte ép oly tekintélynek örvendett, mint a mily mozgékony és nagy tevékenységű volt a maga apátsága jogainak és családja boldogulásának munkájában.

A család, csak ha a kézen forgó adatokat vesszük is, sokat köszönhet nemzetsége ezen főpapjának, a sári apátúrnak.

A harmadik testvér György, a ki azonban, hogy irányadólag hatott volna, vagy, hogy családukkal a haladásban versenyt tartott volna, arra nincsenek adataink.

Almásy Jánossal 1677-ben találkozunk, mint a királyi tábla hites jegyzőjével, a honnét csakhamar megyéjének Heves-Szolnoknak, a mely akkor Nógrádba járt gyűlésezni, állott szolgálatába.

Az 1684 április havában Gácson tartott tisztválasztó megye-

gyűlés azért emlékezetes a család történetében, mert az Almásy András egri kanonoknak, gyöngyösi plébánusnak, mint főispáni meghatalmazottnak előlülése alatt tartatott meg. *Almásy Jánost* a vármegye ez alkalommal *szolgabírónak* választotta.

Buda visszavétele után 1686 november végén szintén a gácsi várban tartott közgyűlésből *Almásy János* szolgabíró harmadmagával azon utasítással küldetett Budára a császári hadbiztoshoz, hogy a megye állapotát, mely szerint csak két város: Gyöngyös és Pata áll még, híven ismertesse meg, és ehhez képest a megyére háramló katonai követelés leszállítását eszközölje.

A sok panasz következtében, melyek a katonák rablásai és zsarolásai következtében felmerültek, gróf Aspermont Ferdinánd, Felső-Magyarország főkapitánya 1689 végére Kassára hívta össze a 13 felső vármegyét. Heves vármegye képében az alispán és *Almásy János* küldetett ki azon megbizással, hogy a vérlázító esetek és istentelen kihágások feltüntetése mellett munkálják a bajok orvoslását, vagyis, hogy a katonák szűnjenek meg tovább marczangolni a népet, hogy erdei és hegyi bujdoklásából visszatérhessen, s békés foglalkozását folytathassa.

A vármegye 1690-ben, hogy a községeket és a népet a hadi adó, s a szakadatlanul jövő-menő katonaság szállásolása terhének viselésében támogassa, megyei biztosi tisztséget szervezett, s egyuttal két albiztost rendelve melléje, főbiztossá *Almásy Jánost* választotta. És Almásyt dicsérik a királyi levelek, hogy a törökök ellen táborozó keresztény hadak élelmezésében nagy odaadással, kitartással és sikerrel járt el.

1691—92-ben *másodalispán*; 1693-ban pedig, s azután ismét 1697-ben *első alispánnak* választották.

Mit jelentett abban az időben Hevesmegye alispánjának lenni, sejtetik az érdemeit méltató királyi levelek kitételei: «A múlt század *legsanyarúbb* korszakában volt Heves vármegyének viceispánja.» «Almásy János Heves, és Külső-Szolnok megyékben több éveken keresztül a közjónak nagy hasznával dicséretre méltóan vitte az alispáni tisztelet.» (Lipót király 1700 április 3.)

A vármegyére különben, úgy látszik, ráfizetett. Azt mondja végrendeletében: «A nemes vármegye utóbbi számadásomkor tett adóssá kétszáz egynehány forintokkal, de minthogy scrupulusom vagyon, hogy a nemes vármegye két esztendőbeli fizetésemmel adós volt, keressék föl, és ha kitűnik, hogy adós, számíttassék abba, ha pedig nem, háromszáz kila árpát adtam volt a nemes vármegyének visszatérítés reményében és feltétele mellett, melynek kilaját magam is vettem 26 polturán, még abból hátra van száznyolczvan kila. Ennyi esztendőktől fogvást való jámbor szolgálatomat, úgy Eger alá Méláról elhordott másfél száz szekerig való szénámat, s más kárait tekintse meg a nemes vármegye, és a mivel azonkívül adósa maradnék és el nem engedné a nemes vármegye, fizesse meg a feleségem.»

1703-ban a Rákóczy-mozgalmat Hevesben egy *Almásy János* kezdi Gyöngyösről szítani, mint a «méltóságos generalis gróf Bercsényi Miklós ő nsgának ebben a dologban plenipotentariusza», a ki Gyöngyösön október 4-én felhívást bocsátott ki «kapott hatalma és kemény parancsolata folytán, hogy minden renden levő nemes és nemtelen emberek, ki lovon, ki gyalog és a milyen fegyverrel lehet, felültetvén, harmad nap alatt, hová generalis urunk ő nsga parancsolja, oda jöhessen». Parancsolja tehát, «hogy a jövő vasárnapra ide Gyöngyösre gyülekezzenek, hogy innét késedelem és

nagy iga alatt nyomorgó hazánk szabadulása végett oda mehesse-nek, hová parancsoltatik»).

Lett-e, és mi sikere ezen hadba szólításnak, az itt másodrendű kérdés azon másik kérdéshez képest, hogy ki volt ezen *Almásy János*: a volt alispán-e, avagy fia?

Biztos feleletet adni erre nem tudunk.

Alispánunk korában, ezen áldatlan korszakban, kétféle fegyvert is igényelt a haza védelme: kardot a török ellen, kik az ő idejében szorítottak ki Buda, majd Eger várából, és a jog fegyverét a főlsszabadító hatalom ellen, melynek fölfogása az volt, hogy a töröktől visszafoglalt terület gazdátlan föld, új szerzemény (neo-aquisitum), melylyel kénye-kedve szerint bánhat el.

Alispán *Almásy*, úgy látszik, hogy főleg a jog fegyverének for-gatásában volt vala ügyes és gyakorlott. Maga Lipót király neme-sítő levelében következőleg emeli ki: «Tégedet, ki fiatal korodtól fogvást Istentől nyert szép tehetségedet a tudományok tanulmányozásával kapcsolod össze, és azokban tudomásunk szerint nagy előmenetelt tettél..... méltóvá tetted magadat királyi jóakara-tunkra és kegyelműnkre.» A tudományok művelését nála természetesen leginkább a törvénytudó Verbőczy tanulmányozására kell visszavinnünk.

Almásy János, főleg fiatalabb korában, sokszor van az egri káptalan, mint hiteles hely előtt, egyik-másik részről jogi megbízott-ként bemutatva. Gyöngyös városa, többen a megyei birtokosok közül igazaik védelmét az ő kezébe teszik le; utóbbiak rendszeren egy-egy portával, vagy egy darab földdel szolgálván meg fárado-zását annak idejében.

Hogy tolla járására is essék egy futó tekintetünk, ide iktatom

azon tiltakozását, melyet a megyei törvényszéken Gyöngyös városa részéről 1680-ban adott be:

«Nemes Cseőke Lukács, Gyöngyös városának első, Zél Pál, másodbirája, többi esküdtjei, egész tanácsa, közönsége nevében és személyében meghatalmazott nemes *Almásy János* következő óvást emel: Miképen még itt levő (bujdosásnak még nem ment) és sok elviselhetetlen zaklatással szétszórt lakói, török iga alatt, kimondhatatlan terheltetésekkel, nemes és nem nemes, úgy egyházi személyi pusztítatnak, fogságba hurczoltatnak. Ezen felül a felkelők, úgy Ő Felsége végváraiban tartózkodó őrség, lovas és gyalog Gyöngyös városában szállásadásaikkal tollal le nem írható nyomorúságot idéztek elő. Mindezek folytán a fizetendők teljesítése végett pénzt kellett fölvenni, melyet a közönség beleegyezésével az egi *török uraktól* kaptunk, hogy bizonyos időben visszatéríteni fogjuk. Most letelvén az idő, a kölcsön megfizetéseért zaklattatunk; de némely (gyöngyösi) földesúr nem csak nem munkál közre, hogy beszedhesük, de sőt ellenzi, minek következménye lesz, hogy biráink Egerbe idéztetnek, s ott fogságra vettetnek. Az ebből eredő kár az ellentmondókra származik.»

Méltán tisztelhetjük őt családunk nemes levele kieszközlőjének is.

E címeres királyi levelünk, a mely Bécsben 1677 aug. 11-én állíttatott ki, alakilag sokban eltérő a közönséges többi ármálisoktól. Nagyságával jelentékenyen felülmulja a szokott alakot; sok színű kezdő soraival kivitelében ünnepiesen diszes. De tartalmilag is elütő a szokásos formulárétól. Benne Lipót király nem róla, hanem *hozzá* beszél; mindjárt az elején «üdvöt és királyi kegyelmének növekedését» kívánván neki. Az előbeszéd szokatlanul hosszú és a szellemi foglalkozás magasztalását foglalja magában, és

annak a vitéz tettek fölött való olyatén fölényét, a mennyire előbb való a lélek a testnél. A szöveg fogalmazása más tekintetben is szokatlan és a bevett mintától eltérő. Nincsen benne említve a nemtelen állapotból való kiemelés, mint ezt a paraszti nemesítésnél rendesen látjuk. Szóval címeradományozásnak látszik inkább, mint eredeti nemesítésnek.

Az Almásy János által kérvényezett címer főbb motívumai a következők:

A szokásos *dült hadi paizs*, ezúttal három heraldikai mezőre osztva, sajátlag két alkatrészből áll: a középső és az ezt átölelő két szélső motívumból.

A középső rész ábrázolata: alul *zöld mező*, ennek közepén *arany királyi korona*, fölötte *hófehér galamb*, mely szájában olajágot tartva leszállóban vagyon, hogy a koronára ráüljön. Ezen középrész különben sajátlag a paizs felső széléig nyúló *égszínkék* kup alak.

A két mellékrész *biborszínű*, egyik és másik oldalon is *fehérszínű egyszarvút* tüntet föl, melyek a kup élén fölfelé törekszenek, hogy a kup felső részén levő *babérkoszorút* hősiesen hatalmukba kerítsék.

A paizson *nyílt sisak* nyugszik, felette királyi koronával és olajágas galambbal, vagyis az előbbinek ismétlésével.

A sisak felső részéből családi színekként jobbról (heraldikailag értve) *arany-kék*, balról *ezüst-vörös* szegélydiszek nyulnak le és árnyalják be a címert.

Beszélő címer! Mely *tiszta nyílt jellemre, nemes czélok után való törekvésre*, közéletben és családban *békés tevékenységre* figyelmeztet.

Hogy Almásy János a felső vármegyeiek lázadó mozgalmában nem volt részes (Wesselényi-összeesküvés) és hogy állhatatossága miatt

élete és vagyona is koczára volt téve: azt neki méltán érdemül tudja be a királyi levél, mely azonban a részletekkel korántsem számol be.

Nemességi részesekül említettnek: testvére Almásy György, ennek fia és leánya; a maga családjából senki, jeléül annak, hogy ha akkor már megnősült is, de gyermekeknek még nem örülhetett.

Azt mondja az adományozó király Almásy Jánosnak: «Erényeidet és jeles tetteidet követni ivadékoknak mindenkor szem előtt álló ösztönzése legyen...» Láttuk már, miként forgolódott a közügyekben; nézzük meg, mi követésre méltó van családi életében.

Johannes Almásy

neje: mihályi DEÁK JUDIT

ÁGNES	APOLLÓNIA	JÁNOS (II)
1. férje: Deák Pál	1. férje: Detrik István	
2. férje: Strössel Kristóf	2. férje: Hellebunt János	

A mily buzgó tevékenységet fejtett ki a közügyek terén, ép oly fáradhatlanul törekedett családjá fönmaradását anyagilag is biztosítani. S az ő minden téren kifejtett kitartó fáradozásának köszönhetjük, hogy az utódokra sok számíttással tekintő eme vagyonszerző családapa idejében az Almásy nevet rohamosan látjuk vagyonban és tekintélyben emelkedni. Vagyonszerzési törekvésén kívül két tényezőre vihető vissza e tekintetben való nagy sikere és előhaladása: *Almásy András* apátúrra, és a férfias lelkű *Deák Juditra*, családunk első ismert nemes asszonyára.

De a körülmények is sokban ösztönözhatték Almásy Jánost, hogy családja boldogulását szélesebb alapra fektetni megkísértse;

ugyanis a nemesség általános elszegényedése, a birtokoknak hadi adókkal való túlterheltetése, a neo-aquisitio hatalmaskodása az ingatlanok becsét a legalacsonyabb fokra szállította le.

Szerzeményi tevékenységét különben, főleg, ha pap-bátyját is odaértjük, inkább csak sejtetik, mint kimerítik jegyzékbe vett adataink.⁽¹⁾

És a milyen fáradhatatlan vagyonszerző volt alispánunk, ép oly fáradhatatlan volt az utánjárásban is, hogy szerzeményeihez kinyerje a királyi jóváhagyást és az új birtokokba magát törvényesen bevezettesse. Az egri káptalan minduntalan kapja felső helyről a beigtatási rendeletet.⁽²⁾

1704-ben már «testében gyarlónak és igen betegnek» érezvén magát Almásy János, «a teljes szent háromság nevében» megirta végrendeletét, a melyből jellemzésére néhány pontot ide igtatunk:

1. «Minthogy az én szerelmes hitvestársammal nemzetes Deák Judittal kerestem minden jószágomat, kit nem hogy tékozlónak nem mondok, hanem javaim gyarapítójának vallok, azért is minden jószágomat kezére hagyom és gondviselésére bízom.» Néki teljes jogot ad, hogy gyermekei, a mint böcsülik őt és érdemlik, úgy részesedjenek javaiban.

2. «Lelkemről sem akarván elfelejtkezni, hogy hálát adjak az én Istenemnek sok áldásáért, javaiért», hágy:

a gyöngyösi ferenczrendi atyáknak 10 rénes frtokat,

a gyöngyösi négy ájtatos társulatnak 25—25 magyar frtokat,

a Gyöngyösön levő négy szt. egyháznak egy-egy csikó lovat, az ispotályban levő szegényeknek egy vágót,

a négy templomban levő mindenik oltárhoz a szentháromság tiszteletére 3—3 rénes frtokat, «A szt. Bertalan templomában levő szt. olvasó-oltárhoz hagyok egy harmadfű tinót.»

8. «A pater Jezsuitáknak ígértem volt egy csikót, azt is, azonkívül is egyet és egy vágót adjanak».

9. «Almásy Ilona és Erzsébet rokonaimnak egy-egy tavalyi úszó tinót. Szuhai Katinak pedig házamnál gyermekeim körül való dajkaságáért egy harmadfű úszó tinót.»

10. «Solymosi plébános uramnak új miséje mondásakor keresztatyja lévén, ígértem egy gyermek-lovat, azt is adják meg».

Nyilván kimondja, hogy «pénzbeli legatumok iránt feleségemet hirtelen a fizetésre rá ne szorítsák, hanem várjanak addig, míg bornak, vagy marhának az árából kitelhetik».

Vallásos érzületének kidomborodása mellett azért becses e végrendelet, melyet magasztos egyszerűség jellemez, mivel tulajdonkép az nem egyéb, mint hű élettársának, nemes Deák Juditnak, családunk ősanjának nyílt és hallgatólag dicsérete.

Tudhatta, hogy műve még nem befejezett, de a befejezetlen munkát betetőzi majd a páratlan erélyű munkatárs, s a fiú- és leánygyermekeket akként osztoztatja majd meg az okos anya, hogy az Almásy név és a szülői szeretet egyaránt érvényesüljön.

Almásy Jánosnak 1704-en túl semmi nyoma. A következő években már özvegye, a mi «nagyasszonyunk» áll helyt és jár el a család függő dolgaiban.⁽³⁾

1704—1719. Pótló végrendeletében írja Almásy János: «Törökszentmiklós s a hozzátartozó pusztákról van királyi adomány- és beigtatást rendelő levelem, be is vezettettem volt magamat, de mint-hogy az idegen német nemzet országunk törvénye ellen uraságomban zavarván, birnom nem hagyta, annak orvoslására felküldöttem volt Bécsbe a beigtató-levelet, mely mindekkoráig is ott maradt», meghagyja, hogy az egri káptalantól annak hiteles mássa vétessék.

1719 április 19-én Károly király helyt adva özvegy Almásy Jánosné és fia sürgetésének, kiadja *Törökszentmiklóstra* vonatkozólag új adomány czímen a királyi beleegyezést tartalmazó nagy pecsétetes levelet, melyben az ügy kései elintézésének okául a «belzavarok» említettnek.

1720 május 6-ka előtt eshetett nagyasszonyunk halála, miután e napon bontatott föl végrendelete, melyből itt csupán annyit közlünk, a mennyi elegendőnek látszik nem közönséges egyéniségének feltüntetésére és annak igazolására, hogy sok bölcseséggel és anyai szívének sok megtagadásával vitte keresztül «édes boldogult urának» az Almásy név biztos megállapítását czélzó kívánságát.

1716 márczius 23-án lett letéve az Almásyak között a mieinknek szóló *családi törvény* leghathatósabb pontja, mely a férfi-utódok örökléséről szól, Deák Judit nagyasszonynak tollba adott végrendeletében. Végso akaratát 19 pontban más irta le az ő eleven szavai után és ő csupán saját keze keresztvonásával hitelesítette azt.

Akkor még a nő, még a nálánál magasabb születésű is, nyelveket a *bonne-tól* tanulván, csak házi egyetemet végzett gondos anyai vezetés mellett a házi asszony nemes és sokoldalú teendőiben és a vagyon megtakarításának és szaporításának odaadást igénylő fogásaiban. Deák Judit végrendeletének megalkotásakor nem volt — saját vallomása szerint — beteg, hanem hogy gyermekei közt az eshető villongásnak elejét vegye, látta idejét, hogy «Istenben boldogult, kimult édes urával» együtt és azóta keresett, valamint eldödeiről maradt ingó és ingatlan javairól rendelkezék.

Ezen végrendeletet első sorban is korának mély vallásos meggyőződése és hangulata jellemzi. Végrendelkezése egyik indító

okául azt hozza fel, hogy «lelke üdvösségének akarja gondját viselni». Azon indokból, mert «lelkünk üdvösségének keresése a legszükségesebb», hagy a gyöngyösi tisztelendő pater franciscánusok egyházának boltozására 300 rénes forintokat.

Ugyancsak nekik szent. misék szolgáltatására száz váltó forintot.

Négy congregatióknak egyenlő szétosztásra száz forintot.

Szent. Bertalan egyházára 100 forintot.

Szent. Erzsébet egyházának egy harmadfű tinót, az ott levő szegényeknek 10 kila búzát.

Szent. Orbán egyházára két gyermek-lovat.

Tisztelendő pater Jezsuitáknak 30 kila búzát, 10 akó bort.

És utolsó kérése és értelme is gyermekeihez az, hogy «kiváltképen az Úr-Istent féljék, egymást igen szeressék, sem édes atyjuk, sem nemzetségük lelkéről, úgy a magam bűnös lelkemről is el ne feledkezzenek».

Végrendeletét általjában a *férfi-ágnak* való kedvezés, — a közvetett hagyományosok irányában a takarékoság jellemzi.

«Almásy János fiam, mondja ő, legkisebb lévén gyermekeim között, minthogy annak rende szerint még szárnyára nem bocsáthattam, neki hagyom a gyöngyösi házamat minden hozzátartozandóságával».

«A gyöngyösi majoromat két kertjével együtt».

«A gyöngyösi, halászi és püspöki határokon levő szántóföldemet vetéssel együtt egészben, a gyöngyösi szőlőket, mérai, zaránki, fogacsi, cselőházi, zsadányi részeket minden rajta tett épületekkel, majorsággal, serházzal, malommal, pálinkaházzal ugyancsak Almásy János fiamnak minden ott levő tartozandóságokkal együtt».

«Mindazonáltal azon egy házhelyet Zsadányban, melyet magam

váltottam Majzik familiátúl négyszáz magyar forintokon, és öt kancza lovakon a Tarcsa felül való réttel hagyom Apollónia leányomnak».

«E mellett a felülemlyített, és János fiamnak hagyott határokon is a szántás és vetés minden dézsma nélkül szabad legyen Apollónia leányomnak».

«Gyöngyöshalászi részt malomrészemmel, ott levő rétekkal, halmaji részt malmostúl, a nagyfügedi és kislefügedi, nagyboczonádi részeket a törökszentmiklósi jószággal együtt hagyom János nevű fiamnak. Azonban a fiamnak hagyott határokon két leányom marháinak is szabad legeltetése legyen, de nem a fiam sérelmével, és hogy egyébiránt magoktól intézkedjenek, meg nem engedtetik».

«Nem különben a kocsis lovaim kocsistól, a vasas ládában levő portékával (adván belőle mind Ágnes, mind Apolló leányimnak egy-egy aranyos csészét, melyek virágosak, nagyobbak és egyformák) és a minő göblös ökreim vagynak, buzakészlettel, borommal, vetésemmel, árpa, zab, kölesterméssel, úgy kezes- és paripalovakkal (minthogy az adósságokat mind Almásy Jánosnak kelletik fizetnie) neki hagyom».

«A szőlő, mely Istenben boldogult apátúr, Almásy András úrtól maradt, legyen Apollónia leányomé».

«Stössel Kristóf vőm uramnak sok rendbéli szolgálatjáért kétszáz (200) rénes forintokat, melyeknek 180 rénes forintja már régen kölcsön lévén neki adva, számíttassék ezen summába, tartozván hozzáadni Almásy János fiam 20 rénes frtot».

«Detrik Böskének négy jármos ökröt, öt tehenet, öt kancza lovat (sem nem javát, sem nem roszt) négy selyem szoknyát, négy vállat selyem posztó szoknyával és mentével annak rende

szerént becsületesen elkészíttetvén és fejér ruhámból is egy ládával, melyet számára különösen szabottam, és meg is adattassék».

És ugyancsak neki «egy ezüst párt-övet, egy ezüst pohárral, három ezüst kanállal, egy pár ezüst nyelű késsel, melyeknek a villája ezüst, négy derekallyal, hat vánkossal, selyem paplannal, hozzá való lepedőkkel, és azon száz tallérokhoz, melyek már részére ki vannak adva interesre», — hágy még száz tallért.

Ki lehetett ezen leány, ki iránt a nagyasszony ily szokatlanul bőkezű, más, mint az ő kedvencz árva unokája.

«Mielőtt a közosztályra menő javak felosztatnának, elsőben is a ménesbeli lovak és gulyabeli marhák közül Almásy János fiam szabad tetszése szerint válaszszon ki magának 20 kancza lovat csikóstól, egy ménlovat, 20 borjas tehenet egy bikával, ez meglevén (és e részben a többi hagyomány is kiadatván) Ágnes, Apollo és János gyermekeim között menjen egyenlő osztályra.

Kecskemét körül levő örökös pusztáimat, mint ősi jószágot hagyom a három gyermekeimnek egyenlőképen.

A Benén levő Kis Gáspárnétól örökösen vett negyedrés malomrészemet hagyom Detrik Böskének.

Ugyan a Benén levő Fodor malma felét, a mikófalvi részbirtokot a malomrészszel együtt, a leleszi házhelyet, szúcsi, bodi, sülyi, kötélki, gyandai, tiszabői, domaházi, gacsai, disznósdí, arlóí részeket, a pélyi házhelyet és nemes Pest vármegyében levő tótfalusi pusztának hármadrészét hagyom a három gyermekeimnek egyenlőképen.

Minden szekereimet, kocsimat, ekéimet és azokhoz tartozandó mindennemű eszközeimet, tizenhat jármos ökrökkel, juhaimat, méheimet és sertéseimet hagyom János fiamnak.

«A törökszentmiklósi jószág királyi adomány szerint is *fiu-ágot* illetvén, legyen János fiamé, vagy pedig magtalanul meghalván, maradjon a leányágra».

«Az édes szüleimről maradván rám száz tallér, tiz anya-ló, négy ökör, húsz tehén, öt borjú, — föntebb megírt módon ki lévén adva részök, ezek iránt a fiamat ne háborgassák, mivel Istenben boldogult kimult édes Uram testamentuma is az egymás közt levő atyafiságos szeretetnek megtartását kívánván, ezeket szabad rendelkezésemre hagyta».

«Apollónia édes leányomnak, minthogy Isten szép gyermekekkel is megáldotta, ellenben sok szomorúságokkal és kárvallásokkal is meglátogatta, hagyok kétszáz rénes forintokat».

«Ha Ágnes vagy Apollónia leányaim magtalanul találnának meghalni, a nekik hagyott részek Almásy János fiamra szálljanak vissza».

«Mindennemű jószágokról való oklevelek János fiam kezénél maradjanak, s mindazok is, akár ingó, akár ingatlan javaim, valamik ezen testamentumban nem specifikaltatnak». stb. stb. stb.

★

Mindezek eléggé jellemzik őt, mint családjunknak a történeti látóhatáron felismerhető első női mintaképét; hogy milyen nevelő anya volt, e mellett bizonyágtételre «édes János fiát» kell fölkérnünk.

II. JÁNOS.

† 1765

neje: BORSY ANNA † 1772

I. PÁL	I. IGNÁCZ	MIHÁLY	III. JÁNOS	ANTAL	JÓZSEF	KRISZTINA	ÁGNES
	gróf					férje: báró Henter Ferencz	férje: betlenfalvi Erős József ezredes

Vizsgáljuk meg, a mennyire adataink engedik, a köztéren kifejtett munkásságát és magánügyeivel való bajlakodásait, hogy jellemét kidomboríthassuk.

Nincsen rá adatunk, hogy mikor? de nem lett volna *Almásy János* korának gyermeke, ha a közszolgálatot nem a vármegyén kezdi vala meg.

«Az 1728-iki országgyűlésre Heves vármegye követekül *Almásy Jánost* és Vay Ádámot küldötte azon utasítással, hogy igyekezzenek a főispánnal egy értelemben ő felségének jó szándékát előmozdítani. Ha majd az adó kérdése előjön, az ország rendével arra törekedjenek, hogy az ország túlterheltségét figyelembe véve a katonaság számát apaszsa ő felsége, vagy, ha ez nem lehetséges, legalább az eddigi teher ne emeltessék. Hogy a törvények javítá-

sára szóló tervezet megkészítettén, a megyékkel közöltessék véleményezés végett. A követek belátására bizatik, hogy, ha segíthetnek, segítsenek azokon, kiknek javai a határidő mulasztása miatt vétettek el, ha csak önkényt ki nem egyeztek, legalább részökre az elővételi jog engedtessek meg» stb.

1732. *Almásy Jánost* helytartósági *főjegyzőnek* találjuk (personalis præsentiæ Regiæ protonotarius).

1744. *Táblai ülnök.*

1749. *Septemvir*; de jóval korábban kellett azzá lennie, miután több évtizeden keresztül viselte ezen magas állás címét és terhét.

1750. *Nádori Jászkun főkapitány.* Úgy látszik, azért nem szünt meg hétszemélynök lenni, miután a későbbi irások megint ilyenek tüntetik föl. Jászkun főkapitányságát Mária Teréziának egy ünnepélyes kiadású levele (1750.) akként jellemzi, hogy tisztét egész odaadással, hévvel és lelkesedéssel vitte. (omni cum integritate, zelo et favore.) Talán ekkor lett *királyi tanácsos* is.

1756. *Királyi tanácsos és septemvir.* Mária Terézia ez évről szóló nagy pecsétetes levelében «törhetlen hűségét, hűség és hasznos szolgálatainak érdemeit» emeli ki.

Más királyi levél azt mondja róla, hogy a «közügyek hű és serény előmozdítója» volt.

Mikor vált meg magas állásától és vonult vissza élénk családi tűzhelyéhez, biztosan meg nem állapítható.

★

Nemes Almásy Jánoséknál az *Anna*-napot ünnepelték a családban a tekintetes nagyasszony névnapjaként. *Borsy Anna*, mert róla van szó, nem csupán Borsy Mihálynak, Borsod vármegye erélyes

alispánjának leánya, hanem egyszersmind a *honfoglaló Eörs vezérnek* egyik kései leányivadéka volt.

Az *Örsur* nemzetség a Tibold családban virágzott, a Tiboldok pedig a *geszti-ágban* tartották fön magukat legtovább. Ennek egyik leánysarja volt *Borsy Anna*. Ő atyjától nem csupán Tibold-féle részbirtokokat örökölt, hanem örökölte egyszersmind az eszmét is, hogy más családoknak e nemű jogigényeit is, a mennyiben lehetséges, peres vagy békés uton magához váltsa. És e részben férfias erélyt és nagy tevékenységet fejtett ki.

Borsodban az Almásyak általa lettek birtokosok, s nyertek alkalmat újabb térfoglalásra és terjeszkedésre.

Almásy János maga is szenvedélyes vagyonszerző lévén, mihez feleségének ösztönzése is nagyban hozzájárulhatott, állandóan pénzre volt szüksége, hogy uradalmakat vásárolhasson, idegen birtokjogokat magához válthasson; a kimeríthetetlen pénzforrást kétségkívül *Borsy Anna* nagyasszonyunknak élelmességében és takarékoságában találta fel.

Borsy Anna számos gyermekeinek felmutatásával eléggé beszámol édes anyai kötelességének hív betöltéséről. Hat nagy reményű fiú és két leány vallotta őt «édes anyámasszony»-nak.

Férjét túlélte. «1772. július 3-án volt temetése *Borsy Anna* nagyasszonynak, Almásy János élete párjának», olvassuk a gyöngösi jó ferenczrendiek házi naplójában.

Csak sajnálnunk lehet, hogy végrendeletét nem birjuk, s benne szellemi arczképét; és nem olvashatjuk az ő szavaiban, tehát leg-hitelesebb alakban, az indító okokat, melyek hosszú és munkás életében eszméi, tetteinek rugói voltak.

Ő e szerint immár nem biztathatja késő unokáit, hogy «isten-

félők, vallásosak, összetartók legyenek»; de e körülmény nem akadály abban, hogy a családban a női erények utólérhetetlen példaképe maradjon.

★

A családtörténeti adatok világításában bemutatván Borsy Annát, most már bizvást visszatérhetünk gyermekeinek atyjához, a fáradhatatlan tevékenységű családatyához, kit áldva emlegetnek vala még a dédunokák ajkai is.

«A nemzet családokból áll.» Ezen való igazságból önként következik, hogy a nemzet javát munkálja mindenik birtokos, a ki igyekszik örökét jogi biztonságba helyezni, ivadékai jólétét szerzeményekkel fokozni, és bölcs intézkedések által a meglevő anyagi kedvező helyzetet a későbbi korra nézve is lehetőleg állandóvá tenni. Sok az, a mit ezen irányban Almásy János septemvir családjáért tett volt.

Örökét illetőleg ő maga mondja: «Örökségeim maradtak édes szüleimről, de nincsen olyan, melyben megtámadtatásaim ne lettek volna, azért mondhatom magamat még azokban is vagyonszerzőnek (aquisitor) főképen *Vécse*n és *Fogacs*on (Hevesben). *Félfalut* (Vécs mellett való birtokdarab) királyi adománylevél által biztosítottam és visszapereltem. *Kisfüged* (Heves) magában véve is kicsiny, de a neoaquistica bizottság felére mégis rátette a kezét, azt is visszaszereztem. *Nagyfügedre* három királyi adománylevelem is van; a harmadikat én jártam ki. *Fogacs* miatt három izben volt ügyembajom a királyi táblán. *Boczonádot* zálogképen birta az édes anyám, én meg előörökíttettem és róla királyi adományt szereztem. *Mérát* édes anyám, másik részét meg magam szereztem, valamint a róla

szóló királyi levelet «még ifjú legénységemben». A Majzikoktól két fundust nyertem. *Halászbán* (Heves) magam szerzeményei vannak. A *miskolczi ház*at magam szerzettem.»

Egyéb szerzeményeiről, illetőleg (feleségét is beleértve) szerzeményeiről, melyeket királyi és nádori levelek, káptalani beiktató jelentések igazolnak, valamint más peres és ügyleti dolgairól jegyzeteink számolnak be.⁽⁴⁾

Már csak jegyzetes kimutatásunk tanuskodása szerint is Almásy János az elégnél is sokkal többet tett az atyai kötelességnek e részben való teljesítése tekintetében.

Még nagyobb ő, ha benne az Almásy név viselőjét és tovább származtatóját tekintjük és számba vesszük a szüleitől öröklött azon önérzetes buzgalmat, melylyel e név emelkedését óhajtja és mondhatni fanatikus erélylyel munkálja.

Építész nem dolgozhatik nemesebb hevülettel felállításában egy büszke épületnek, mely nevét leszen megörökítendő, mint a melylyel ő az Almásy név emelkedésének lépcsőit faragja és egymásra illesztgeti.

Minden nagy atyai szeretete mellett is nagy különbség vala fiának avagy leányának lenni. A leányban kihal a családi név, a férfi sarj pedig egy másik emberöltőnek hagyományozza azt által.

Szülei örökét kétannyira emelvén, volt mit hagynia fiú- és leánygyermekének egyaránt. És hogy az utóbbiak iránt sem volt mostoha, végső rendelkezése bizonyítja. Volt rá gondja, hogy «ne lamentáljanak az lányai», «hogy ebben is meglássák a lányaim, hogy atyai szeretettel vagyok hozzájuk».

És csakugyan szépen kapott a két lány is; bár valódi örökösöknek a névfentartó fiúivadékokat célozták intézkedései.

A mi az Almásy-név cultusát illeti, azt a következő végrendeleti helyek is igazolják:

Zsadány és Cselőháza közosztályra mennek, «hanem az rezidentiamat, malmomat és serházamat fiaimnak hagyom».

«A miskolczi ház, kit magam szerzettem, úgy a pesti, a családomé, és ha Borsodban valamelyik Almásy tisztviselő lesz, lakhatik benne, úgy Pesten is, ki a táblánál lesz, vagy vagyon, olyanok birhassák.»

Ha Almásy János a család örök kegyeletére érdemesíté magát, mint boldogulásuk egyik alapvetője, ezen kegyelet csak növekedik, ha benne a családi patriarchalis rendszer meghonosítóját és a család egységének és összetartozandóságának hosszú időre szóló megteremtőjét kívánjuk méltányolni.

Végrendeletében a következő intézkedése foglaltatik:

«Törökszentmiklós a fiú-ágot illeti, mutatja a királyi adománylevél; de egy kormányozza, úgy mint Pál fiam; hanem, ha peres támadások merülnek fel, a költség közös legyen. Gondnokságáért évenkénti díja 100 drb arany, a többbit osszák fel a fiúk maguk közt. Számot adni nem ő, hanem a tisztek tartoznak.»

«A szerencsi jószágom a fiú-ágot illeti, mutatja a királyi adománylevél, azt Mihály fiam kormányozza. Gondnokságáért lesz 100 drb aranya, a többi jövedelmet egyiránt osszák. Számot adni a tiszttartó fog.»

«A verebélyi jószágot János fiam kezelje. Minthogy nem nagy jövedelmű, a haszon hatoda az övé, a többin a fiak egyenlően osztakozzanak. Ha akár szentmiklósi, akár szerencsi, akár verebélyi jószágigazgató meghal, ugyancsak olyat válasszsanak közülök, ki alkalmas. Ezen három rendbeli jószágot el ne osszák nemzedékről-nemzedékre.»

Ezen intézkedéseért még a késő ivadék is áldá haló porait, hogy a nemzetség közös jószágainak megalkotása által nyilvánvalóvá tette, hogy egy nemzetségben a közszeretet, összetartás és vagyonbeli gyarapodás csak akképen erősödhetik meg, ha a befolyó jövedelmek nem egy, vagy két tagot, hanem az egész nemzetséget illetik a végre, hogy a sors kegyeltjét úgy, mint a ki iránt sorsa mostoha, a higgadtat úgy, mint a szeles könnyű vérűt, a tapasztalt gazdát úgy, mint a tapasztalatlant, a tekervényes földi nagy pályán egy kitűzött életcél vezérelje.

Sokáig szokásban volt a nemzetség érdekesbjeit vele vetni össze, hogy: «eldődünknek: Almásy Jánosnak méltó unokája.»

Fő jellemvonása a vallásosság, mely tekintetben anyjának méltó fia és mintaképe fiainak és unokáinak.

1721-ben a gyöngyös-halászi (egri egyházm.) paróchia körül érdemesítette magát kiválóbban.

1756. Egy ezer rénes forintot teszen le az egri káptalannál a szerencsi paróchia részére azon kikötéssel, hogy az időszerinti oda való plébánusok annak kamatai fejében évnegyedenként kimaradhatlanul két szt. misét végezzenek: egyet érette és felesége: Borsy Annaért, a másikat pedig gyermekei s vérrokonaiért.

Végrendeletében (1759. jan. 4.) mondja:

«Elsőbben is szt. misékre hagyok 500 forintokat, temetésemre hasonlóképen 500 forintokat és a mi abbul kimaradna, mivel semmi pompát nem akarok, az is osztassék Istenért.»

Jellemzi őt hitvestársa iránt való figyelme, gondoskodása és bizalma, ki a meddig az Úr-Isten életben tartja, addig ő marad a jószágban; megbecsüljék őt gyermekei és ha valamelyik nyughatatlankodnék, a szerzeményes józágaiból mindaddig, míg él, ne részesedjen.

Alig lehet kétség benne, hogy belső énjét leghathatósabbban a végrendeletében nyilvánuló végső intelmében és tanácsadásaiban hagyta hátra családi szellemi örökségképen. Ime:

«Minthogy az isteni félelem, igaz hit és jó cselekedetekért mind világi és mind lelki boldogságot nyerünk, kérem gyermekeimet elsőbben is, hogy Istenre nézve az anyaszentegyházhoz, utána fölkent királyunkhoz hivek legyenek, édes anyjokat megbecsüljék, egymást szeressék. Mert, mitől Isten őrizzen, ha valamelyik még a tizedik ivadékban is elfajulna az igaz római anyaszentegyháztul, semminemű örökségemben ne részesedjen, hanem a kik hivek lesznek, azokra szálljon; hogyha pedig olyanok nem lennének (mit Isten ne adjon!), szálljon egyenesen a kincstárra, hogysem az olyan elfajult személynél maradna.»

Kort és személyt egyaránt jellemző nyilatkozat!

«Intem a gyermekeimet: ne veszekedjenek. Egyik a másikat meg ne csalja. Istenesen osztozkodjanak. Lássák be: ki veszekedő lesz, indítója leszen a háborúnak, azon Isten áldása nem lesz, a ki pedig békességes tűrő lesz, azt áldja meg az Úr-Isten! Én is atyai áldásomat úgy adom reájok. Istenért tehetségök szerint, mi lehetséges, cselekedjenek, a szegényeket táplálják. Tudom, kiterjed Ő szent Felségének minden áldása reájuk mind ezen, mind a más világon.»

Utolsó akaratának írásba tétele után még hat évig élt.

«1765. április 16-án az általa emelt lorettói kápolnában tétetett nyugalomra tettes és nagyságos Almásy János — mondja a gyöngyösi szent ferenczrendűek hálás naplója, — ki folyó hó 11-én hunyt el, néhai septemvir, Jászkun kapitány, a mi conventünknek kíváló nagy jóltevője. A gyászszertartást Huber Mátyás egri püspök-kanonok végezte. Emlékezete áldásban vagyon.»

I. PÁL.

E néven *első*; vagy az egykorú irások szerint: *öregebbik*.

A közszolgálatot az Almások szokása szerint ő is a vármegyénél kezdte. Kora fiatalságában, már 1746-ban Heves vármegye egyik követéül őt küldi az országgyűlésbe. 1746-ban táblabíró, 1756-ban udvari tanácsos (*consilarius*). A jászok és kunok al-, majd főkapitányi tisztségét is hosszú időn át viselte, s három évtizeden keresztül a hétszemélyes tábla ülőke.

Hogy miként forgolódott a közjó előmozdításán, erre nézve kevés felvilágosító adatra akadtunk; úgy látszik azonban, hogy mindenütt férfiasan megállta helyét, mert Ferencz király egy 1795-ben kelt iratában ezt mondja:

«Jász-kun *al*-, majd *főkapitány*. A thuri és vásárhelyi belső mozgalmat gyorsan és erélyesen elfojtotta.

1756-ban a burkus háborúkor egész ezredet alakított, majdnem harmincz esztendő óta (körülbelül tehát 1765-től kezdve), mint *septemvir* fáradhatatlan, buzgó törekvéssel járt el, úgy, hogy a szent István jeles rend keresztjére érdemesítette magát».

E királyi levél elég szűkszavú ugyan, de teljesen tájékoztató.

Sok gondot és fáradságot igénylő magas hivatalai mellett a család ügyét-baját sem hanyagolja el, sőt, ha az e téren kifejtett

munkásságát számba vesszük, családtörténeti szempontból is az elsők közé kell őt sorolnunk.

Az Almásy-birtokok egyikére, másikára itt-ott még mindig támasztanak igényt, a mi az akkori viszonyokból könnyen megmagyarázható, azonkívül II. Jánosnak az osztatlan birtokokra vonatkozó végintézkedése sem volt olyan, mely mindenkinek tetszhetett volna, s a leányág sem szűnt meg egy vagy más czimen just keresni (Almásy Apollónak egész élete csupa pörlekedés); de Pál a különböző támadásokkal szemben mindig résen áll. Ő a család igazainak éber őre, bevehetetlen védbástyája és az Almásy-jogosultságoknak tovább fejlesztője. Atyja halála óta ő a család paizsa, ki minden csapást felfog; eleven kard, ki minden támadást visszautasít.⁽⁵⁾

Testvérei között első szülöttségénél, s határozottan legkiválóbb tehetségeinél fogva különben is némi előjogot gyakorolt. Tanácsot igénylő magánügyeikben könnyű és gyorsjárású észszel ítélkezett, s fáradságot nem kimélve járt el dolgaikban, latba vetve, ha kellett, állása tekintélyét is.

Ezen önkénytelen fensőbbség idő multával kiterjedvén az új ivadéokra is, Almásy Pál patriarchalis tekintélylyé nőtte ki magát.

A család «oraculum»-a gyanánt tisztelé és a fiatalság merész vállalkozásainál mindig föl-fölmerül a kérdés: mit mond hozzá a «gyöngyösi bölcs»?

★

Lelki világába bepillantást engednek fentmaradt levelei.⁽⁶⁾

Ezen levelek tele vannak keresztény bölcseséggel, s a mély vallásosságnak, családjá iránti odaadó szeretetének, vérei iránt

viseltető önzetlen ragaszkodásának mind megannyi megnyilatkozásai.

Az ő vallásossága nem a korszak pietismusa, hanem egy magas szárnyalású keresztény bölcsnek lelki életszükséglete; gyakorlati életbölcselet, mely az Istenbe vetett bizodalmat és az Isten akarataiban való megnyugvást tekinti a boldogság és megelégedés próbaköveinek.

Megható, a mi csak kristálytisztá lelkeknek lehet sajátja, a boldogságos szűz Mária iránt viseltető kegyelete és gyermeki bizodalma.

Imádkozik, ha jó hirt hall, vagy közölhet; imádkozik, ha szeretteit baj fenyegeti, vagy ha valamely dolgának kimenetele felett aggodalmas.

Késő vénségében (76 éves korában) is Mária-Zellbe kívánczolt; de az imádandó Gondviselés tiltakozott e kegyeletes merénylet ellen. Mihály öcsce ugyanis súlyos betegségbe esett, a melyből nem is épült ki többé.

Ezen rá nézve igen szomorú körülmény tartotta vissza a kegyeletes úttól, a melyre pedig nagyban készülődött.

A hiuság távol volt tőle; kitüntetésekre nem vágyódott, pedig, miként a fiaival való levelezéséből kivehető, könnyű szerrel elnyerhette volna a grófi rangot. De a bölcs öreget ilyes gondolatok nem háborgatták. Ignác fiának 1790 január 16-án kelt levelében írja: «Nekem nyugalom kell és *puszta titulus épen természetem ellen van. Se gróf, se báró a magam személyére nem leszek. De ha avval magatokon segíthettek, nem vagyok ellene. Sed non svadeo, ut huiusmodi titulus pro posteris accipiatis*».

Nagy ember, nemes lélek volt; megérdemelte, hogy boldog házi otthona legyen.

De volt is. Gyöngyösi kuriája, a mely évtizedeken keresztül inkább csak üdülő helye, mint állandó otthona vala, el volt látva mindennel, a mi az ő nemes szívét boldogíthatta.

Itt egészen felolvadt a hű élettárs és az édes gyermekek szeretetében.

Almásy Pálnak *nagyasszonya* kvassai Kvassay Francziska volt. Több mint látszat, hogy benne, a regényes Trencsénnek szép tündérében, Almásy Pál drága gyöngyöt talált, a melyet méltán nagyra becsülhetett.

Ő még azon kornak leánya volt, midőn a férfiaknak az állott tisztében, hogy észszel; a nőknek, hogy szívvel dolgozzanak.

Vele született jámborságán kívül házi erények és családja iránti odaadó szeretet jellemzik.

Figyelmét nem kerülik el a háztartás legapróbb részletei sem; gyermekeit pedig egész anyai szeretetével gondozza, ápolja, neveli, s felnőtt korukban is körülrajongja őket az édes anya gondos figyelmével.⁽⁷⁾

Sok gyermeknek adott életet; de csak négyet sikerült felnevelnie; a többit, — hatot vagy nyolczat — kis korukban elveszítvén, nem csoda, hogy testben-lélekben idő nap előtt megtörött. Gyengélkedő állapota a hűséges férjnek sok aggodalmat okozott. Egy-egy szülötte, vagy unokája gyászeseténél mindig olvashatjuk leveleiben: «csak édes anyátonkon busulok».

1797 január 21-én tétetett nyugvó helyére Kvassay Francziska. 69 év vagyon emlékkövére vésve.

«Kiváló jámborság és isteni félelem hírében halt meg. Renge-

teg néptömeg sirása és zokogása mellett temették el.» (Gyöngyösi ferencziek.)

A szerető hitves elhunytá után Almásy Pált, aggkori gyöngeségét felhasználva, némely cselszövő asszonyok megakarták házastítani. A házasságból ugyan semmi sem lett, de ez áldatlan viszony sok gondot és töprengést okozott a szerető gyermekeknek. E tárgyban váltott leveleik azonban fényes tanúságtételül szolgálnak arra nézve, hogy a rajongó gyermeki szeretet változatlanul kísérte őt sírjáig.⁽⁸⁾

A gyöngyösi ferenczrendiek naplójában olvassuk:

«1804 november 21-én temettetett el mélt. Almásy Pál úr életének 84-ik évében. Ezen rendkívüli nagy és derék férfiú honfiúi és vallási erényeiről lelkes elragadtatás nélkül nem lehet megemlékezni. A mily dicső volt élete, ép oly szent és épületes volt halála is. Kiváló tisztelője volt a boldogságos szűznek.»

Végrendeletét egészben nem ismerjük, de bölcsességére vall, hogy saját ivadékának és benne az Almásy név jövődjének is biztosítására új alapot rakott le a két majoratus megalapításában két idősb fia számára;* istenes lelkülete mellett tanuskodnak az alapítványok, a melyeket kegyeletes czélokra rendel.

Utána a genealogiai táblázat alakulása a következő:

Almásy Pál

neje: kvassai KVASSAY FRANCZISKA

II. PÁL

II. IGNÁCZ

ISTVÁN

ANNA

br. Eötvös Gáborné

I. IGNÁCZ.

Nagy katona és az egyik grófi ág alapítója.

«Katonai pályáján különféle háborúkban vitézkedett», mondja róla egyik királyi levél (1741). És egy későbbi keletűben olvasuk: «Heves háborúkban, mint őrnagy, alezredes, ezredes, tábornok, lovassági tábornok fáradhatatlan buzgalommal és lelkesedéssel járt el».

A hét éves háborúban, mint huszárezredes nagy sikerrel aratta az érdem véres babérait. Megkapta a Mária Terézia-rendet, majd altábornagyi (General-Feldmarchal-Lieutenand) rangra emelkedett, valóságos belső titkos tanácsos és ezredtulajdonos lett, s végül 1777 november 8-án *grófi rangra emeltetett*.

Első felesége Splényi Johanna bárónő volt, a kit a halál korán elragadott szerető férje mellől. Földi angyal lehetett, mert hűlt tetemei sokáig küzdöttek az enyészet szellemével, s talán mostanig is ép állapotban vannak. A gyöngyösi ferenczrendiek házi naplójában ugyanis ezt olvassuk:

«1762 május 30-án temetődött el nagys. Almásy Ignác lovasezredesnek hitvese, született Splényi bárónő nagyasszony 25 éves korában. Sírja később felbontatván ezen Splényi Johanna bárónőnek, úgy tapasztaltatott, hogy a *romlatlanságnak nem csekély jelei mutatkoznak a múlandóságnak átadott tetemén.*»

Másodszor *Splényi Teréz* bárónőt vette feleségül.

E házasságából három fiú-gyermeke született, a kiket a családi hagyománytól eltérőleg *Illés*-nek, *Enoch*-nak és *Kristóf*-nak kereszteltek. A két első ikertestvér volt.

Ignác grófnak unokaöccseihez írott levelei a mellett tanuszkodnak, hogy felesége és két első fia zavart anyagi helyzetbe hozták öreg napjaiban, s az egykoron hős katonának utolsó éveiben sok szomorúsággal és gonddal kellett küzdenie.⁽⁹⁾

«1804 márczius 7-én hunyt el az Urban nagymélt. *Almásy Ignác* gróf ezredtulajdonos, lovastábornok 79 éves korában. Zsadányban van eltemetve.» A ferenczrendiek évkönyve nagy magasztalással emlékezik meg róla.

Elhunyt, és az özvegygyel s az árvákkal való bajlakodás a család nyakába szakadt.⁽¹⁰⁾

Enoch 1814 deczember 14-én hunyt el 35 éves korában. Felesége *Keglevics Teréz* grófnő három gyermekkel ajándékozta meg, kik közül a legidősebb: *Zsófia* Batha Józsefnek lett a neje; a másik lányt: *Adélt* gróf *Festetits Ágoston* vette nőül; fia *György*, ki atyja halálakor csak 9 éves volt, kir. ajtónálló lett, s 1880. évi április 7-én mint *excellentissimus* temettetett el a gyöngyösi sírboltba.

Illés atyja ezredében őrnagyi rangra emelkedett; nőül vette *Festetits Szidonia* grófnőt. Csupán egy leányuk maradt: *Mária*, kinek férje báró *Werklein József* ezredes volt.

Illés 1837 augusztus 17-én halt meg Bécsben.

Harmadik fia a *generalisnak*: *Kristóf*, cs. és kir. ezredes. Felesége *Haller Rozália* grófnő, több gyermeknek adott életet, a kik közül a legidősb: *Móricz* m. kir. helytartósági tanácsos, majd kincstári

alelnök, cs. és kir. kamarás, val. belső titkos tanácsos, majd Bécsben a pénzügyminiszteriumban osztályfőnök, végül birodalmi tanácsos. Móricz gróf kétszer is nősült. Első neje Wolkenstein-Trostburg grófnő, a második Festetics Róza grófnő volt. Fiát: *Albertet* korán elvesztette, leánya: Melanie gróf Pálffy András volt testőrkapitány neje lett.

Kristófnak második fia: *Erő-Bódog* cs. és kir. alezredes volt, a ki 1849-ben hunyt el.

Ennek fia *Tasilo* e grófi ág fentartója.

MIHÁLY.

Császári és kir. tanácsos. E családnak másod- vagy harmad-születte lehetett.

1746-ban látjuk őt először fitestvéreinek gyülekezetében már mint vezető férfiút s boczonádi, fogacsi, mérai, leleszi, nagyfügedi és bodi bevezetett részbirtokost.

Nagy gazda tekintélyében kellett atyja előtt állania, mint a ki végrendeletileg rábízta az osztatlan szerencsi uradalom kezelését.

A garanyi birtokkal (Zemplén vm.) szaporította az *Almásy* javakat.

Okolicsányi János garanyi birtokosnak (Podhurnyai Zsuzsánnától) két leánya volt: Anna, a kit Matyasovszky Tamás vett feleségül, és *Zsuzsánna*, a ki *Almásy Mihály* hitvese lett. 1767-ben már ezen a néven találjuk, a mikor is szegény Anna, mint elmebeteg a bécsi apáczákhöz kerülván, ellátásáról nővére gondoskodik. Anna még 1767-ben elhalálozván, Matyasovszkynak készpénzbeli kielégíttetése után összes ingó és ingatlan javai nővéreére szálltak.

Maga *Zsuzsánna* sem volt hosszú életű. Koporsóját 1783-ban helyezték el a garanyi sírboltban.

Így jutott az Okolicsányi vagyon *Almásy Mihály*-ra, a ki is

azt, minthogy gyermekei csecsemő korukban elhaltak (a garanyi sírboltban kettő fekszik), 1786-ban kelt végrendeletével unoka-öccseinek, Pál bátyja fiainak: II. Pál, II. Ignác és Istvánnak hagyta.

Állott pedig a garanyi uradalom: *Bodzás-Ujlak* városából, *Garany*, *Kásó* egész helységekből, Barancs, Czéke, Ladmócz nevű helységeken, valamint Gercsel helységében, továbbá Kómár és Gerepse pusztákban való részekből, az imreghi határban való legelőből, a hegyaljai négy rendbeli szőlőből, s az ott levő szántóföldekből.

Hozzá tartoztak a garanyi és kásói egyházak kegyurasági jogai. E révén a garanyi *pápista* harangozónak *harmincz forint* járt évenként azért, hogy templombeli kötelességein kívül hivataljában álljon a *gyermekeket is tanítani*.

Almásy Mihály végrendeletének egyéb intézkedései, míg egyrészt az Almásy-közszellemre vallanak, másrészt saját egyéniségét nem köznapiasnak tüntetik föl. Megemlíttendőnek tartjuk belőle a következőket:

1. Hatszáz forintot hagy ájtatos alapítványul, hogy annak kamatai fejében az Almásy-kegyuraság alatt álló egyházakban az ő és boldogult felesége lelke nyugalmáért misék mondassanak.

2. Harmincezer forintot rendel kamatozólag elhelyezni elszegényült nemes családok gyermekeinek nevelésére.

3. Tízezer forint kamatait rendeli elszegényedett nemesek részére, a kik költség hiányában igazaikat törvényes úton nem bírják keresni.

4. Más tízezer forint kamatait hagyja azon plébánosok eltartására, a kik erejökben megfogyatkozva már tehetetlenek lelkeszi szolgálat viselésére.

5. A törökszentmiklósi ispotálynak hagy kétszáz forintot; a szerencsinek ugyanannyit; a gyöngyösinek százat.

6. A szerencsi egyház tetőzetének fentartására ötszáz forintot.

7. Az Almásy-családnak százezer forintot olyképen, hogy az felosztható ne legyen, azonfelül minden ingóságait és ingatlanait.

A gyöngyösi ferenczrendiek bejegyzése szerint 1786 aug. 29-én hunyt el.

Miként láttuk, a testvérek seniorát I. Pált nagyon megrendítette e gyászos eset.

III. JÁNOS.

E néven harmadik. (Úgy látszik, hogy nep. sz. János, mint a jó hírnév pártfogója az egykori Almásyaknál nagy becsülésben állott.)

III. János atyjának kedvencei közé tartozhatott, mint a kinek hajlamai és tulajdonai nagy reményekre jogosították a biztos ítéletű atyát.

Levéltári nyomaira 1746—1754-ben akadhatni.

A verebélyi közös uradalom kezelésével is őt bizza meg atyja végrendeletében; de ez atyai akaratot már nem volt módjában teljesíthetni, mert korai halála a hozzá fűzött reményeket meghiusította.

«1761 aug. 3-án temetődött el «in Laureto» tekintetes és nemz. Almásy János úr, életének 33-ik évében.» — Mondja az egykorú gyöngyösi feljegyzés.

ANTAL.

Katona-ember volt. Zászlótartóságon kezdve alezredességig vitte. Nem a kitartás hiányán mullott nagyobb előmenetele, hanem annak, a szülők nagy bánatára, a kora halál vágta útját.

Mint alezredes parancsnoka volt a *schweidni* várnak, s ezen állására vonatkozhatik a királyi elismerés is, mely szerint «ügyesen és jeles dolgot mívelve» felelt meg.

1768 febr. 21-én Krisztina leánykáját temették el a gyöngyösi családi sírboltba. Akkor a Forgács-ezrednek volt kapitánya.

1772 máj. 8-án egy hét napos fiacskája jutott hasonló sorsra; de ekkor ő már nem élt, mert a gyermeknek anyja özvegynak mondatik: «Méltóságos báró Vécsey Anna eő nagysága, néhai tekintetes Almásy Antal úr megmaradott özvegye.»

Mint alezredes a Pálffy-gyalogos ezredben szolgált.

Számos dédunokaiban maiglan is él.

JÓZSEF.

E néven első, kir. tanácsos. «A nemesi fölkelésben hadnagy, annak utánna borsodi alispán, mint ilyen buzgó és ügyes, és nagy hűséget tanúsító» mondja róla a szüksézzavú fejedelmi elismerés. Az erélyes asszonyairól hírneves Palásthy családból házasodott 1768 táján. Első szülöttje: *András* 1769-ben, mint csecsemő költözött át a jobb hazába. Palásthy Magdolnától származott gyermekei még:

IV. János, II. József és Károly.

I. József elhalálózása 1795 körül eshetett meg.

Gyermekei közül leginkább kivált II. József, a ki pályafutását Heves vármegyénél kezdte, mint jegyző; lett később másod alispán és követ, majd első alispán és követ; 1822—24-ig főispáni helytartó, Gömörben főispán, végre valóságos belső titkos tanácsos. A magasabb igazságszolgáltatást mint a hétszemélyű tábla bírása szolgálta. 1839-ben a «regnicolaris» deputatio tagja volt.

Felesége vala Kovanecz Francziska, a kitől öt gyermeke származott, u. m. Mária Grimmné; III. József, a ki Prónay Jozefa bárónőt vette nőül; Anna, Návayné; Erzsébet, Blaskovics Bertalanné és Imre, a ki fiatalon halt el.

A családban egyike volt a tekintélyeknek. Családunk egyik tagja ezt írja róla 1837-ben:

«Almásy József főispán és septemvir az, kit a nemzetség valódi védpaizsának nevezhetni; mert ő fényes hivatalában nem sajnálja nemzetségünk tekintetét előmozdítani, és az egyetértést fentartani. Mely egyetértés véget fényben és csendes magányban élő atyafiai egyiránt nyájas barátsággal fogadván, szemlátomást annyira megnyeré magának, hogy hozzája mindenikök teljes bizodalommal járul. E mellett a nemzetség vagyonát is egész erővel igyekszik gyarapítani, bölcs felvigyázása által nemzetségünket sok nevezetes terhes perekől megmentette. *Eldödünknek: Almásy Jánosnak méltó unokája.*»

Szinte hihetetlen, hogy nem egészen 10 év múlva ő lépett föl az Almásy János (II.)-féle rendszer szétrobbantójaként. A kegyelmes úr ugyanis csődbe jutván, a csődtömeg kérelmezte részére az ősi osztatlan javakban is az osztály elrendelését és illetéke kiszakítását. A kísérlet ez alkalommal azonban dugába dőlt.

Almásy V. Jánosra vonatkozólag is kevés adatunk maradt fenn. A XVIII. század utolsó napjaiban egy pár érdekes hadmozzanati levelet ír a Rajna mellől, a hol akkor Almásy Ignác ezredében mint II. oszt. kapitány szolgált.

Felesége Horváth Rozália volt, s csak egy gyermekök született: Rozália, a kit gróf Szapáry Ferencz vett nőül.

KRISZTINA.

Báró sepsi-szentiványi Henter Ferenczné, a ki férjét 1799 márczius 8-án borította gyászba halálával. Akkor a méltóságos asszony 62 éves volt.

Úgy látszik, csupán egyetlen gyermekük volt: *Anna*, regliczei báró Luzinszky Jánosné, a ki 1828 szept. 3-án több évig tartó elmebetegségben Erdélyben, Sepsi-Szentiványon ivadék nélkül hunyt el.

ÁGNES.

Férje betlenfalvi Erős József ezredes.

Több gyermekük született, kik közül három kerül csecsemő korában a gyöngyösi sírboltba.

Egy leányuk: *Antónia*, Wimpfen báróné lett.

Az ezredes úr 1796-ban költözött el a háborúságtalan világba, míg ő 1825-ben hunyt el.

Az Erősök majd a Muki (János)-, majd a Béla-ágon még sokáig mutatkoznak a család gyöngyösi hagyományában.

A KÉT TESTVÉRBARÁT.

II. Pál és II. Ignác úgy kimagaslanak az atyafi Almásy-hadból, mint a hogy tetőzi domb a völgyet.

Valóban lelkéről lelkedzett gyermekei ők I. Almásy Pálnak, kinek emlékezetével csak imént számoltunk be. Szellemi talentumainak egyenlő mértékben örökösei. Erős megfigyelő-, éles ítélő tehetség kíváztatik ahhoz, hogy valaki azt a csekély különbséget észrevegye, mely a két testvér lelki világában mintha mégis mutatkoznék.

Kristálytisztaság és magas műveltségű mind a kettő. Pál utóbbi tekintetben mintha több oldalú lenne. A német literatúrában nagy az otthonossága. Ha magyarul ír, Virág Benedek nyelvét látjuk leveleiben felcsillanni. Ignác inkább a latin levelezésben classicus.

Mind a kettőnek homlokán ott ragyog a prudentia és sapientia.

Pál, mintha nem is a gyakorlati élet napszámosa lenne, nagy idealista; Ignác inkább atyjának mindent latra vető realismusát örökölte.

Rátermettség, messzelátó politikus mind a kettő.

Bámulatos munkabíró egyik is, másik is.

Lágy szívé volt mind a kettő, a mi csak a jó lelkek sajátja; rokonérzésük minden dicséreten felül áll. Soha senkinek nem ártat-

nak, mindenkin segítenek, a kin segíteni lehet. Bizonyára sok jót vittek el magukkal a másvilágra — jócselekedetekben.

Nem csupán vér-, hanem szellemi rokonok is voltak. Egymással folytatott levelezésük fényes tanúságot tesznek páratlan testvériszeretetük s egymás iránt viseltető meseszerű becsülésük mellett.

Nem csoda, hogy nem győznek egymással elég levelet váltani, mert daczára országos tekintélyüknek, életbevágóbb dolgokban egyik a másiknak tanácsa nélkül egy lépést sem teszen. A két excellenciás testvér állandó váltakozással hol tanítói, hol tanítványai egymásnak s egymással szemben «engedelmes szolgá»-nak vallják magokat. ⁽¹¹⁾

Az atyafiság Pál és Ignác között azt a különbséget tette, hogy tanácsért Pálhoz fordult, óhajuk keresztülvitelével pedig kivétel nélkül Ignácot terhelték.

A két testvér iránti becsülésünk a bámulatig fokozódik, ha őket a jellem és akarat erő világában vesszük figyelőre.

Fegyelmezett lelkületükkel, gyakorlott önuralmukkal, szűztiszta jellemükkel, melyen nyoma sincs az önzésnek, s a melyet még a mély vallásosság bűvös-bájos zománcza is ékesít, örökszép mintalakjai maradnak a férfijellemnek.

Ősapáink lángoló vallásossága tüneményszámba megy azon korban, midőn a Voltairisták istengúnyoló tanait a gyenge lelkek már világszerte uralták; midőn a Rajnán innen már dörögtek az ágyúk, melyek védelme alatt az «egalité, liberté» véres zászlaja világhódító útra indult.

Ilyen korban egy lángész akaraterejének fegyvereit a Gondviselés lábaihoz lerakni; mindent csak szabad kézből várni az Istentől; jelszóvá tenni: hűség az utolsó lehelletig Istenhez és királyhoz;

türelem és megnyugvás az Isten akaratán... lélekemelő jelenség, mely csak a Deák Judit, Borsy Anna szellemi hagyatékának legvirágzóbb időszakában adhatta magát elő.

E két testvérbarátban köszöntött be a megsokasodott Almásyak arany-korszaka is.

Utánuk szakadozóban az egyesség és összetartás arany láncza, és «Sarkad örökös urai»-ban új ágazat lép a szereplés terére.

II. PÁL.

ALMÁSY II. PÁL

(1749—1821)

neje: Kapivári KAPY ANNA

FERENCZ	JÓZSEF	JOZEFA	ANTÓNIA
kamarás	neje:	férje:	férje:
† 1827	Berzeviczy Zsófia	Temerini gr. Széchen Károly	Bedekovits Lajos
	† 1860		

Almásy II. Pálnak életrajzi adatai és jellemrajzának kiegészítése egyiránt arra utalnak, hogy vele és családjával önállóan is foglalkozunk.

1776-ban már kir. kamarás és hevesmegyei táblabíró.

1787 előtt, állítólag 1783-tól kezdve *fiumei kormányzó*. Itt «A fiumei kormányzók» című, készülőben levő munka adatai szerint hathatós nyomait hagyta hátra szervező és rendező talentumának. Ezen évekre vihető vissza irodalmi szakszerű foglalkozása is: «*Vom Handel des Königreichs Ungarn.*»

Fiumei kormányzósága bizonyosan nagy figyelmet keltett, mert a Bécsbe áthelyezett Majláth József után ő lett megbízva a *József császár alatt összesített vármegyék első kerületének főnökségével*.

Édes jó anyja 1787 végén már «Pali fia» számára is küld Gyöngösről Pestre konyhára való dolgokat. Ugyancsak ő így ír ez időben Ignác fiának: «Az Pali fiam promotioja sokaknak nem tetszik.

Az Úr-Isten áldja meg! segítse munkáiban, a kit reméllek, hogy az Úr-Isten el nem hagyja.»

Nagy belátású ura-atyja is ellenezte, hogy ennek az ugorkafa-életű József-korszaknak szolgálatába szegődött. De talán már ekkor is azt tartotta II. Pál, hogy «csak az a szívem kívánsága, hogy a nyilvános szolgálat jól el legyen látva.»

Jól tudjuk, hogy József császár intézkedései mellett a vármegyék épen nem lelkesedtek. A megyefőnökség II. Pálnak is sok küzdelmével járt. 1788 június-júliusban tartott gyűlést Heves vármegyében, mely az ujonczozást megtagadta, és az alkotmány visszaállítását követelte.

1790 elején már a régi főispánok ismét elfoglalják helyöket. Így Hevesben Eszterházy Károly gróf egri püspök; Pál pedig búcsút vesz a megyétől és kéri az alispánt, hogy nevében, ha hivatali eljárásával vétett volna, a rendektől bocsánatot kérjen.

Válaszul nyerte: «*A rendek Almásy Pál Ő Excellentiáját a haza igaz fiának ismerték mindig és erről ezennel meg is nyugtatják.*»

Pest-, Pilis- és Solt megyék főispánja, Heves-, Nógrád-, Borsod- és Fejér vármegyék főispáni helyettese és ezen vármegyékben királyi biztos megszűnván lenni, annak utánna fokozatosan a következő méltóságokra emelkedett: *septemvir, aradmegyei főispán, koronaőr, királyi főlovászmester.*

Érdemeinek elismerésül a *Szent István jeles rendjének középkeresztjét* kapta. Végre rendelkezéséből pedig tudjuk, hogy az orosz császár egy «solitaire» gyémántos gyűrűvel, *Mária-Terézia* királyné pedig egy briliáns szelenczével ajándékozta meg.

1775-ben nősült, 26 éves korában.

A nagy emberek fele nagysága: az igazi *feleség*. Meghuzódnak bálványozott uraik mellett, mint gyöngye folyondár az erős tölgyön. Ilyen volt: kapivári Kapy Anna, II. Pál hitvestársa is.

Zavartalan boldog családi életet éltek. A megmaradt levelek tanúságai, hogy Almásy Pálnak azok voltak legboldogabb órái, a melyeket családi otthonában tölthetett.

Több gyermekkel áldotta meg az Ég frigyöket, de emberkort csak négy érhetett: Ferencz, kinek felesége Forgács grófné vala, de fiatalon, gyermekek hátrahagyása nélkül tért meg őseihez.

József, a ki Berzeviczy Zsófiát vette nőül. Ez is élete virágjában: 30 éves korában mult ki az élők sorából. Lelketlen gonoszság áldozata lett.⁽¹²⁾

Jozefa, temerini Széchen Károlyné, és
Antonia, Bedekovics Lajosné.

Országos nagy elfoglaltsága, gazdaságainak vezetése, családjának gondozása mellett a zászlós főúr még ráér arra is, hogy a szaktudományokkal irodalmilag is foglalkozzék.

1803-ban, mint tartomány-bizottsági főigazgató a *pesti egyetemi tanácskozásokat* vezeti.

Magyarország kereskedelmi és statisztikai viszonyaira vonatkozó német és latin nyelven írt művei a nemzeti múzeum kéziratárában vannak, köztük 1803-ból: «Raisonirte statistische Uebersicht des Königreichs Ungarn.»

Egy értekezése: «Vom Handel des Königreichs Ungarn» Schlözer: «Staats-Anzeiger»-jében jelent meg.

Hát magyarul nem írt? Jól tudjuk, hogy nyelvünk az ő idejében a tudományok művelésére még nem volt eléggé fejlett. De azért irodalmi hagyatékában mégis akadtunk egy magyar nyelven írott művére, a melyben a családi hagyományok továbbítójaként tűnik föl gyermekei s a minden idők Almásy-ja előtt.

E munka az ő végső akarata, a mely 1814 nov. 6-ról van keltezve, s a melyből a következő általános részeket láttuk jónak ide iktatni:

«Bűnös lelkemet teremő és megváltó Istenemnek megilletődött szívvel ajánlom. Irgalmasan nézzen bűneimre, hibáimra és kötelességeim elmulasztására. Véghetetlen jósága legyen pártfogója emberi gyarlóságomnak!»

«Temetésemet minden pompa nélkül kívánom. Ez eltökélt akaratom. Ha a környülállások engedik, jó őseim közé, az familiám gyöngyösi pater franciscanusoknál levő temető sírboltjában akarom magamat eltakaríttatni.»

«Halálom után mindjárt mondandó sz. misékre hagyok 200 forintot, az többit hozzám tartozóim keresztényi emlékezetére bízom.»

«Fundálok 1000 r. forintot az gyöngyösi pater franciscanusoknál, hogy esztendőnkint örökösen 24 sz. mise mondattasson, t. ill. kettő minden hónapban kedves őseimért, különösen pedig édes atyám és anyámért, stb.»

«Hasonlóképen más 1000 r. forintot hagyok örökös fundációra a budai Christina-város templomában esztendőnkint 24 sz. misékre, melyek az én és kedves feleségem lelkiüdvösségére áldoztassanak fel a nagy irgalmasságú Istennek, ide értvén feleségem szülőit, ősei és atyafiai lelkeit is.»

★

«Drága kedves feleségemtől: Kapivári Kapy Annától — ha én előtte mennék Istenhez — teljes szeretettel búcsúszok: áldja meg a nagy Isten minden kigondolható áldásaival azon példás hűségeért és sok szerencsés órákért, melyeket keresztényi jámbor házasságunk elfelejthetetlen ideje alatt mellette boldogul töltöttem. Vezérelje halálom után is megmaradandó kedves gyermekeimet az keresztény jámborságra, az keresztény katolikus szent hitnek tisztelétére, szeretetére; mert mind gyermekeim, mind azoknak maradékai csak addig remélhetik boldogulásukat, míg ezekben meg nem tántorodnak. *Ezt vegyék különösen, mint legsikeresebb részét testamentumi hagyományomnak.*»

★

1821 július 29-én temettetett el Almásy II. Pál atyjának hamvai mellé. A gyöngyösi ferencziek házi naplója egyebek közt azt jegyzi meg róla, hogy a sírboltban pihenő vérei iránt különös kegyelettel viseltetvén, a sírboltot rendezte és megnagyobbította; de ez építkezés befejezését már nem érhetette meg.⁽¹³⁾

★

Almásy II. Pál második fiának: Józsefnek két leánya: Gabriella, férj. gróf Gerotinné, és Zsófia, báró Boxberg Károlyné, továbbá egy fia: III. Pál, volt.

III. Pál született 1818-ban. Volt Heves vármegye alispánja, majd követ, s 1848-ban a képviselőház elnöke.

Battyányi Amália grófnőt vette nőül. Csak egy fia született: József, a ki azonban már 19 éves korában elhalt, s így Almásy III. Pál halálával ez ágazatnak magva szakadt.

II. IGNÁCZ.

Az Almásyak története nálánál nagyobb tevékenységű férfiút nem képes felmutatni.

A közszolgálat első próbaéveit hihetőleg ő is Heves vármegye szolgálatában töltötte, s innét lett 1773-ban, még atyja főkapitánysága idejében, *jászkun-nádori alkapitánynya* kinevezve; midőn pedig 1779-ben atyja e kerület főkapitányi állásától megvált, *Albert kir. helytartó* méltányolván Almásy Ignácznak hat évi szolgálata alatt szerzett nem csekély érdemeit, a *jászok és kunok nádori főkapitányává* őt nevezte ki.

E diszes állás II. János óta apáról fiúra szállván, egymásutánban most már a harmadik Almásy igazgatja a jászkun kerületet.

II. János főkapitánysága alatt történt, hogy a jászkun kerület kiváltotta magát a pesti Károly-laktanyától; az Almásiakban nem hiányozván a rendező tehetség, I. Pál főkapitánysága sem maradt nyomtalanul; de az Almásyak közül legmaradandóbb nyomokat II. Ignác működése hagyott hátra a jászkun földön.

Ő róla mondja ugyanis egy királyi kegyelmes leirat:

«A kerületi ügyek tekintetében új szabályzatokat adott ki, melyeknek kitartó és erélyes keresztülvitele oly áldásosnak bizonyosodott, hogy a jászkun kerület nem csupán

a meglevő tetemes adósságoktól tisztázta magát, hanem az életbe léptetett takarékoság által jólétét emelte és a szóban levő kerület tőkéit okkal-móddal veleszületett ügyességgel lassankint 600 csikó bevásárlására fordítván, gyarapította. Lankadatlanul buzgólkodott a lónevelés terén is. Kettős kerülete a legjobb minőségű lovakat szolgáltatatta a lovasság részére. Kitüntette magát nagyobb számú lovasság toborzása által is.»

Mint ebből is látszik, a Jászkunságban oly rendszernek volt kifejlesztője, a mely a késő nemzedéknek is hasznára vált.

Ugyancsak 1779-ben kapja Mária Teréziától a *kir. tanácsosi* rangot.

1786-ban a kir. táblához szólíttatott birónak, mely előkelő állásában *királyi állítás szerint* «jogbeli jártasságának és bölcsességének adta kézzel fogható bizonyosságát és az igazság szolgáltatás terén országszerte nevéssé tette magát.»

1789-ben már a hétszemélyes tábla bírāja és udvari tanácsos.

1790—91-iki országgyűlésen, *mint Heves vármegye egyik követe* ékesszólásával több kívánatos dolgot dűlőre visz.

1795-ben Bars vármegye *főispáni helytartója*; 96-ban pedig ugyanezen vármegye *főispánja*, a mely állásaiban minden várakozásnak fényesen megfelelt.

Igy 1796-ban a francziák ellen, a kik az ország határait fenyegették, Barsban ő szervezte a nemesi felkelést, s e működése közben oly katonai tehetségeknek adta jelét, hogy a hatszáz barsi nemesi fölkelőnek ő lett az ezredese; sőt a nádor, mint az ország főkapitánya a pest-pilis-solti, nyitrai, barsi, árvai, zólyomi és lip-tói nemesi fölkelők élére is őt állította *brigaderos*i minőségben.

A francziák visszavonulása és a nemesi felkelés szétoszlása

után a magyar udvari kancelláriához neveztetett ki *udvari tanácsos- és előadóvá.*⁽¹⁴⁾

Ezen tisztében, főleg az országgyűlések alatt, mint az országgyűlési dolgok udvari előadója, tiszta belátása, rátermettsége és tapintata, — valamint a katona ujonczok gyors lábraállítása, és a vármegyék természetbeli köteles adózásának kezelése, — nem különben az állami közszükségletekre készpénzben, katonákban és lovakban *önként felajánlott hozzájárulásai* által szerzett kiváló érdemeinek elismeréséül 1802-ben a *szt. István apostoli király jeles rendének lovagkeresztjét* kapja.

1806-ban *valóságos belső titkos tanácsos* és kir. kamarás.

1810-ben a *szt. István ap. király jeles rendének középkeresztese lett.*

1811-ben a *cs. és kir. udvari kamara alelnökévé lett kinevezve*, a mely állásában több fontos és nehéz ügyet bonyolított le, s Nyitrában, Aradban s a Bánátban a kamarai javak rendezése és szabályozásával a koronának nagy meglegedését érdemelte ki.

Ezen hivatalában 1812-ben Temes vármegye kormányzásával is megbízott, a mennyiben e vármegye *főispánjává* kineveztetett, s ezzel a *«temesi gróf»* czimet is kapta.

A köztügyekben tanusított mindezen fáradhatlan és eredményteljes munkásságának, és érdemeinek elismeréséül Párisban 1815 aug. 11-én kelt oklevéllel Almásy Ignácot és ivadékait *grófi rangra* emelte az uralkodó, s neki a *Sarhad örökös ura* czimet is adományozta.

1822-ben már mint Magyarország alkancellárjával, pályafutásának tetőpontján találkozunk vele. Ez állásában is szívós kitartással és mély bölcseséggel munkálta a közjót, habár az akkori

sulyos politikai viszonyok közt erős küzdelmeket kellett megvívnia.

1826. decz. 1-én vált meg e diszes állásától; 1829-ben pedig temesi főispánságáról is leköszönt, s teljesen visszavonult a közélettől, hogy fáradalmas és közhasznú, — félszázadon túl tartó — munkássága után öreg napjait enzensdorfi magányában nyugodtan tölthesse.

Temes vármegye rendei feliratban búcsúznak tőle, a melyben a többi között ezeket mondják:

«Ha Excellentiádnak ezen megye kebelében az egész jövődre nézve gyümölcsöző fáradozásait, s a lakosokra nézve szerzett valóságos jótéteményeit eszünkbe előszámláljuk, — miképen Excellentiád a közjó két különös kormányain ülven, nemcsak a felséges szolgálatot előmozdította, de egyszersmind a hazának javát, s nevezetesen ezen tartomány virágzását s állandó boldogságát gyarapította, mely igyekezettel az igazság törvényes kiszolgáltatásán az ezen nem régen szült Tartományban uralkodó egyenetlenségek eligazításán a csendesség — a megye diszének s jó nevének Ő Cs. Kir. Apostoli Felségének színe előtt is eszközlendő fentartásán törekedett, — végtére mely elfelejthetetlen nyájassággal irántunk közönségesen, s külön-külön viseltetvén, mindnyájunk sorsa jobbításában eszköz lenni kész volt legyen, — megvalljuk őszintén, hogy csak az Excellentiád drága egészségére nézve az örök elrendelésnél fogva szükségessé lett nyugodalom tekintete, s annak tudása, hogy Excellentiád megyénk főispánja, s temesi gróf lenni meg nem szünvén, kölcsönös helyheztetéseinknek egész vége meg nem szakadt, — enyhíthette valamennyire fájdalmunkat, — mindazonáltal Excellentiádnak feljebb számlált jótéteményei által szí-

vünkbe gyökerezett mély háladatosságunknak s legforróbb köszönetünknek soha semmiféle határát ismerni nem fogjuk.»

Miként láttuk, egész élete a fölfelé való emelkedés szakadatlan láncolata.

Egyéni kiválóságai mellett a köztéren folytatott munkásságának nagy sikereihez nem csekély mértékben járult hozzá a «testvérbarát», a ki a csüggedés óráiban rögtön mellette terem, kőbe, vagy szívbe vésní érdemes elveket szállítván sűrű leveleiben.

Mert hát Almásy Ignácznak is megvoltak a maga ellenségei; hiszen Horatius szerint: «Sævius agitatur ingens pinus» (Leginkább a nagy fával szeret megbirkózni a nekivadult vihar). Neki is zúdultak nem egyszer, és ő talán lelkének egyensúlyát leszen elvesztendő, ha a bölcseségnek és vallásosságnak remete-szerű nagysága: bátyja és barátja nem áll mellette; de így mindig két nagy észszel gondolkozhatott, tervezhetett, dolgozhatott, s mindig sikerrel.

Nem csak magas állásánál, tekintélyénél fogva, hanem szellemi kiválóságainál fogva is messze kimagaslik családunk akkor élt tagjai között; Pál bátyja 1821-ben elhalván, egyedülinek maradt a kire a család bizalommal tekintett. A családi ügyek vezetésében döntő szava volt. S a mily lelkiismerettel töltötte be köz-szolgálatait, ép oly lelkiismeretességgel törekedett családunk közös javait, érdekeit ápolni, fentartani, gyarapítani. Pedig a családi ügyek intézése is nem csekély gonddal és fáradsággal terhelhette őt. Az időben a család már meglehetősen elnépesedett; bizony akadt

nem egy, a kinek a közös vagyonoknak a családi törvény értelmében való kezelése nem tetszett; sőt akadtak olyanok is, a kik megrongált anyagi viszonyaik nyomása alatt a felosztást sürgették. Csupán Ignác gróf körültekintő bölcseségének köszönhető, hogy a vagyonközösség, s a bomladozóban levő családi egyetértés ez időben még úgy, a hogy fentartható volt.

Hogy mije volt Almásy Ignác az Almásy-hadnak, és hogy miként ítélkeztek annak jobbjai az ő szellemi vezetése felől, arra nézve elég csupán egy-két adatra hivatkozni:

1823. Almásy II. József — II. Ignác-hoz. «Eszembe jut a jövődőség. Míg Excellentiád él — tartsa is az Isten sokáig, — csakugyan nem félek; de ha annak idejében elhagy bennünket: senki sem lesz, a ki a familia végső romlását eltávoztassa. Össze-vissza fognak a dolgok menni, senkitől tartalék nem lesz.»

Véleményezi, hogy a felosztatlan birtokok állandósága *királyi jóváhagyással* biztosíttassék. «Nyerje ki ezt Excellentiád és örökre fundálja familiánkat.»

1838 nov. 14-iki családi tanácskozmányi jegyzőkönyvben ezeket olvassuk: «Méltó hálaadással van a család vonzalmas, atyafiságos szeretetéért és azon buzgó hajlandóságáért, hogy még saját jussainak orvoslását is alárendelte a nemzetség közkívánságának.»

Valóban ő volt a hagyományos összetartás utolsó gránitoszlopa!

*

De ha sok bajlakodása volt a kegyelmes úrnak a nemzetség közös ügyeivel, még több dolga akadt a sok Almásy kisebb-nagyobb ügyes-bajos dolgainak elintézésével; mert ezek szakadatlanul ostromolják őt leveleikkel. Nála keresnek: czimet, rangot, hivatalt;

kérnek tőle: tanácsot, pártfogást, közbenjárást, pénzt, lovat; általa rendeltetnek: ékszereket, ezüstneműt, bútorokat, ruhát, czipőt, női kalapot, fejkötőt, kályhavédőt stb.

Bizony ő is sokszor elmondhatta II. Pállal: «Azt sem tudom, hol a fejem a sok privát ügy miatt.» De azért senkit sem utasít el magától, mindenkit meghallgat, s kívánságainak eleget tenni igyekszik. A gyengéket gyámolítja; a törekvőket buzdítja, bátorítja, s céljuk elérésében szeretettel segíti.⁽¹⁵⁾

★

Hátra van végül, hogy őt mint családfőt, férjet, atyát és embert állítsuk ivadékainak lelki szemei elé.

Mint családfő, vagyonszerző, jó gazda volt.

Hogy vagyonszerző volt, erre nézve elegendő *Ferencz* királynak Bécsben 1799 szept. 24-én kelt adománylevelére hivatkoznunk, vagyis *Sarkadra és Kétegyházára* rámutatnunk.

Sarkadra, melynek ő lett első örökös ura;

Kétegyházára, mely bölcs és messzeható intézkedése folytán a család második Gyöngyös-e lett, t. i. új otthon és az utána következő nemzedékek örömének és bánatának állandó kedves tanyája.

A Pécsi-örökösöktől megvette pásztói részöket a tepkei, nagybarkányi, muzslai és hasznosi hozzátartozandóságokkal együtt.

Pesten nagy telket vett, és házat épített.

A pásztói leégett kastélyt még szebben felépítette.

Jellemzi a jó gazdát, hogy hasznos beruházásokkal birtokai értékét emelni törekedett. Pásztón, Kétegyházán kerteket létesített; a fásításokat szorgalmazta, s rajta volt, hogy gazdasági épületekkel s egyéb szükséges befektetésekkel jószágai kellően el legyenek

látva. Ménesre, gulyára, juhokra, sertésekre nagy gondot fordított. Lovai híresek voltak.

A gazdasági ügyek legapróbb részletei is érdekelték, s az ő tudtán kívül még kisebb jelentőségű változás sem történhetett meg terjedelmes uradalmaiban. Látott, tudott mindent, s nagy számmal fent maradt «pro memoria» jegyzetei tanuskodnak a mellett, hogy gazdasági ügyeit is személyesen intézte; tisztartói csak rendeleteinek végrehajtói voltak.

Végrendeletében is megnyilatkozik a jó gazda; eltiltja ugyanis birtok-utódainak a bérbeadást, «mert ez a költséges épületek pusztulását vonná maga után.»

*

Almásy Ignác háromszor nősült.

Első felesége volt: *Bossányi Tekla*. Felőle tudunk legkevesebbet; valószínű azonban, hogy a három feleség között ő volt a legboldogabb, mert ő még közvetlen felestárs lehetett közép állású férje örömeiben és bánatában. Az ő idejében ugyanis Almásy Ignácot még országos gondok nem tartották távol az otthontól.

Több gyermekkel ajándékozta meg férjét, a kik azonban a szülők mérhetlen szomorúságára kised korukban fejezték be ártatlan pályafutásukat. Élőnek csak a kis *Babi* (Borbála) maradt, a kinek születése siettethette anyja halálát, mely 1777-ben következett be. Férje akkor jászkun főkapitány volt. Gyászos eltakarítása nov. 23. történt.

Végrendeletében Ignác kegyelmes úr így emlékezik meg róla: «Első kedves feleségem Gyöngyösön, a francziskánusoknál levő családi sírboltban lévén eltemetve több kised gyermekeimmel együtt, nyugodjék a maga helyén csendesen.»

Semsey Anna volt a második felesége. Almásy Ignác bizonyosan a közmondás után indult: «Nézd meg az anyját, vedd el a lányát», midőn Semsey Annát feleségül kérte. Ennek az anyja: Andrassy Klára, hátra maradt leveleiből következtetve, a legtökéletesebb régi magyar asszonyok fajtájából való volt.

Az anyák anyjára: Kvassay Francziskára emlékeztet ezen egyszerű fellépésű nagyasszony, a ki egyenlő szeretettel öleli magához gyermekeit és unokáit, s azok apró-cseprő bajainak elintézése képezi főgondját.⁽¹⁶⁾

Leányát, Semsey Annát úgy jellemezhetjük leghivebben, hogy ha férjéhez írott néhány levelét felolvassuk:

Buda, 1800 ápr. 11.

Kincsem! Épen jön Hazuka (ügyvédjük), a ki azt a szomorú hírt hozza nekem, hogy beteg vagy. Ő ugyan azt mondja, hogy csak divatos betegséged van: de én nem hiszem és kimondhatatlan aggodalomban vagyok. [Itt a levélpapíron egy borsó nagyságú folt van eltörülve. Forró könyecsepp volt, mely írás közben hullott a papírra.

«Szilágyi Erzsébet

Levelét megírta»

Keserves könyével

Azt tele is sírta . . .] Kérlek írj nekem azonnal állapotodról.

Én most csak Sveczniczkit várom, aztán rögtön megyek hozzád, noha Stáhli (orvosa) nem szabadított még fel, mégis elmegyek. Kérlek azonnal tudósíts hogylétedről. Lojzi írja és kér, vennék neki jó nyakkendőket és három rőf sötétkék posztót egy frakkra. Mivel a vizsgáját jól letette, légy olyan jó, vedd meg ezeket neki Tilimet csókolom. Csókollak szeretettel, maradok hű Semsey Annád.

Kincsem!

. . . Szegény Tili most sokat betegeskedik; vigaszom, hogy jó gondozásban részesül és minden segítsége meg van. Egyebekben Istenre hagyatkozom. Gállt (udvari orvosa Ignácznak) nagyon sajnálom, hogy elbocsátottad; ő már ismert Téged és körülményeidet. Egy idegennek még bele kell tanulnia, a mi mindig veszedelmes. Elég szerencsétlenség, ha az elkerülhetetlentől szükséges, az embereket folyvást változtatnunk. Az ilyen dolog az embert nagyon nyugtalanná és elégedetlenné teszi. Te bizvást megfogod nekem mondani, ha Nálad leszek, az elbocsátás igazi okát. Mert én nekem teljes a bizodalمام benne és vele gyógyíttattam magamat belsőleg. Külsőleg hála Istennek már jól vagyok; a mellem miatt nem félek, de nagyon aggódom miattad, hogy már megint betegeskedel. Ha már Gáll nincs melletted: kérlek az Isten szerelmére, ne bíz magadat valami kontárra. Szívből öllelek, csókollak, reményilem rövideden látlak. Maradok hű Semsey Annád.

Buda, — — 20.

Kincsem! Megbocsátasz, hogy ily későn válaszolok. Oka az a víg élet volt, mely itt — mint az örök életben — lefolyt. A redout termeiben tartott bálba én is besompolyogtam. Érdemes volt azt látni; mert pompás maskarádék voltak. Közeliől láttam a főherczegnőt. Olyan szépség, a minőt, mint mondják, itt még nem láttak.

A mi engem illet, hála Istennek jól vagyok. A mellem lohadt, mirigyek még mindig vannak benne. Csak akkor van kis változásom, mikor a mirigyek megérnek. Stáhli azt mondja, József napra befejeződik a kurám.

Kincsem, Te is keveset hallatsz magadról; de remélem egész-

séges vagy. Tudom, hogy megharagszol rám, hogy oly régen nem irtam; de megbocsátasz. Hiszen te is voltál sokszor oly csapodár, hogy rólam megfeledkeztél. De én nem feledkeztem meg Rólad, csak, mint tudod, rossz levélíró vagyok . . és az itten lefolyt zajos élet. Én mindig gondolok Rád és reményelem Te is jó vélemény-nyel vagy felőlem és nem teszesz nekem szemrehányást . . .

Sokszor öllelek kedves Uram és csókollak. Maradok a Te őszinte Semsey Annád.

De mások bizonyosságából is tudjuk, hogy «kincse»-nek egészségi változása minden alkalommal felette aggodóvá tette.

Buda, 1799 decz. 29. Erős sógor írja A. Ignácznak:

Megnyugtatlak, hogy a feleséged melldaganata javul. De a feleséged kimondhatatlanul aggodik miattad, miután minden felől hallja, hogy tüdőbajod még egyre kinosz, s a mellett még más bajod is van.

De viszont, Ignác sem örült valaminek jobban, mint a felesége egészségi állapotáról szóló kedvező híreknek, mit tudván az atyafiak, ritkán írnak neki, hogy «drága kis feleségéről» «kedves Nánijáról» meg ne nyugtassák őt.

Buda, 1800 január 3. Erős írja:

Feleséged helyett, mert most nincs ideje, én írok.

Feleséged kurája úgy belsőleg, mint külsőleg jól halad. El fogsz rajta csodálkozni, mily jó színben van és minő jó kedélyű, miután a Te egészségedről jobb hirt hallott. Már játszik vистet és casinót is. Most még a *bostont* is meg akarja tanulni, hogy majd Némethéknek és Kmoskónak (?) tanítást adhasson. Ölel a feleségem, én meg maradok kész szolgád és barátod.

1819 márczius 10-én életének 58. évében hunyt el *Semsey Anna*.

Látta «kincsét» az országos becsülésnek egész a zenithjén; jól indult fiaiban az Almásy-erényeknek méltó örökösöket nevelt. Nyugodtan halhatott meg, vagy, mint II. Pál mondaná: «Tért vissza Istenéhez.»

«A harmadik (szintűgy, mint a két első) szívem szerint való feleségem gr. *Hardegg Mária Beatrix*, kit is, mint öregségemben valóságos gyámolomat tiszta szivemből kedvelvén, Isten ótalmába és áldásába ajánlok; tőle nehéz, de szíves bucsut vevén, áldja meg őt a mennyei Isten hozzám mutatott szeretetéért és többszöri beteges voltamban való hív segedelméért». Ezeket írja végrendeletében Ignác gróf, s kéri Lojzi fiát az Istenre, hogy neki minden ügyében és történhető bajában tanácsadója és gyámolítója legyen és «őtet, mint engem, nemes jelleméhez és fogékony szívéhez képest szeresse és oltalmazza.»

Több pontban intézkedik ezen harmadik felesége özvegyi eltar-tásáról, majd pedig így írja:

«Fiaim kérjék meg őt, hogy magát a Kétegyházán épülő családi sírboltba temettesse el oly módon, hogy néhai kedves feleségem Semsey Anna jobbra, ő pedig balra, és én közöttük helyeztetve legyünk eltemetve.»

Örök emlékezetül hagy harmadik feleségének többi között egy zenélő órát, hogy valahányszor ez zenélni fog, emlékezzék meg róla, ki őtet igaz szívből szerette.

A zenélő órának azonban, mint bús özvegy nem vehette vigasztaló hasznát, minthogy férjénél hamarább — 1836 október 4. — lett lakója a kétegyházi új sírboltnak.

Almásy Ignácban az atyát alig vallhatjuk boldognak.

Első felesége *Bossányi Tekla* is több gyermekkel örvendeztette meg, de ezek — Borbála leányuk kivételével, — korai halálukkal csak szomorúságot okoztak.

Semsey Anna gyermekei is nagyobb részben idő előtt hunytak el, daczára a gyöngyösi nagyszülők fohászainak.

A ferencziek házi naplója e tekintetben így számol be:

1882 február 24-én temetődött el a féléves kis *Ludovica*,

1883 márczius 3-án *Carolina*,

1885 február 26-án a csecsemő *Mária*,

1791 szeptember 7-én a sokat betegeskedő 6 éves *Vendel*,

1799 október 8-án az egy éves kis *Anna*,

1799 november 14-én borzasztó szenvedések után a kis *Leopold*.

S meg kellett érnie azt is, hogy második felnőtt fiát: Lajost lássa kiterítve, a ki előtt 1836 május 14-én nyíltak meg a gyöngyösi sirbolt csikorgó vasajtai, feleséget és két árvát hagyván maga után.

Viselt hivatalai még java-korában kiszólitották őt családi otthonából, s Bécsben családtalanul élni kényszerítették; s bár már serdülő gyermekeivel, sőt unokáival is állandó sűrű levelezést folytatott, a mi által szellemi fejlődésükre bizonyára irányítólag hatott, a családi élet apró-cseprő örömei és közvetlen gondjai mégis ismeretlenek voltak előtte. Innen is lehet az a bizonyos zárkózottság, hogy úgy mondjuk mogorvaság, mely olykor-olykor észrevehető rajta. — A nagyság átka.

De a mennyi szomorúságot okoztak hozzátartozói elhunytokkal ép oly örömmel és boldogsággal tölthették el apai szívét életben

levő gyermekei, különösen *Alajos* és *Bábi*, a kiket különben ezután kívánunk átadni az utódok méltó kegyeletének.

★

1821 Szent Mihály hava 5-ik napján nagy munkát végzett a kegyelmes úr; bevégezte 56 pontból álló terjedelmes végrendeletét, melyet annak idején még két-három pótló-végrendelkezéssel egészített ki.

Ezen remekmű ép úgy rávall a gyermekeit boldogítani kívánó atyának jó szívére, mint bölcs előrelátására az új nemzetség-alapítónak, ki abban még a kései maradék földi boldogságát is megvetette a *két majorátus felállítására*, s azon mindenre kiterjedő óvó-intézkedésekben, melyek méltó csodálkozásunkat hívják fel magukra.

Hanem e helyütt immár nem utolsó akaratának taglalásával kívánunk foglalkozni, hanem csupán vallásos lelkének naplementi szinompájában gyönyörködni.

«A mennyei felséges teremtető Istenemnek, megváltó Jézus-Krisztusomnak és Szentlélek Uristennek ajánlom bűnös lelkemet. A teljes Szentháromság egy élő Istentől terhes sok bűneim bocsánatját teljes töredelmességgel és mély ájtatossággal kérvén, melyet is, hogy a Krisztus-Jézus megváltóm véghetetlen érdemeiért, a boldogságos szűz Mária, Isten anyja és szent patrónusaim érettem való esedezéseik által meg fogok nyerni, abban *teljes reménységgel vagyok.*»

Rendeli, hogy halála napján és helyén lehetőleg 200 mise mondassék lelkéért; a szegények közt alamizsnát osszanak.

Kétegyházán, Sarkadon, Pásztón temetése napján koporsós mise énekeltessek, s annyi kis mise mondassék, a mennyit a lehetőség

megenged. Radnán pedig, ha lehet, ugyanaz nap húsz mise mondassék.

Kívánja, hogy halála évfordulója napján Kétegyházán, Sarkadon, Pásztón mindenkor ünnepélyes halotti mise, és annyi kis mise mondassék, a mennyi lehetséges, s hagyja, hogy e helyeken a birtokos utód pénzt, ruhát, eledelt osztasson ki a szegények közt minden ily alkalommal.

Megemlékezik kétegyházi, sarkadi és vári jobbágyaikról is, a kiknek ügyefogyottjai, árvái, özvegyei és egyéb szegényei számára alapítványt rendel.

Nem felejtkezik meg a kétegyházi iskolás gyermekekről sem; pénzalapot hagyományoz, hogy ezek szegényei ruhával elláttassanak. Majd így folytatja:

«Még egyszer kedves magzataimtól végső búcsút veszek, minden jókat kívánva atyai szívből nékiek, a felséges Ur-Isten kegyelmében és ótalmában, a boldogságos szűz Mária, Isten anyja és nepomuki szent János pártfogásába ajánlván őket.

Istenfélők, jó katolikusok, alázatosak, adakozók, királyunkhoz hívek, okosan mérsékletes hazafiak legyenek. Kerüljenek minden fölkapott pártoskodást, és egymást szeressék, megemlékezvén arra: *hogy concordia res parvae crescunt discordia maximae dilabuntur.*

A boldogságos szűz Máriát, nepomuki szent Jánost tiszteljük.

A haszontalan pompát kerüljük; *gyermekeiket isteni félelemben neveljük* és nekik jó példával legyenek, hogy szívök a mulandósághoz ne tapadjon. Gondolják meg minden cselekedetökben, hogy az embernek a földön nincsen maradandó városa, hanem az örökkévalóságba kell készülni.

Ha így élnek, intéseimet szívökre veszik, Isten ő szent felsége

áldása rajtok és maradékaikon leszen, melyet, hogy késő ivadékaikban is elérhessenek, adom édes magzataimra szíves szerető indulatomból eredő végső áldásomat. Az Atyának, Fiunak és Szt-Lélek Ur-Istennek nevében. Áradjon ezen atyai végső áldásom, mint a reggeli harmat reájok és maradékaikra. Amen.»

(1821 szeptember 5-iki végrendeletéből.)

«Hogy bűnös lelkemnek az isteni Felségtől az irgalmasság segítségét azonnal kinyerhessem, rendelem:

hogy halálom másodnapján egymás után való sorozatban 100 mise mondassék; a bécsi szent István egyháza szűz Mária kegyelmi képe előtt 25; a szt. Péterről nevezett plébániai egyház nep. szt. János oltára előtt szintén 25; a kapuczinus atyák egyházának Mária kápolnájában pedig 50, egy-egy forint adomány mellett.

Gyóntatójának arany szelenczét hagyományoz.

(1832 január 22. kelt pótvégrendelete.)

«Végtére intem kedves maradékimat, hogy: egymást szeressék; nyugodjanak meg atyai rendelkezésemben, mert eleimtől rám maradt ősi javaimat világi nagyobb boldogulásukra tehetségem szerint szaporítottam, noha hivatalbeli rangom fentartására mindig nagy költséggel kényszerültem élni.

Istent féljék!

Az evangéliumi szent törvényt mindig teljesíteni igyekezzenek!

Adakozók legyenek, és másoknak jó példájára a boldogságos szűz Máriát tiszteljék!

Mely intésem után kérem őket, hogy lelkemért halálom után imádkozzanak.

És ezzel végzem rendelkezésemet, mindnyájokat szívesen áldván az Atyának, Fiunak és Szentlélek Ur-Istennek nevében.»

(1839 június 3. kelt pótló végrendelet.)

Végrendeletének ezen utolsó pótléka egyszersmind dicsérete erkölcsi általános örökösének, ki családboldogító eszméit tovább vinni, és a halandóság határán megint jó kezek gondozására fogja bízni . . . dicsérete Almásy Alajosnak:

«Alajos fiamnak minden tekintetben nemcsak, mint kedves jó fiamnak, de minden javaim szaporítójának és örökségem gyámolítójának, *Isten után*, minden világi boldogságimat köszönhetem, és azért különös áldásomat Istenem előtt egész atyai szívbeli szeretettel adom rá.»

Boldog atya! Boldog fiu!

«1840 szeptember 24-én Bécs mellett fekvő enzersdorfi magányában mindnyájunk elfelejthetetlen szomorúságára elhunyt dicső életének 89-ik esztendejében», mondja az egykorú tudósítás.

Bizonyára: múlása könnyű volt és csendes, mint az égbe röppenő sugáré . . .

ISTVÁN.

Legfiatalabbja fiu-testvéreinek, kik is őt, talán épen ezért egymással vetekedve szeretik, gondozzák, és előhaladásában, a mennyire kezök ügyébe esett, támogatják vala. *Stefi*-nek bőven kijutott a testvéri szeretetből.

I. Pálnak minden fia nagy volt. II. Pál és II. Ignác *szellemi* nagysága mellett, Pistának, a legkisebb fitestvérnek a *korbeli* nagyság jutott osztályrészül. Ő volt tudomásunk szerint az Almásyak *nestora*, a legnagyobb kort ért családtag.

Annak idejében a család fiatalsága előtt Almásy I. Ignác volt a követendő ideál, ki a harczok mezején tábornokká és gróffá küzdötte fel magát, Pista is a katonai pályán kísérlett szerencsét, e téren törekedvén a családi czímerben feltüntetett babér elérésére.

De, miként az akkori családi levelezésekből kivehető, valószínűleg betegeskedése állotta útját törekvésének. Idő előtt oda hagyta az akkoriban eléggé terhes katonai pályát, s némi kísérletezés után hazajött — szántani. Gyöngyösi otthonában családot alapított, feleségül vevén a családdal már is atyafiságban álló *Erős Johannát*.

Mint családos ember felettébb takarékosnak és vagyonszerzőnek mutatkozik.

1849 április 1-én hunyt el Gyöngyösön 91 éves korában.

Felesége: Erős Johanna 1855 május 8-án követte őt a gyöngyösi családi sírboltba.

Gyermekeik, kik azonban családot sohasem alapítottak:

Almásy Zsigmond, volt huszár-kapitány. Meghalt 1880 május 25-én 72 éves korában.

Almásy Vincze, máltai lovag és arany sarkantyus vitéz 1897. márczius 20-án, életének 83-ik évében került hamvadó őseihez.

Almásy Ignác gróf családi köre 1821 táján körülbelül ilyen képet mutat:

C. Ignatius Almásy

BORBÁLA	ALAJOS	LAJOS	OTTILIA
férje:	(1784—1850)	(1786—1836)	(1789—1831)
Szirmay Tamás	neje:	neje:	férje:
gróf	Festetics Erzsébet	Brezenheim Leopoldina	Königsegg János
	grófné	hercegnő	gróf

GRÓF ALMÁSY BORBÁLA

SZIRMAY TAMÁS GRÓFNÉ.

A család, különösen a gyöngyösi nagynya dédelgetett *Bábi*-ja. 1788-ig itt-ott, különösen Gyöngyösön tartózkodott. Ez évben a pesti apáczákhoz adták nevelésre.

Eleven, jó kedvű teremtés volt, — mint maga mondja — könnyelmű, de csupa érzés, csupa szív.

Atyját imádásig szerette; anyját korán elveszítvén, egész gyermeki szeretetével atyjának adózott.

Mint feleség és anya is, igen kedves jelenség volt.

De hadd beszéljenek helyettünk az ő szeretetet sugárzó bájos levelei, melyeknek csak az az egy hibájuk van, ha ugyan ez hiba, hogy többnyire datum nélküliek:

(Egy barátnéjának). «Hívésiges barátném! Szeretetedet és barátságos tapintatodat ismerve: irántam való kiméletből nem írtad meg nekem igazán atyám betegségét. Ő! ne kimélj! mert még rettentesebb, ha csalódik is az ember . . . Megrendülésemet Te el sem képzelheted, *mert neked nem volt olyan atyád.*»

(Atyjának). Vikivel (Lajos) nagyon meg vagyok elégedve, a mit tanult, a rövid időhöz képest — nagyon sok. A többiben is türethetően megy . . .»

Eperjes, 1804 okt. 30. (Atyjának). «Mintha minden végzet a házamat szállta volna meg; különösen szegény férjemet. Nem rég elvesztette legjobb barátját; és most az a szerencsétlenség érte, hogy atyja 10 heti szenvedés után tegnap éjjel csendesen elhunyt. Elképzelheti Uramatyám, mit szenvedtem mellette. Hisz a legjobb ipát vesztettem benne. Nem hiszem, hogy az Isten túl hagyja élnem ezt a rettenetes szerencsétlenséget . . . Férjem azzal vigasztalja némileg enmagát, hogy az anyja a dolgok befejezéseig nálunk marad, következőkép: az a szép reményünk is meghiúsult, hogy a telet Uramatyámmal tölthessük. Hozzájárul az öreg úr halála következményeinek a félelme. Mert a családban eddig a legnagyobb zavar és bizalmatlanság uralkodott, és oly sok benne az individuum, a kikkel nagyon nehéz lesz tárgyalni. De vigasztal férjem higgadtsága. Nemes jelleméről mindig meg voltam győződve; de most a legelőnyösebb világításban mutatkozik úgy, *hogy csak boldognak mondhatom magam, hogy felesége vagyok.* Még a testvérei is — noha ő a legfiatalabb — tisztelettel vannak iránta. Adjon Isten szerencsés végzést!

Viki már bizonyosan rég Uramatyámnál van. Igazán sajnálom, hogy innen elment. Azt hittem, hogy már az én fiam.

Férjem csókolja a kezét és bocsánatot kér, hogy maga nem frt; de most arra még nincs lelki ereje. Én ajánlom magamat és legnagyobb tisztelettel vagyok legjobb Uramatyám, Nagyságodnak engedelmes leánya és szolgálója Szirmayné.»

1792 nov. 24. «Kedves jó Uramatyám! Ismerve hozzám való állandó jóságát, bátorkodom elnézését kérni hosszas hallgatásomért. Nem találok szavakat jóságát megköszönni. Való, hogy ebben az életben tökéletes boldogság nem lehetséges. Hogy lehetne tehát az enyém, mikor Uramatyámtól olyan távol estem.»

(Máskor). «Hogy megrémített a kedves Bedekovicsné levele, hogy drága Uramatyám beteg. Az Isten hatalmas, szerencsétlenné teheti az embert. És az volnék én, ha kedves Uramatyám komolyan rosszul volna. Mert mim van, a mi fentart, mint kedves férjem és drága Uramatyám.

El tudja hinni Nagyságod a *könnyűvérű Bissinek* (levélíró egyik becéző neve), hogy egészen desperát, hogy még anyának nem nevezheti magát? Kételkedem az ő (Bedekovicsné) imádságában, hogy az segíteni fog. El ne áruljon Nagyságod a kedves tanácsosnénak, mert kinevetne.

Úgy boldoggá tenne, ha hat hónap után újra csókolhatnám a kezét és szóval elmondhatnám, hogy Uramatyám legengedelmesebb leánya Szirmayné.»

(Szt-Mihály, 1799 jul. 15. Szirmay Tamás apósának). «Drága nagyságos Uramatyám! Ezer hála a Mindenhatónak, kedves feleségem tegnap este háromnegyed tíz órakor szerencsésen kedves leányt hozott a világra.

Az anya és leánya teljesen jól érzik magokat.

... Szem még nem látott, fül még nem hallott, szív nem érzett még olyat, a minő kimondhatatlan boldog apa én vagyok.»

Szent-Mihály, 1799 jul. 24. (Ugyanaz. Ugyanannak.) «Drága Apa! Kimondhatatlan a gyönyörűségem, *midőn gyermekemet isteni feleségem ölében látom* ... Tele van csordultig a szívem.»

(Szirmayné, atyjának.) «... Végre megengedték legforróbb vágyamat, hogy Uramatyámnak írjak. Hol találjak szavakat kegyességét megköszönni! Micsoda levél! tele jóssággal és szeretettel irántam. Válaszom csak az örökös imádság, határtalan tisztelet és szeretet lehet.

Nagyságod el tudja képzelni *végtelen boldogságomat*. Látom, hogy kedves uramnak nincs több kívánni valója: *Ő egy angyal*.

Kérdezte *Marimat* és a keresztelőjét. A kardinalis nem könyörült, *mert — — csak leány*.

Uramatyám nem helyesli, hogy magam szoptatok. De mivel több a tejem, valamennyi orvos okvetlen szükségesnek tartja, és ezzel nekem nagy örömet szereznek; *mert ezernyi kényelmetlenség semmi a vele járó örömhöz képest!*»

(Ugyanaz.) «Drága Uramatyám! Hol találjak szavakat hálás köszönetem kifejezésére? De ismeri Nagyságod szívemet és el tudja képzelni, mennyire telve van az gyermeki szeretettel.

Mari egy kis angyal, felülmúlja várakozásomat. De ma nagyon megaggasztott; a fogára beteg. A himlő is járványos. Apósoméék is e miatt maradnak itt.»

Sz.-Mihály. (Ugyanő.) «Rémülve hallottam a prefectustól, hogy Nagyságod rám haragszik. Majd meglátja Uramatyám, hogy nem én vagyok egészen a hibás, mint drága Uramatyám gondolja. Egyedül

a pósta a hibás; miután nem tudtam, hogy hol tartózkodik. Beismerem, hogy kissé hanyag voltam; de ne higgye, hogy kevés bennem a gyermeki érzelem. *Mert soha leány az édes apját jobban nem szerette és szívében több hálát nem érzett, mint én.* És ez másképp nem is lehetséges olyan apával szemben, mint Nagyságod. Bocsássa meg ez egyszer megfélekezésemet; ez többet nem fog megesni.

Szerencsés voltam kedves anyámat (neki mostohája: Semsey Anna) nálam látni. Legnagyobb örömünkre nagyon jó kedvű volt.

Engedje meg új állásához (talán, mikor referendárius lett) legőszintébb jó kívánságomat kifejezni. Mégis nem egészen őszinte az, mert ismét oly messze megy el tőlünk!»

(Ugyanaz.) «... Hosszú hallgatásom hibáját belátván, alig merem bocsánatot várni; de ismerem atyai kegyelmes voltát és egy mentségem is van...

Kedves anyám elvesztését nagyon sajnálom.

Most, hogy magam is anya vagyok, kétszeresen érzem, mivel tartozik az ember szüleinek!

Marim, ki erős, mint egy kis medve, csókolja kezét. Alázatos szolgálója és leánya...

(Ugyanő.) «Ujra teljes aggodalommal hallottam, hogy nem jól van. Hallgassa meg az ég szívbéli imádságomat: tartsa még soká! Különben kimondhatatlan lenne szerencsétlenségünk... Az ünnepeket Gyöngyösön szándékozunk tölteni az öreg úrnál (tehát 1804 előtt íródott).

Eperjes, 1804 nov. 9. (Szirmay T. apósának.) «... A múlt hó 28-ika volt az a szomorú nap, mely engem atyátlanná tett. Meghalt ő, ki szívemnek oly kedves és drága volt. Nagy, igen nagy a fájdalom atyám elvesztése miatt, s csak az a tudat nyugtat meg,

hogy iránta való kötelességeimet tehetségem szerint teljesítettem. Nagyságos Uramatyámhoz fordulok: foglalja el mellettem kétszeresen az atyai szerepet és támogasson bölcs tanácsával... Láttam volna az *angyalt* (feleségét érti), minő szeretettel és tisztelettel ápolta atyámat! Minő gyöngédséggel bánik szegény özvegy anyámmal, és minő szívesen osztozik minden bajban és fájdalomban! Isten és az én örök szerelmem és tiszteletem jutalmazza meg a *nemes nőt*, ki engem oly kimondhatatlan boldoggá tesz.»

Eperjes, 1808 aug. (Szirmay apósának.) «... Közeleg az idő, hogy kedves Babim lebetegszik, s ezúttal talán fiúval áld meg. Kérjük az Eget. Erre az esetre azt a kegyelmet kérjük: fogadja el a keresztatyaságot, hogy majdan tiszteletreméltó nagyatyjának nyomdokaiba lépjen... Feleségem hála Istennek nagyon jól van. *Valóban, mint feleség és anya tökéletes teremtés.*»

Igen sajnálni való, hogy A. Borbáláról többé semmi hírünk.

Tudni való volt különben, hogy ez a szerető szív idő előtt fölemésztí magát, mint a lobbanó tűz rohanva siet utolsó lobbanása felé.

Kedves Marija idők múltával Van Dernath Vilmos grófné lett. Szegény jó Almásy Borbála!

I. ALAJOS.

Ha Ignác gróf, mint alapító iránt méltó kegyelettel viseltetik a gróf Almásy család sarkadi ága, arról teszen tanúbizonyságot, hogy hosszú életre van hivatva.

Ki kell azonban jelentenünk, hogy csaknem olyan kegyelet illeti meg az apa mellett a fiút, az alapító mellett a félig tetőzet nélkül hagyott alkotmány szerencsés kezű befejezőjét: *I. Alajost*.

Ő tisztán látó, messze tekintő ész nagyratörés nélkül; csupa szív könnyelműség nélkül; hatalmas tetterő a külső szereplésre való vágyakozás nélkül. A mindennapiság köpenyegébe burkolódzott épen nem közönséges jellem.

*

Gyermekkora csendes. Tanult Gyöngyösön, Kassán, Budán. Rosszat sohasem hallani róla, ellenben tudásvágyának, munkaszerezetének, kötelességérzetének korán adja jelét.

A levelezésekben előforduló róla szóló tudósítások mindig csak dicséretére szolgálnak: «jól tanul», «jól viseli magát»; «jól letette a vizsgát» stb.

1807-ben Heves vármegye már követül küldi a pesti országgyűlésre, mely már *Felsőbüki Nagy Pál* szellemének és elragadó ékesszólásának hatalma alatt állott.

A hadsereg szolgálati nyelve adott ekkor okot erős vitákra. Az ellenzék nagyon sérelmesnek találta, hogy a magyar fiúkat olyan ezredbe sorozzák be, a melyeknek tisztjei a nép nyelvét nem értik; következésképp a magyar fiú, ha különben tehetséges és alkalmas is volna katonai szolgálatra, semmi előmenetelben nem részesülhet. Követelték azért, hogy a magyar ezredbe csupán magyar tiszteket alkalmazzanak, s a szolgálat nyelve az ezredestől lefelé a legkisebb rangú altisztig magyar legyen.

A másik felszínen levő nézet az volt, hogy: «az úgynevezett igazgató, vagy commandó-szóra esik meg minden fegyvergyakorlat. Látni lehet ennek mindennapi példáját a mostan itten levő német seregeknél. Hogy azonban az úgynevezett regementek tulajdonosai különös figyelmetességgel legyenek a magyarokra, azt nem csak tanácsosnak, de szükségesnek is tartja.» (Acta comit. 452.)

Még a nádor nehéz helyzetét kell számba vennünk, hogy lássuk: mily országgyűlésben volt részes Almásy Alajos gróf és atyját levelei miről kívánják tájékoztatni akár az általánosság, akár a részletek szempontjából.

Jellemző, hogy az országgyűlésre való megérkezésétől kezdve minden mozzanatról értesíti atyját.

Levelei, a melyek sűrűn követik egymást, s a melyekben még a főherczeg jelleméről is ítélkezik — természetesen nem a támadó ellenzék szellemében — daczára fiatal korának, éles megfigyelő-, s józan ítélő képességet árulnak el.

Lelkiismeretessége- és kitartásáról is levelei tanuskodnak.

«... Reggel, délután, sőt éjszakáig is együtt vagyunk...»

Pest, 1807 ápr. 19. (Atyjának.) «Érdemem felett való drága kegyes Uram-Atyám! (Haller gróf váradi kanonokra haragszik, mert

az ellenzékkal szavazott.) Egy jól gondolkozó embernek sem könnyű ezt boszankodás nélkül nézni, hogy az ország veszedelmére vezető dolgokban épen azok kardoskodjanak legjobban, kiknek a közjó előmozdítása állana tisztében. *Én fiatal ember vagyok, mégis készülök a konferenciákban és «körök»-ben ez ellen magamat kitenni.* Remélem, lesznek hozzám csatlakozók. Csak az Isten erőt adjon, hogy szándékomat kivihessem. A palatinus és a többi előlülők nem igen jó kedvvel vannak, nagy bajukat előre látják. Valóban nincs az egész országgyűlésen egy ember, a ki az ellenzéki pártot megvívhatná és ha az isteni gondviselés nem segít, valóságos veszedelembé döntődünk. Ez legalább a jobb gondolkozásúak közvéleménye.

Méltóztassék Nagyságod kegyes levelével megvigasztalni.

Ezek után kegyes atyai kegyelmébe ajánlván magamat, kezeit Nagyságodnak nagy alázatossággal csókolom, s legmélyebb fiúi alázatossággal s tisztelettel élek és halok. Alázatos szolgája és legengedelmesebb fia.»

1807 máj. Értesíti atyját, hogy a karok és rendek azt akarják, hogy az egész katonai kezelés, gyakorlás, egy szóval minden magyar nyelven menjen. «Az egész dolog oly zavartan megy, hogy maga Pál bácsi is gondolja, hogy jó vége nem lesz...»

1807 jun. 6. Értesíti atyját, hogy az országgyűlésen bizonyos bizalmi állásokba jutott.

Jun. 15. «... Asszonyanyám és Tili jól mulatják magokat Pál bácsinál.

Ma családi ebédén vagyunk az országbirónál. Csupa Almásyból és Semseyből áll. Asszonyanyám tiszteletére van rendezve...»

Jun. 18. «... Megvallom Nagyságodnak, nem kis félelem fogott

el, midőn felállván oly nagyszámú gyülekezetben és elannyira fontos dologban szólni kezdtem. (Az országgyűlésen beszélt.) De eszembe jutván Nagyságod tanácsa: körültekintvén, az első szavakat egész erőmmel, jó erős hanggal ejtettem ki, és Istennek legyen hála, mint mások is mondják, magamat jól kifejeztem...»

Bizonyára örömmel és büszkeséggel látta Ignác, az öreg sas, a fióknak: fiának ezen szárnyemелgetését.

1807 jun. 22. «... Tóni és Luis (Alm. Antónia, II. Pál leánya, és Bedekovics Lajos) szeretik egymást...» Sajnálkozik, hogy atyjának lábdaganata van... «... Én lassankint beletanulok a vitatkozásba. Már neki szoktam a *plenum*-ban való beszélésnek, úgy, hogy már egy cseppet se félek.»

Julius 1. «... Valóban egész Európa előtt szégyent vallunk, hogy ily nehézkesen, huzavonával bocsátkozunk bele a haza boldogságát előmozdító dolgokba.

Ő herczegsége is veszíti már türelmét. Kimondja nyilvánosan is az igazat úgy, hogy jobban sem kell. Látja már most, hogy nem mind arany, a mi fénylik. De belátják viszont azok is, hogy reménykedésekben alkalmasint csalatkoztak és ennek előbb-utóbb jó vége nem lesz; mert naponkint nő a bizodalmatlanság és végül is siralmas következményeket fog szűlni részünkre, kivált, ha a palatinust is megbántják, kit már is kezdenek háborítani.

Asszonyanyám tegnap Sacza felé elindult. Tili keze majdnem egészen helyre jött és igen fölvette magát. Nehezen is ment el Budáról. Itt maradt volna még Asszonyanyám is; hanem a nagy-asszony betegségét, hogy megértette, sietett. Mondják, hogy oly rosszul volna, hogy talán életben sem találja...»

Julius 5. «... Méltóztassék elhinni Nagyságod, hogy nem egy-

szer megbántam ezen országgyűlésre való követségemet; mert előre látni való, hogy nagy szélsőségekre fog kerülni a dolog. Ő hercegsége nagyon meg van bántódva és bizonyosan más húrokat fog pengetni, már is kezdi veszíteni eddig való barátságos magaviseletét, de már talán későn is vagyok . . .

Én rövideden kijelentem gondolkozásomat, de tülekedésekbe, kivált szűkebb összejöveteleken, ereszkedni nem akarok. A közülésen mégis csendesebben mennek a dolgok.»

Julius 7. «... A katonaadásról még hallani sem akarnak. Ezen kérdést jobb lenne az udvarnak eltemetnie...»

Julius 14. Báró Brudern Samu Tili kezét kéri. Brudern felől tájékoztat.

Julius 26. «... Bátorkodom Nagyságodnak, mint kegyes és javamat mindig előmozdítani akaró atyámnak, szívemet és gondolkozásomat minden alázatossággal és fiúi bizodalommal kinyilatkoztatni.

Még e télen Bécsben Heller Nánit több ízben látván és vele levén, őtet tökéletesen megismervén, örömmel tapasztaltam azt, hogy egyéb tulajdonságai is olyanok, a melyek szerencséssé tehetnének. Sőt őtet gondolkozással egészen megegyezőnek azután is tapasztaltam.

Eltökéltem tehát magamban (hogy ha Nagyságodnak kegyes megegyezését megnyerem), őtet elvenni, bizonyos lévén abban, hogy vele örökké szerencsés leszek.

A mi őtet illeti, ő is szeret engem, és kész velem szoros egyesülésre lépni. Csak egyedül édes Uram-Atyámtól függ tehát minket szerencséltetni. Alázatosan kérem azért édes Uram-Atyámat, méltóztassék kegyes akaratját és tanácsát ebben tudtomra adnia,

mely nélkül én semmit e világon, kívált ily nagylekintetű dolgot, végbe vinni nem akarnék. De reméllem másfelül atyai kegyességétől, Nagyságodnak, hogy minden módon mostani és jövődöbeli boldogságomat előmozdítani akarván, ezen dologban is valóságos jó atyai szívvvel fogja adni tanácsát, *melyet én minden fiúi önmegadással fogok fogadni.* Pál bácsi egészben helyesli választásomat. Megigérte nekem ő is, hogy fog mellettem Nagyságodnak írni...

...Közelítő szt. patronusa napjára Nagyságodnak, midőn igaz, s szíves kívánságimat, melyeknek tárgya egyedül lelki és testi boldogsága Nagyságodnak, minden fiúi tisztelettel kijelenteni bátorodom.

Teljes reménységgel és nyughatatlansággal várván levelét...

Sacza, 1807 augusztus 6. (gróf Almásy Ignáczné — Lojzi fiának.)

«Édes Lojzim! Akárkinek tanácsára ne indulj!

Adj időt magadnak és gondold meg jól, mit teszel! Ettől a lépéstől függ e világon minden boldogságod, nyugalmad és lelked üdvössége is.

Szükséges azért Istenhez folyamodni, imádkozni, szt. miséket mondatni, hogy minden cselekedetid legyenek Isten dicsőségére és lelked üdvösségére.

Ne hirtelenkedj ebben a dologban; azt is javaslom: az atyádat hallgasd meg. Meg ne bánts! Csak időt adj mindenre. Bártfára nem javaslom, hogy most elmenj. Győzd meg magadat! Nem kell mindig az akaratnak eleget tenni! Maradok mindig áldást kívánó édes anyád Semsey Anna.»

Alajos meghallgatta a szülei szavakat: nem ment Bártfára. Haller Náni nem is lett a felesége, hanem néhány évvel e meg-

hiusult kísérlet után Festetics Erzsébet grófnőt vezette az oltárhoz.

Az 1807-iki lelkesen hangos és egyszerre sokat markolni akaró országgyűlés után, a mely alatt fiatalsága daczára (ekkor még csak 23 éves volt!) már bizonyos vezető szerepre tett szert, a magyar királyi udvari kancellária szolgálatába lépett, s 1810-ben már titkár lett. Rohamos előhaladást ígérő állását azonban csakhamar otthagya s leköltözött Kétegyházára.

E hirtelen elhatározásának okát magától Ignác gróftól tudjuk meg:

«... annak a kedvéért, hogy édes anyját huzamos ideig tartó cronicus bajában ápolhassa, a felséges királyi cancelláriánál viselt kiváló állásáról lemondott, s letett biztos előmeneteléről, melyre szép tehetségei őt feljogosították.»

Mindenesetre nagy és szép áldozat!

A dicsőség útvjáról való váratlan letérésének másik oka meg «nagyságos» ura atyja volt, a kit az anyagiak gondozásának nyűgétől akart felszabadítani, hogy az tisztán csak magas és terhes állásának élhessen.

Nem egy ízben, érzékeny hálával ismeri ezt el a kegyelmes úr.

Végrendeletében hangsúlyozza különösen, hogy az ő Alajos fia minden ügyében és dolgaiban elannyira támasza volt, hogy személyét, erejét és tehetségét bízvást és teljesen «hivatala rendes viselésére, királya és hazája hasznára fordíthatta és áldozhatta». És másutt:

«Alajos fiamnak, minden tekintetben kedves fiamnak, de egyszersmind minden javaim szaporítójának és öregségem gyámolítójának Isten

után minden világi boldogságomat köszönöm és azért különös áldásomat Istenem színe előtt atyai szívem egész szeretetével reája árasztom.» (1839.) Majd ismét:

«De egyébképen is jó hajlamai, tudománya, mérsékletes, okos életmódja, szívének és gondolkodásának különös nemessége szemeim bezárása után családom oszlopának ötet látszottak rendelni, a miért őt díszére és fentartására remélhetem és reménylem is, — az úr Istennek kegyelmét kérem reá és atyai áldásomat, melyet egész mértékben megérdemelt, adom rá».

A kiről Ignác gróf, ez a testi gyöngeségében is erős lélek, így nyilatkozik, annak jellemzésére nem lehet több szavunk.

A családtagoknak a végrendelet intézkedésébe való belenyugvása is az Alajos gróf felől táplált magasztos atyai vélekedést mintegy szentesítik.

De a rokonság nyilatkozataiból is tudjuk, hogy Alajos gróf mindenkor közszeretet és tisztelet tárgya volt. Így sógorasszonya, Lajos gróf özvegye, is kiemeli igazszívűségét s mindenkor tapasztalt rokoni jóindulatát.

Még atyja életében nagy csapás érte. Elhalt Festetics Erzsébet grófnő, az ő imádott felesége, az öreg úrnak annyira kedvében járnai tudó «szeretett Lizi menyee» 1821 okt. 25-én, élete virágjában, 28 éves korában.

E házasságából született gyermekei I. Kálmán és I. Dénes grófok.

Alajos gróf később ismét megházasodott; nőül vette Wilczek Lujza grófnőt, az öreg kegyelmes úrnak harmadik felesége révén mostoha leányát. E házassága azonban gyermektelen maradt.

Végrendeletét, melyet meghatottság nélkül nem lehet olvasni, 1845 május 15-én írta meg:

«Testemet a kétegyházi kriptába kedves édes anyám (kit buzgón szerettem és tiszteltem) és elfelejthetetlen *édes első feleségem* közé minden csendességgel és pompa nélkül kívánom, hogy eltemettessék.

Lelkemért minden héten azon a napon, melyen halálom történni fog, egy szent mise szolgáltatassék.

Radnán, a boldogságos szűz Mária oltára előtt, úgy, a mint már ilyenén misét boldogult kedves feleségemért halála után alapítottam, mely kéthetenként elmondandó miséért 52 pengő frt fog Radnán fizetődni a kétegyházi pénztárból.

A szegények közt 100 frt osztódjon ki Kétegyházán, Váriban és Sarkadon egyenlő mértékben, hogy imádkozzanak értem.

Egész életemet gyermekeim boldogságának szenteltem, remélem: szeretettel és háladatosán fognak megemlékezni rólam.

Istenfélők legyenek! A boldogságos szűz Máriát különösen tiszteljék! Királyukhoz és hazájukhoz hívek legyenek. A familiájukat szeressék, maguk között mindig jó egyetértésben éljenek! Felebarátjok iránt engedelmesen gondolkozzanak. Ne a hibáit tekintsék az embereknek, hanem iparkodjanak mindig inkább jó részeit, mint tökéletlenségüket észrevenniök! Úgy legyen szerencsés életük e világon és Isten áldása rajtok.»

Mily megnyugtató és boldogító lehetett e nemes léleknek nem csillogó, de annál munkásabb élte alkonyán visszatekinteni a múlt, melyet ezen elvek megtartása mellett futott meg.

1850 október 30-án hunyta le örökre szemeit, s kívánságához képest «édes első felesége» mellett a kétegyházi sírboltban aluszsa örök álmát.

Utánna a leszármazás ilyen folytatást nyert:

A large, elegant handwritten signature in cursive script, which appears to read 'Almásy Alajos'.

I. KÁLMÁN

neje :

Wenckheim Stefánia Mária grófnő

I. DÉNES

neje :

Keglevics Eugenia grófnő

LAJOS GRÓF ÉS OTTILIA GRÓFNŐ.

Alajos gróf testvérei.

A családi levelezésekben elég sűrűn találkozunk a «*Viki*» és «*Tili*» nevekkal.

Tili (Ottilia) úgy tűnik föl, mint a család kedvencze. Itt is, ott is mindig szeretettel emlékeznek meg róla.

Élete folyásáról azonban keveset tudunk.

Gróf *Königsegg Nep. János* vette feleségül, a ki *Rothenfeld* és *Staufen* uradalmát az aradmegyei *Boros-Jenő* és *Sebes* uradalmakkal elcserélvén, *Kétegyháza*hoz elég közel jutott.

De bátyja közelének nem örülhetett soká, mert miként a kétegyházi sírbolt egyik felirata bizonyítja, 1831 szeptember havában 45 éves korában megszűnt élni.

«*Viki*»-t (Lajos gróf) pajkos, talán akaratos fiúnak mutatják be a családi levelek, a ki szüleinek és testvéreinek mindig adott egy-egy kis gondot. Felnőtt korából azonban már csak azt tudjuk, hogy *Brezenheim Leopoldina* hercegnét vette nőül.

E házasságából két gyermeke született:

Andor gróf, a ki gyermektelenül halt el, és

Mária grófnő, a ki *Bro Beist Edmundné* lett.

Lajos gróf, miként a gyöngyösi ferencziek naplójában már olvastuk, még atyja és nagyatyja életében 1836-ban elhunyt.

I. KÁLMÁN ÉS I. DÉNES GRÓFOK.

Egész életüket úgy összefűzte a testvéri szeretet, hogy örömtük, fájdalmuk, boldogságuk, boldogtalanságuk: minden érzésük, minden gondolatuk közös volt.

Adjuk hát őket együttesen át az unokák, s a jövő nemzedék méltó kegyeletének.

Kálmán 1815 szept. 2-án, *Dénes* 1817 okt. 5-én született Pesten.

Iskoláikat Aradon, Pesten, majd a bölcsészetet és jogot Pozsonyban végezték magán úton ugyan, de mindig jeles eredménnyel.

Utaik azután szétváltak. *Kálmán* a hadseregbe lépett 1833-ban, a honnan 13 évi szolgálat után mint I. oszt. huszárcapitány vált meg. *Dénes* a polgári pályán igyekezett szolgálni hazáját.

1836 augusztusban Békés vármegye aljegyzője lett; 1838-ban a magyar udv. kamara fogalmazó gyakornokává; 1839-ben rendes fogalmazóvá; 1841-ben titkárrá neveztetett ki. Hogy meddig vitte e szolgálatját, nem tudjuk; de 1846-tól kezdve *Kálmán* bátyjával felváltva hol elbetegesedett atyjokat ápolgatják, hol atyjuk nagyterjedelmű uradalmainak gondozásában szorgoskodnak.

A mint sorsuk elszakítja őket egymástól, megindul köztük a levelezés, a melynek hangja a «*két testvérbarát*»-ot juttatja eszünkbe.

Folyton kérik egymástól a tanácsot, s egyik a másik jóváhagyása nélkül semmit sem tesz.

Sűrű levelezésük azonban egy időre megszakadt.

Súlyos napok következtek hazánkra, a megpróbáltatás napjai.

Kálmán, miután Békésben, Biharban a nemzetőrséget szervezi, a melynek parancsnoka lett, kinos betegségével atyjához vonul, a ki szintén sínylődő beteg volt, s Sopronban, majd Bécsben, később Badenben aggódnak a szorongatott haza sorsán, s kínos aggodalmakat állanak ki szemök fénye: *Dénes* gróf miatt, a ki sietett kardot kötni, hogy a szabadság kivívásának részese lehessen.

De hadd beszéljenek ők: a második *«két testvérbarát»*:

Pest, 1848 márcz. 24. (*Kálmán* — *Dénes*hez).

«Kedves Dénesem! Édes atyánkat gyengélkedve találtam. Szemei fájnak szegénynek, de remélem, hogy nem sokára jobban lesz . . .

Bélát ma láttam; a majlandi és porosz eseményekről tudósított. Reménylem, de alig hiszem, hogy a mostani időkben itt nagy benyomásra és annak következtében talán demonstratiókra is alkalmat ne nyujtanának . . .

Itt most mind igen nyugodtan vannak, de mégis szerintem siettetni kell a dolgokat, mennyire csak lehet, mert minden órán olyan fordulatot vehetnek, melyeknek nagy reactiót kellene szülni, azért az ország gyűlése nem tehet okosabbat, mint mentül hamarabb végezni a végzendőket, hogy legyen itt egy törvényes kormány, melyet nehéz nélkülözni. Az idevaló ismerősök mind jól vannak és erősen *huszárkodnak*; már uniformisok is vagyon . . . Isten áldjon édes Dénesem! az Úr-Isten vezessen minket mentül hamarabb össze. Szerető bátyád.»

Gyula, 1848 ápril 11. (Ugyanaz — ugyanannak.)

«Kedves Dénesem! Leveledet megkaptam. Remélem, hogy már eddig szerencsésen elvégezvén az országgyűlési teendőket Pesten leszel... A váriak folyamodtak az alispán úrhoz, melyben az egész határ felosztását kérik. Ily kívánatok a népben ugyan igen mindennapiakká lettek, de azért a közcsend még sehol sem zavarodott meg. Adja Isten, hogy tovább is ekkép legyen. *Tegnapelőtt tartottam Szalontán az első gyűlést az ezen járás nemzeti őrsége ügyében, a vármegye által a szalontai járás fővezérévé lévén kinevezve.* Ottan igen nagy lelkesedést találtam az ügyhöz és remélem, hogy jó számosan fogunk összegyűlni, mindazonáltal igen vérmes reményekkel nem lehetek, minthogy a nép jön ugyan és ajánlkozik, hanem mindeddig nagy bizalmatlansággal viseltetik az ügy iránt...

Ha lejössz, a mint bizton reménylem, kérlek, hozd le atiláimat (Pozsonyban feledtem); az uj kardomat, melyet Bécsben vettem, is hozd le...

Édes Atyánk kezét csókolom... Szerető bátyád.»

Makó, 1848 július 15. (Kálmán — Déneshez.)

«Kedves Dénesem! Mi tegnap nagy fűttyel ráczokat nyelve, és azoknak végső kiirtási szándékával szívünkben jöttünk ide egész Makó csudájára, hogy mily elszánt ez a békési ember. Délután jött is már a parancs, hogy a gyalogság menjen Szegedre, onnan gőzösön tovább Becsére szállítandó. A lovasok, melyek 300-nál többen vannak, Tomcsányi Károly vezénylete alatt egyenesen mentek volna. Erre *Szombathelyi népgyűlést* tart. Sokat beszél, hogy szívesen agyonvereti magát etc. Az eredménye a sok beszédnek az lett, hogy egy tapodtat se megyünk, míg a csanádi nemzet-

őrség, melyre a Maros védelme vagyon bízva, el nem indul; menjenek ők el; majd őrizzük a Marost mink. Ezen módon fel is írtak futár által a miniszteriumnak, hogy engedelmeskedjünk-e, vagy nem. A nemzeti őrség lelkesbjei skandalizálva vagynak, de a futár már elment. A feleletet előre lehet tudni, aztán megyünk, a vagy megint egy *gyűléstől* fog függni? Addig a rácz vagy mások által lesz elkergetve, vagy minket kerget el . . .

. . . Édes Atyánk holnapután akart indulni Pestre; az egészsége gyenge; szegénynek nehezen esett eltávozásom. Isten áldjon meg! Nemsokára — remélem — látandjuk egymást. Szerető bátyád.»

Pest, 1848 augusztus 8. (Kálmán — Déneshez.)

«Kedves Dénesem! Kimondhatatlan örömmel vettem leveledet, melyben jólétedről tudatsz. Adjon Isten továbbra is erőt, egészséget, hogy annak rende szerint tehessed szolgálatodat, mely, a mint látszik, nem igen könnyű. (Dénes ekkor a bánáti táborban volt.) Szegény édes Atyánk még mindig igen gyöngén vagyon, állapota nem fordul jobbra . . . Én is csak a régiben vagyok; az orvos ugyan biztat, hogy jobban vagyok, de én nem igen érzem; békességes tűrés most igen szükséges . . .

Az országgyűlés a nevelési törvénnyel bibelődik; *bizony a mostani kritikusi állapotban kevesebbet kellene beszélni és neki menni a medvének* . . Szegény Zichy Feri László fiának halála nagy benyomást tett, újabb bizonyága, hogy hübelebalázs neki menni mindennek nem tanácsos. Meghalni egy győzedelmes csatában is szomorú, de dicső; de kevésmagával neki menni 80 rácz kocsinak és magát agyonlővetni, nem okosság . . .

Isten hozzon mentül hamarább egészségesen körünkbe. Szerető bátyád.»

Sopron, 1848 nov. 25. (Kálmán — Dénesnek.)

«Kedves Dénesem! . . . Mi mindig a régiben vagyunk. Szegény édes Atyánk csak olyan nehezen mozdul lábaival, mint ezelőtt; mindenféle orvosságok és doktorok daczára nem javul. Magam is kezdem a köszvényes kezemben érezni a telet . . .»

Pest, 1848 decz. 17. (Dénes — Kálmánhoz.)

«Kedves Kálmánom! Nem tudom ezen soraim még kezедhez jutnak-e, mert mint hírlík, Sopron városa már az ellenség kezébe jutott . . . Holnap indulok ki hivatásom helyére Monorra, hol az első századhoz vagyok osztályozva. Kapitányom csakugyan az az általad gyűlölt A., kit ugyan eddig még nem ösmerek, de ki úgy hiszem, engem sem fog felfalni . . .

Kilátásaim nem a legkellemesebbek; tudom, lesz baj, confusio, nélkülözés, de hiába, neki szántam magamat. A jó Isten majd megsegít!

.
Lejöveteledhez jelen körülményekben alig van reményem, s félek, hogy hosszabb ideig nem látandlak. Már hiába, a mint a sors akarja! Isten veled! Szerető öcséd.»

Baden, 1848 jun. 8. (Kálmán — Dénesnek.)

«Kedves Dénesem! Kimondhatatlan örömmel vettem leveledet. A mostani időkben valódi szerencse, ha az ember hírt kap hazulról. Én is megpróbálom ezen soraimmal szerencsémét, adja Isten, hogy erőben és egészségben olvashassad. Szegény öreg Atyánk egészsége nem igen jó; járni már alig tud szegény, lábai tökéletesen elhagyják. Hónapok óta tegnap derült ki valamennyire levelednek vételére.

Magam is naponkint fürdök és könnyebben érzem magam valahogy... Csak megsegít az Úr-Isten és visszavezet még e világon. Ez az egyetlen és legforróbb kívánságunk édes Atyámmal... Isten áldjon édes jó öcsém és vezessen minket e világon még egyszer egymáshoz. Szerető bátyád.»

Baden, 1849 szept. 9. (Kálmán — Dénesnek.)

«Kedves Dénesem! Nem mondhatom, mely kimondhatatlan örömmel vettem rég várt soraidat. Vigasztalásul minden bajoknak az szolgál, hogy épen és egészségesen otthon vagy; ez mindent elfelejtet velem; a többi bajok mind multhatók, csak személyed legyen biztos és jó helyen ezen sanyarú időkben. Azért nem adhatok elég hálát Istennek... Édes Atyánk nagyon gyenge és sokat szenved... magamnak is bal térdem igen fáj, úgy hogy csak bottal sántikálhatok...

Szegény Atyám bizony sokat szenvedett mind testileg, de még inkább lelkileg; ezt az utolsót csak az ítélheti meg igazán, a ki úgy ismeri, mint mi...

Ismerőseimről nem is merek ezen szomorú időkben tudakozódni; az Úr-Isten majd segít rajtuk is valamennyiükön...

Isten veled kedves Dénesem, alig várom a pillanatot, hogy láthassalak. Szerető bátyád Kálmán.»

Bécs, 1849 decz. 14. (Kálmán — Dénesnek.)

«Kedves Dénesem! Igen nagy örömünkre szolgál feljöveteled. Adjon Isten szerencsés utat és hozzon minél előbb karjaink közé. Édes Atyánknak is nagy vigasztalásul szolgál azon remény, hogy nem sokára látand. Egészségem még mindig a régiben vagyon. Lábai gyengék...

Isten áldjon és hozzon mentül hamarébb hozzánk épen és egészségesen. Szerető bátyád.»

Bécs, 1850 febr. 13. (Kálmán — Déneshez.)

«Kedves Dénesem! Nem mondhatom, mily aggodalomban vagyok jövő sorsod felett; mert most látom csak által, hogy mily nehéz a szabadulás a hadsereg sorából. (Mint hogy a besorozottak ezredet választhatnak: elsorol egy pár oly ezredet, a hol a tisztek között ismerősei vannak.)

Édes Atyánk jobban vagyon, *de nagyon búsul végetted . . .*»

Bécs, 1850 nov. 29. (Kálmán — Dénesnek.)

«Kedves Dénesem! Leveledet tegnap vettem és jólétednek igen megörültem . . . Tudja Isten mi lesz belőlem, alig múlik egy baj valamennyire, mindjárt egy másik ér. De legyen az Ő szent akaratja. *Szegény jó édes Atyánk a türelemnek sokkal nagyobb példáját adta, mint hogy aztat tehetségem szerint utánozni ne kívánnám . . .* Isten áldjon kedves jó Dénesem!»

Bécs, 1851 márczius 10. (Kálmán — Déneshez.)

«Kedves Dénesem! Leveledet, melyben Pestre való szerencsés megérkezésedet jelented, nagy örömmel vettem.» . . . Köszöni, hogy a családi ügyek vezetése és rendezésében szorgalmasan foglalkodik.

«Állapotom annyiban javult, hogy egy pár éjszaka jól aludhatam. Isten áldjon meg jó Dénesem! Vigyázz egészségedre, és ha némely működéseid mindjárt nem sikerülnének, vagy más bajok volnának oda lent, ne vedd szivedre, hanem gondold meg, hogy a mi ma nem lehet, Isten segítségével talán meglesz máskor. Szerető bátyád.»

Pest, 1851 márcz. 28. (Dénes — Kálmánhoz.)

Gazdasági ügyekben referál, majd így folytatja:

«Az emberek csendesen és a mindenféle sok nyomás alatt resignáltan folytatják életüket. Este olykor elmegyek Keglevicsékhöz, hol legalább a kis *Lenke* ad egy kis érdeket, mert ő mégis az itteni lányok legkitünőbbike... Mindent tekintve biz az egészen neked való volna. De ne többet erről. Tartsuk meg a logikai egymásutánt: előbb egészség, aztán házasság! Kérlek iparkodjál, persze egészséged kimélésével mentül inkább szórakozni és ne engedj melancholicus ideáknak erőt venni magadon, ez legroszabb, mert az adott és ugyis már igen csekély körre szabott élvezeteinket is megrontja. Isten veled kedves Kálmánom, egész szívből ölel szerető öcséd.»

Pest, 1851 ápril 4. (Dénes — Kálmánhoz).

«Kedves Kálmánom! Utolsó leveleddel egészséged tekintetéből épen nem vagyok megelégedve... És most egy igen fontos tárgyról. Azt mondod: hogy az egészségesek házasodjanak, és magam is átlátom, hogy igazságod vagy. 8 nap óta e tekintetben nagy agitációkon mentem keresztül, melyeknek resultatuma az, hogy most legalább tudom, hogy ha házasodom: kit választok: és azt is tudom, hogy az illető, ha megkérem, kosarat aligha fog adni. Az egész most csak Tőled függ. Az első az, hogy választásomat Te is helyesen nézd. Te eléggé ismered az illetőt, a kit ugyan mult levelemben Neked szántam volt. Azt hiszem szilárdabb és nemesebb jelleműt, és tiszteletreméltóbb családból valót hazámban hamarjába nehéz volna találni. De, a mi megnyugtatómra mindenek felett szükséges, az, hogy nekem szavadat adjad, hogy azért, mert én házasodom, Te semmi áldozatokat — mi egyebeket — tenni nem fogsz és az én házasságomat ürtügyül arra, hogy Te meg ne házasodjál,

felhasználni nem fogod soha, mert megvallom, ez engem kimondhatatlanul szerencsétlenné tenne...

Bécs, 1851 ápril 6. (Kálmán — Dénesnek).

«Kedves Dénesem! Utolsó leveled olvasásakor könnyekre fakadtam: de ezek örömkönnyek valának; hosszú, hosszú idő óta az elsők. Az után térdre borultam a Mindenhatót kérni, hogy adja áldását ezen frigyre és boldogítson úgy, a mint Te és bizonyosan leendő mátkád megérdemlitek. Áldozatról részemről szó sem lehet, ámbár másrészt okát nem látom, hogy a mint egymást segíteni eddig is a legnagyobb örömünknek tartottuk, hogy ez jövőre mért ne maradjon így. Én legalább részemről ezen viszonyt mindenestre feltartandom... A mi pedig az én jövőmet illeti: légy nyugodt; ha irva van, hogy nősüljek, ez most valószínűbb, mint valaha 1-ör, mert egészségem helyreállítására nagyobb a reményem, mióta meg van találva nyavalyám ellen a bizonyos gyógyszer, t. i. az öröm, a boldogság. 2-ör Quia exempla trahunt... Isten áldjon és vezéreljen szerencsésen egy boldog családapa irigylésre méltó szerepe felé. Szerető bátyád.»

Pest. 1851 július 2. (Dénes — Kálmánhoz).

«Kedves Kálmánom!... Szegény Kálmánom, mennyit kell neked szenvedned! De ha van igazság ezen és a más világon, annyi békén türt szenvedésnek lehetetlen, hogy ne vegyed jutalmát.

...
És ezzel végzem. Valószínűleg ez az utolsó levél, melyet nőtlenség testvéredtől kapsz, de a ki nőtlentül és nősen kiírthatatlan szeretettel fog örökre maradni szerető öcséd.»

Pest, 1853 aug. 5. (Dénes — Kálmánnak).

...

Irjál kérlek mentül előbb, kivált, ha jól megy dolgod, mert annyi baj után tőled ilyesmit hallani nekem az örömök legnagyobbika!

Pest, 1854 június 12. (Dénes — Kálmánnak).

(Eugenie grófné súlyos beteg.)

«Kedves Eugeniem jelenleg ugyan tűrhetően van, de az orvos igen rossz prognosticont tett. Valóban igen össze kell szednem morális erőmet, hogy olykor kétségbe ne essek. Csak a jó Istenbeni bizodalمام tartja fel bennem az erőt!...

Eugenietől is minden szépet; ő is kéret, hogy bár mennyire örül is viszontlátni, ne mozdulj, míg egészen jól nem vagy.

Bécs, 1854 jun. 16. (Kálmán — Dénesnek).

«Kedves Dénesem! Leveledből nagy sajnálkozással értettem, hogy szegény Eugenie állapota még mindig nem megnyugtató. Megsegíti az Ur Isten őtet is, mert soha el nem hagyja, a ki bízik benne. Neked jutott a legnehézebb szerep kedves Dénesem, ki szeretnél segiteni jobbra is balra is, és nem tudsz; de a kinek, mint Te néked az Ur Isten minden, az ne desperáljon soha.

Pest, 1854 július 23. (Dénes — Kálmánnak).

«Kedves Kálmánom! Eugenie állapota ismét rosszabbra fordult... Csak a jó Isten szenvedéseit enyhithetné! De legyen meg az ő szt. akarata! Minden betegsége mellett azon ajándék, melyet számára vettél, néki igen nagy örömet okozott. Egész nap kiterítve az ágya mellett kellett tartani. Azóta is minden nap egyszer kikapoltatja és megnézi, de használni nem akarja, míg fel nem kél. Oh, ha az Ur Isten még ezt megengedné!»

.

Szívemből kívánom, hogy mennyivel nehezebben én, annyival könnyebben töltsd el Te napjaidat!»

Kétegyháza, 1854 július 26. (Kálmán — Dénesnek).

«Azt kívánod, hogy mentül nehezebben Te, annál könnyebben töltssem én napjaimat; de mióta élünk, minden örömben és minden keserűségben osztozkodtunk, ha nem is mindig physicæ, de bizonyosan moraliter. Nem mondhatom tehát, hogy mily bensőleg hatott rám utolsó leveled; bár az Ur Isten szent akaratja ellen zugolódni bűn is, káros is, mert az emberek minden támasza ezen a világon csak ő; de némely csapásokra nézve rendkívüli erőre van szükségünk, imádkozzunk tehát buzgalommal, hogy bennünket el ne hagyjon...»

Pest, 1854 július 30. (Dénes — Kálmánnak).

«Kimondhatatlan vigasztalásomra szolgált utolsó leveled, mert a legnagyobb sanyaruságot azon meggyőződés, hogy azt egy igazán résztvevő szív osztja, enyhíti!...

Kétegyháza, 1855 január 2. (Kálmán — Dénesnek).

«... Levelednek igen nagyon megörültem, hogy kis fiadat oly jó egészségben és erőben találtad. Megengedendi az Ur Istennek irgalmassága, hogy benne találatsz oly sok és súlyos búbanatnak folytatólagos vigasztalást. A Mindenható jó és el nem hagyja azokat, a kik biznak benne....»

Gyula, 1855 május 27. (Kálmán — Dénesnek).

«... Sietek azon örvendetes hírrel meglepni, hogy ma délutántul fogva az emberek szerencségei közé vagyok sorozható Wenckheim Minka gfnővel el lévén jegyezve. Remélem kedves Dénesem, hogy ezen választásom, mely jövő boldogságomnak alapja, a Te jóváhagyásodat megnyerendi...»

Kétegyháza, 1855 máj. 30. (Kálmán — Dénesnek.)

«Kedves jó Dénesem! Tudom, hogy széles e nagy világban náladnál senki sem örül jobban szerencsémnek éppen úgy, mint bús és fájdalmas óráimat is náladnál senki sem osztotta hűbben; szenvedéseimből bizonyosan többet éreztél Te nálamnál. Azért is lehetetlen, hogy hozzád ne forduljak legelőször, a mint már egyszer oly nagyobb confusióba tettem, hanem az egy órával volt szerencsémnek jóvá fordulása után. Forrón szeretett édes jó mátkámat, ajánlom, csak úgy szeresd, mint engemet, édes jó Dénesem, szeretted eddig mindig. Ezt kérem tőled örömkönnyekkel telt szemekkel és irántadi legbuzgóbb testvéri szeretet, barátság és hálával telt szívvvel...»

Kétegyházán 1856 június 22-én (Kálmán — Dénesnek).

Irja, hogy Szarvason a nagy korcsmában Mitrovszky bált adott, a melyen jelen voltak ők is.

«... a kik táncoltak jól mulattak, de annál kevesebbet a nézők, mert kedves kis Minkámon kívül, a kit hála Istennek itthon is láthatok, nézni való nem volt semmi...»

Gyula 1858. május 4. (Kálmán — Dénesnek.)

Értesíti a nagy tűzvészről, mely előző este a kétegyházi kastélyt (mint ők egymás közt tréfásan nevezték: Ugolinót) elpusztította.

«... Leveled nagyon jól esett; ezen mostani viszonyok között kétszeresen érzi az ember az igazi testvéri érzésnek becsét. Csak az Ur Isten tégedet tartson meg jó erőben és egészségben, a többi úgy is — az ő segítségével — rendbe jövend, mert utoljára is a becsületességnek kell győzedelmeskedni a gazsággal szemben...»

Pásztó 1859. július 10. (Dénes — Kálmánnak.)

«Kedves Kálmánom! Leveled, melyben kis fiamnak születése napjáról oly érzésteljesen megemlékezel, mélyen hatott reám, annál is inkább, minthogy ezt oly időben teszed, mikor az üldözni látszó sors ismét súlyos csapást intézett ellened és temérdek gond és baj nehezedik reád. De éppen ez csak újabb és erősebb bizonyítéka annak: mily igaz érzéssel vonzódol hozzánk. Hidd el, hogy ezt teljes szivemből viszonzom és hiszem, hogy ezen egymás iránti érzés, úgy mint eddig mindig, úgy Isten segítségével éltünk végperczéig megmaradand köztünk a maga egész boldogító valóságában . . .»

Pest 1863. márczius 24. (Dénes — Kálmánnak.)

«Fogadd szivem mélyéből eredő szerencsekiváнатomat azon boldogító eseményhez, mely családodat érte (Kétegyházán t. i. fiu született). Az Úr Isten áldása és védelme terjedjen az uj szülöttre és engedje meg, hogy őt istenfélő, becsületérző embernek és jó hazafinak felnevelhessed! . . . Kálmánka ugrál örömében. Adja Isten, hogy életükben úgy szeressék egymást és úgy tartsanak össze, mint mi eddig és Isten segítségével utolsó perczünkig . . .»

Kétegyháza 1864. febr. 1. (Kálmán — Dénesnek.)

« . . . Hidd el kedves Dénesem a világon nincs nagyobb kincs, mint egy oly baráttal birni, mint a minő Te voltál mindig irányomban a legnagyobb bajaimban úgy mint örömeimben. Az Úr Isten áldjon meg érte örökké és fordítson el tőled minden szerencsétlenséget, mert nemes lelkű és jó voltál mindig és most is az vagy . . .»

A forrón szerető testvér ezen imádságát — fájdalom — nem hallgatta meg a Mindenható.

Dénes gróf, a ki még 1854. augusztus 21-én Gábor nevű kis

csecsemő fiát, s két nappal később imádott Eugeniáját sirba tette, néhány év múlva súlyos betegségbe esik, s döblingi magányában csupán a Kálmán bátyja iránti kifogyhatatlan szeretet tartja benne a lelket.

Döbling 1867. márczius 6.

«Kedves jó Kálmánom! Nem mondhatom, mily nagy örömet okozott nekem leveled, mert bár forró óhajvásomat — ismét mentül előbb kiszabadulni — nem osztod és az én tulajdon érdekemben kérsz még itten egy ideig kitartani: látom, hogy mennyire vonzódol még mindig hozzám és hogy a régi jó testvérbátyám vagy. Hidd el: én is még jövő életem boldogságát csak abban látom és csak azon remény tartja fen bennem a lelket, hogy Isten segítségével még boldog napokat töltendünk együtt és jövő életünkben, úgy mint eddig, mindig egymásnak istápol szolgálunk . . .»

Kegyetlen végzet! Az a megható, lélekemelő harmonia, melyet soha semmi meg nem zavart, 1871. augusztus 17-én végleg megszakadt. Dénes grófot e napon, mérhetetlen keserűségére, az ő jó testvérbátyjának, lelkét marczangoló kinjaitól megváltotta az enyhet adó halál.

★

Egyetlen fia maradt: Kálmán, a ki 1852. márczius 18-án született, s 1873. augusztus 9-én házasságra lépett Keglevics Margit grófnővel.

★

Azt a nagy szeretetet, a melyet a két testvér között soha semmi meg nem ingathatott, bizonyára őseiktől örökölték; őseik öröksége az a mély vallásosság is, a mely a keserűségek, megpróbáltatások idejében lelküknek enyhülést, vigaszt nyújtott; azt az erős

kötelességérzetet is mindenütt megtaláljuk a régi Almásyakban, a melyet ők sem tévesztettek soha szemük elől, s a melyet egész erejükből igyekeztek teljesíteni úgy az egyház, mint a haza, királyuk, családjuk, s a társadalommal szemben.

Kálmán gróf lelkének, szívének felét Dénes testvérével a sírba tette; de azért csupa lélek, csupa szív maradt, s grófi nemzetségenek történetében arany betűkre érdemes.

Életrajzi adatait a testvérével folytatott levelezésből jobbra ismerjük.

Katonai pályára indult, de ezt családi körülményeinél fogva 13 évi szolgálat után félbeszakította, hogy beteges atyjának gyámola, s a családi vagyonnak gondozója legyen.

1848-ban még a nemzetőrség szervezésében részt vesz, de mindig súlyosbodó betegsége a szabadságharczi mozgalmaktól félrevonulni kényszeríti, s hazája, s a szabadságért küzdő Dénes testvérének sorsán aggódva nehezen várja a harczi híreket.

Több évig tartó súlyos betegségéből végre kiépül, s a sok fájdalom, gond és aggodalom után megjönnek az öröm, a boldogság napjai.

Családot alapít. 1855 július 23-án nőül vette Wenckheim Stefania Mária grófnőt, a kivel élte fogytáig zavartalan, boldog családi életet élt.

Hogy milyen volt Almásy Kálmán gróf?

Hiszen még élénk emlékezetében van mindazoknak, a kiket jó sorsuk valaha közelébe hozott.

Az öregeket istápolta; a betegeket gyógyíttatta; az ügyefogyottakat gyámolította.

Egyházakat tartott fenn; iskolákat alapított.

Emberrársait megbecsülte, azokat nem rangjuk, hanem belső értékük szerint mérlegelte. Alkalmazottjait szerette; velük szemben nyájas, leereszkedő volt.

Hű fia egyházának, hazájának; odaadó jobbjágya királyának.

Fiatalabb éveiben a megyei életben élénk részt vett; de a nagypolitikától távol tartotta magát.

A feltűnést egész életén át kerülte. Azért őt lepte meg leginkább, midőn 1885-ben Ő Felsége valóságos belső titkos tanácsosává kinevezte.

Nevét a nagy alapítók közt hiába keressük. Jótékonycélú alapítványai azért közel 100,000 frtra rugnak; mert ha családjában akár örvendetes, akár szomorú esemény adta elő magát, első gondolata mindjárt a szegényekre esett.

Feleségét imádta, gyermekeiért rajongott. Minden gondolatát, minden tettét családjának szellemi és anyagi jóléte, boldogsága irányította.

Bár sem magától, sem családjától nem tagadott meg semmit, a mit társadalmi állásának igényei megköveteltek: okos takarékoságával nem csak rendezte, s tetemes befektetésekkel jövedelmezővé tette öröklött birtokait, hanem több nagy uradalom — leginkább ősi Almásy birtokok — megvásárlása által tetemesen növelte azokat, mi által családjá földi jólétét biztosította.

Hitves, gyermek, unokák, jó barátok, tisztelők őszintébb fájdalommal, nagyobb kegyelettel és tisztelettel nem sirattak halottat, mint siratták őt, midőn 1898 okt. 28-án végsőt sóhajtott.

Visszatért Istenéhez, a hol szeretett Dénes öcsce bizonyára ölelő karokkal várta.

Almásy Kálmán gróf után a leszármazási táblázat így alakul:

Gróf Almásy Kálmán

ERZSÉBET	MÁRIA	DÉNES	GYÖRGY	IMRE	EMILIA
férje:	férje:	neje:	neje:	neje:	férje:
gr. Cziráky	Beniczky	Károlyi Ella	Zichy Zenke	Wesselényi	br. Trauttenberg
János	Géza	grófné	grófné	Cornelia bárónő	Frigyes
EMMA	DENISE	GARRIELLA	MÁRIA	ALAJOS III. KÁLMÁN	DÉNES
1889	1890	1892	1894	1895	1892
				1902	1894
					1896
					1902
			MÁRIA	GEORGINA	PÁL
			1889	1890	1892
					JAGUELIN
					1895

JEGYZETEK.

(¹) 1679-ben a gyöngyösi plébános bérbeveszi az egri püspöktől a hevesmegyei püspöki tizedet 2180 frtéért, s ebben társul öcscsét, Almásy Jánost veszi magához.

1682-ben a fogacsi (Heves) Gyenge-féle birtokrész lett egyszáz talléron *Almásy András* gyöngyösi plébánosnak elzálogosítva.

1698. Majosházi András örökíti el a maga *fügedi* (Heves) részbirtokát.

1698. Besenyei András a maga sülyi, vécsei, *gyandai és kőtelki* birtokát (Heves és Kúlső-Szolnok) vallja föl gyöngyösi *Almásy Jánosnak* és hites társának javára az egri káptalan előtt.

1698. Mérai Farkas János és felesége Oláh Kata *Fogacs* (Heves) pusztai birtokrészét «tolvajlásért és emberfosztogatásaiért» fejeváltásul 140 frton *Almásy Jánosnak*, Heves- és Szolnokmegye alispánjának elzálogosította.

1698. Nyári Mihály *Kis-Füged, Nagy-Füged, Czinér, Tarcsa, Domaháza* (Heves) és *Gelye, Négyes, Vata* (Borsodm.) birtokait 1430 frt-on eladja *Almásy Jánosnak*: «mert mostan elviselhetetlen teher és portiózás (adózás) miatt el kellett adnom.»

1699. Almásy János *Vezekényen* zálogbirtokos.

1699. Darvas János a maga *fogacsi* és *mérai* öröklött birtokrészeit, és pedig a mérait, mely 100 frtban, a fogacsit, mely 970 magyar frtban vala a Gyenge és Farkas családnál elzálogosítva, 480 rénes frt felülfizetése mellett eladja gyöngyösi Almásy Jánosnak és hitvestársának, nemes Deák Judit asszonynak.

1699. Nemes Tassy Rozálnak (férje Rácz István) kérelmére nádori és káptalani emberek vizsgálatot tartanak Tassy Rozál szerződése tekinte-

tében, melylyel *pusztamonostori* praedialis részeit nemzetes *Almásy Jánosnak* örököltették.

1701. Györkey Ferencz és leányai *Zaránk* (Hevesm.) faluban levő birtokukat eladják *Almásy Jánosnak*, feleségének és *Almásy Ágnesnek* (férje: *Mihályi Deák Pál*), fizetvén zálogválttság czímen 2000, majd vétel czímen 600 rénes frtokat.

★

(2) 1700. Nemzetes *Almásy Jánost* az egri káptalan bevezeti a hűtlenségben elmarasztalt néhai *Bekényi Gábor* és *Szuhay Mátyás* birta következő részbirtokba: *Nagy-Füged, Mikófalva* (Borsod) *Recsk, Tizzaszegh*.

1700. ápril 3. *Lipót* király meghagyja az egri káptalannak, hogy *Almásy János*, Heves- és K. Szolnokmegye alispánját és feleségét vezesse és iktassa be hevesmegyei *Tarcsa* birtokba, a király beleegyezését adván a *Nyáry Mihály*lyal 1698-ban kötött adás-vételi szerződéshez, melylyel ez *Almásy Jánosnak* eladja a birtokot.

1700. júl. 26. *Lipót* király *Törökszentmiklós, Tiszatenyő, Kengyel, Szenttamás* és *Csépa* külső szolnokmegyei egész pusztákat adja *Almásy Jánosnak*, feleségének, és első sorban a *férfirvadéknak*.

1700. ápril 3. *Lipót* király két rendbeli birtoklevélhez királyi jóváhagyását adván, meghagyja az egri káptalannak, hogy *Almásy Jánost* és feleségét vezesse be *Gyanda, Kőtelek, Süly, Gacsa, Domaháza Vécse, Nagy-Füged, Kis-Füged, Czinér, Fogacs* (Heves és K. Szolnok) puszták és birtokrészek birtokába, a mi 1701-ben meg is történt.

1700. júl. 26. *Törökszentmiklós, Tiszatenyő, Kengyel, Szenttamás, Csépa* beigtatására kap utasítást a káptalan, a mit a következő évben teljesít is.

1701. júl. 7. *Lipót* király a *Zsadány* és *Cselőháza* (Hevesm.) tarnamenti puszták. és a szintén Heves megyében fekvő *Zaránk* falu vételéhez adja királyi beleegyezését felségpecsét alatt és rendeli el a beigtatást *Almásy János* és *Mihályi Deák Pál* ezredes, *Deák Judit* és *Almásy Ágnes, Deák Pálné* javára.

1701. Az egri káptalan jelenti *Lipót* királynak, hogy parancsára *Almásy*

János alispánt és feleségét *Tarcsa* birtokba akarta vezetni, de Maizik Simon, János és András ellentmondtak.

*

(3) 1706. Nemes Deák Judit, néh. Almásy Jánosnak meghagyatott özvegye, Ágnes és Apolló leányai az egri káptalan előtt megbizottat vallanak Detrik István személyében.

1707. Özv. Almásy Jánosné, Ágnes (Deák Pálné) Apolló (özv. Detrik Istvánné) Dévay Pált vallják jogi megbizottjuknak.

1713. okt. 26. *Károly* királyi megerősítő levelével hozzájárúl a *gyöngyöshalászi és mérai* 6—6 jobbágy telek vételéhez, melyeket az özvegy 1600 magyar forintért János fia részére vett volt meg Vécsey Jánostól.

1719-ben tiltakozik Pereszlényi Pál jószágigazgatója személyében az egri káptalan előtt Törő István mérai lakosnak Fáy Sándorral kötött birtok-szerződése ellen, mint a mely tudta nélkül kötöttet, s rá, mint fő-birtokosra nézve sérelmes.

*

(4) 1722. Deák Judit halála után Almásy Apolló és Ágnes perpatvarkodnak Almásy Jánossal, és köztök ez évben jön egyesség létre.

1724. Almásy János tiltakozik Boczonád és Pusztá-Fogacsnak elidegenítése ellen.

1724. Almásy János és Borsi Anna bevezettetnek *Kerekegyháznak* (T. Szt. Miklós mellett) és *Félfalunak* egész birtokába.

1726. Károly király meghagyja, hogy Melczer György és felesége: Borsy Kata, valamint Borsy Anna, Almásy Jánosné ellen, kik Ónod borsodmegyei birtokba vétel útján, be akarnak vezetetni, idézze meg a Zákány családot, mely az iktatásnak ellenmondott.

1726. Almásy János és Majtényi Márton, mint a Tibold család női ágának megbizottjai, a kincstárral szerződnek a Tibold család és a kincstár közti birtokperben.

1726. A királyi tábla perbehívó levele, melylyel a kincstár Almásy Jánost: Szt. Miklós, Szenttamás, Tisza-Tenyő birtokok tárgyában csömöri Zay András báró ellen megidézi.

1726. Perfelvétel a táblán Melczer György, Borsy Anna: Almásy Jánosné, Borsy Kata: Melczer György felesége felperesek, — Bekényi Zsigmond, Damffi Katalin: Szemere Józsefné alperesek közt,

1726. Táblai ítélet, mely szerint Almásy János Tarcsa hevesmegyei birtok felének birtokjogának bizonyítására utasíttatik.

1727. Almásy János tiltakozik a tótfalusiak ellen, kik az ő vécsi földét elszántották.

1730. Az egri káptalan jelenti, hogy Almásy János ellen a hevesmegyei Méra birtokon, Tur városában és Varsány pusztán a végrehajtást a Tatay, Okolicsányi, Fáy, Csanády, Polgár, Ország családok javára befejezte.

1731. A kir. tábla idéző levele, melylyel Almásy János kérésére Halász hevesmegyei birtok Petes János része fölött felveszi a pert.

1731. Károly király záloglevele, melylyel *Mohi* és *Csüllő* birtokokat (Borsod) Borsy Mihálynál és Almásy Jánosnál huszonöt évre 7000 frton elzálogosítja.

1731. *Almásy Jánosné, Borsy Anna* bevezettetik az *Órsur nembeli Tibold család leányágazata* címén a Tibold-féle: *Darócz*, másként *Alkács*, *Oszlár*, *Sály*, *Kondó*, *Sikátor*, *Nádasd*, *Geszt*, *Nagy-Mihály*, *Dorogma*, *Pusztá-Felkács*, *Váralja* (Mészalja), *Leányfalva*, *Fejéregyháza*, *Tély*, *Paraszt* (Boldogasszony) *Bik* borsodmegyei birtokokba.

1731. *Almásy Jánosné, Borsy Anna* beiktatásának ellentmond Szentmiklósi István, mint néhai Geszthi Péter leszármazottja.

1731. Ezen statutionak ellene mond Geszt tekintetében Csáth község is.

1732. Négyesi Szepes János Parasztbikhöz tart igényt.

1732. Szerződés a kincstár és *Almásy János* között *Tarcsa* birtok másik felét illetőleg. (Az első fele már tulajdonában volt Almásy Jánosnak.) A szerződés szerint Almásy János 300 frtot fizet, miért a kincstár a birtok másik felét is reá ruházza.

1732. *Almásy János* megerősített a Lipót-féle *Török-Szentmiklós*, *Tisza-Tenyő*, *Szenttamás*, *Kengyel*, *Csépa*, *Nagyfüged*, *Tisza-Szőgh*, *Mikófalva* egész és részbirtokokat illető adománylevelet.

1733. *Almásy János* (ki itt a *bétszemélynők helyettesének* mondatik) bead-

ványa a táblához Bossányi Gábor báró ellen, ki előbbinek királyadomány, részben pedig vétel után jogosan birt Súly hevesmegyei birtokát bitorolja.

1734. *Almásy János* Tarcsa tekintetében alkuszik meg az egyik Majzikkal, minek aztán a másik Majzik ellene mond.

1735. *Károly* király meghagyja, hogy a kincstárra szállott hevesmegyei *Tarcsa* birtok, melyre három concursens: *Almásy János*, *Taródi István* és a Majzik család jelentkezik, felerészben 1001 frton adassék a Majzik-családnak, mely azt emberemlékezet óta birta, másik feléért pedig *Almásy János* fizessen 371 forintot.

1735. *Almásy János* beadványa a táblához Majzik András és Ignác ellen *Tarcsa* hevesmegyei birtokát illetőleg, melyet még néhai atyja: János 1700-ban kapott Lipót királytól; Majzik Simon, János meghalván, az ügy Andrássra és előbbi fiára szállott, kiket kér megidéztetni.

1738. Roskoványi Erzsébet a Tibold birtokok tekintetében minden jogosultságát *Almásy Jánosnéra* és *Melczernére* ruházza át. Hasonlóképen Réthy Judit is.

1740. Tövisházi Éva: Laczay Gáborné Nagymihályon egy fundust és Darócson egy szőlőt kapván, ennek fejében *Borsi Anna* (Almásyné) és Kata (Melczerné) javára a Tibold család javaiban való részesedés jussolási jogáról lemond.

1741. *Almásy János* magához váltja *Halmajon* a Komjáthy-féle birtokrészt.

1741. *Almásy Jánosék* házat vesznek *Miskolczon* a Boldogasszony utczában.

1741. *Borsy Anna*, *Almásy Jánosné* és *Borsy Kata*, Kellemes Melczer Györgynné atyai birtokaikon megosztóznak.

1742. Rákóczy ónodi várába és álladékaiknak birtokába mánydi Koller József és mások 38,187 forintnak lefizetése mellett adományt nyervén, bevezettetésöknek ellent mondtak ónodi ingatlanjok és emődi szöllejük tekintetéből *Borsi Anna*, tek. *Almásy Jánosnak*, és *Borsy Kata*: Fáy Lászlónak felesége.

1743. Csiszár Mihály ellenzi a *miskolczi curiának*, mely felerészben őt illeti, eladását és *Almásy János* által való birtokbavételét.

1743. Fáy Sándor a maga *leleszi* (Heves) portáját felvállja 500 frtéért az egri káptalan előtt *Almásy Jánosnak* és feleségének.

1743. Részes zálogbirtokosai a diósgyőri koronauradalomnak: *Diósgyőr, Kövesd, Kisgyőr, Bábon, Radicsány, Kápolna, Parasznya, Varbó, Sajóperri*, (Borsod), melyet 117,000 frtéért öt évre birnak: az egri káptalan, Butler János gróf, Fáy László és *Almásy János*, kiknek feleségeik Borsi Mihály leányai.

1743. A diósgyőri dologban *Almásy János* az egri káptalannak teljes meghatalmazottja.

1743. *Almásy János* a Tarcsa-birtok feletti perét, melyet Maizik Ignác ellen vitt, ez meghalván, felesége: Tüz Katalin és gyermekei ellen folytatja.

1744. A Fáy-fiuk ellenzik, hogy atyjuk: Fáy Sándor szükségtelenül eladta a mult évben *Almásy Jánosnak* az ő nyolcz jobbágyteleknyi birtokukat.

1744. *Almásy János* az 1735-ben Tarcsa birtok iránt indított perét Majzik Ignác időközben meghalván, annak leányaira is kiterjeszti.

1744. Tanuvallomás *Almásy János táblai ülnök* érdekében arról, hogy *Tarcsa* birtokot birta-e valaha egy Konkoly nevű család.

1746. Fiai: *Pál, Ignác, Mihály, János, Antal* és *József* javára együttes nádori bevezetést eszközöl ki a *boczonádi Szentmiklósy-féle* 650 frton vett felerészre, a *fogacsi* részre, a *Fáy-féle mérai* részre, a *leleszi* hat jobbágytelekre.

1746. Újabb összesített bevezetés tizennégy jobbágytelekre Bodonyban, Holmajon és másutt.

1746. *Almásy János Tarcsa* pusztá felerészébe bevezettetik.

1746. Nagym. gyaraki Grassalkovits Antal gróf azon curiát, a melyben *Almásy János* lakott, s a melyet eddig zálogul birt, örökjoga azonban a gróftól illette, különféle okoknál fogva *Almásy Jánosnak* és maradékainak adományozza örökjoggal. Ezen háznak felső szomszédja a grófnak új szállója (*diversorium*), alsó szomszédja pedig az Orczyak háza és curiája volt.

1746. *Mobi, Csüllő* borsodmegyei birtokok *Almásy Jánosnak* és Fáy Lászlónak 10,000 frton 25 évre zálogba adatnak.

1746. Szerződés *Almásy János* és a Majzik fiuk közt, melynek értelmében ezek *Almásy János* javára *Tárca* pusztá feléről lemondanak.

1749. *Almásy János* perbeadványa a táblához Mahli József wellehradi (Morvaország), *pásztói* és *pilisi* apát ellen: *Mátra-Verebély*, *Nagybathon*, *Terebes*, *Tótverebély*, *Lengyeld*, *Sóshartyán*, *Hasznos*, *Bárkány*, *Tepke*, *Pásztó*, város heves- és nógrádmegyei birtokok iránt, melyeket az apát elődje a kincstártól 17,000 frton vett zálogba, hogy az új apát is tegye le a zálogösszeget.

1750. Mária Terézia adománylevele *Mátra-Verebélyt* illetőleg.

1750. Grassalkovits Antal a szerencsi vár- és uradalmi részt: *Szerencs*, *Megvaszó*, *Harkány*, *Karád*, *P. Bacs*, *P. Legves-Bénye*, mely az előtt a *Rákócziaké*, majd Lambert kir. herczegé, Serényi Antalé, utána Szirmay Tamásé, s vétel útján Grassalkovitsé, — negyvenezer r. frttért birtokába bocsátja *Almásy Jánosnak*, *Borsy Annának*.

Még azon évben megnyerte rá a király jóváhagyását; 1756 ápr. 8-án pedig a férfiágra szóló adománylevelet.

1750. Grassalkovits Gyöngyösön egy beltelket ad el *A. Jánosnak*.

1750. *Almásy Mihály* és testvérei: *Pál*, *Ignác*, *János*, *Antal*, *József* és *Apolló* bevezettetnek a *nagyfügedi* hét jobbágyteleknek és *Süly*-nek negyed-részebe.

1751. *Almásy János* az esztergomi főkáptalan által *Verebély* birtokába vezettedi be magát.

1756. *Almásy János* királyi jóváhagyás mellett bevezettetik feleségével egyetemben *bernádnémethi*, *kesznyéteni*, *hidvégi*, *belső* és *külső böcsi*, *puszta alkemeji*, *gyömrői*, *abonyi* részes javak birodalmába, melyeket Grassalkovits Antal Aspermont Góbertin grófkisasszonytól vásárolván, 1750-ben örökölt *Almásy Jánosnak* és *Borsy Annának*.

1756. *Almásy János*, *Almásy Apolló*, Hellebront János bevezettetnek *Tisza-Beő* birtok felébe, *Gacsa* és *Domaháza* puszták felerészebe.

1756. Mária Terézia királynő meghagyja, hogy idézzék meg ifjabb vajdi Vay Lászlót cserneki Desseffy Istvánt, Bessenyei Lászlót, Török Józsefet, kik *Almásy Jánosnak* a szerencsi birtokba való beiktatásakor ellentmondottak.

1756. Mária Terézia *Almásy János kir. tanácsos és septemvirnek Szerencsre nézve vámjogot adományoz.*

1758. Fáy László folyamodványa, melyben Mohi és Csüllő puszták állapotáról és arról tesz jelentést, hogy a pusztákat Mária Terézia királynő adta bérbe neki és *Almásy Jánosnak* huszonöt évre és kéri, hogy ez idő leteltéig a bérösszeg esedékes ne legyen.

1758. *Almásy János levele* a szepesi kamarához, a melyben annak a felszólítására jelenti, hogy a nála zálogban levő *Mohi* puszta kiváltásának határideje még le nem telt, hanem még egy néhány évig eltart a bérlet.

1759. Pécsy Antal és Pécsy Kata (Viczmány Mihályné) *Almásy Jánosnak és Borsy Annának* javára a *Tibold* javakat illető minden jogukról lemondanak.

1761. Másodbevezettetése *Borsy Annának* (A. Jánosné) és Borsy Katának (előbb Melczer Györgyné, most Fáy Lászlóné) valamint Ebeczky Évának (kesselőkői Majtényi Mártonné) mindannyian az *Eörs-nembeli Tibold-család* leánysarjainak szemben a korábbi és egyetemlegesen elmarasztalt ellenmondókkal, a kérdéses *Tibold-birtokba*.

1761. Grazzalkovits gróf kamara-elnök tudósítja *Almásy Jánost* és Fáy Lászlót, hogy *Mohi, Csüllő* birtokok, valamint *Diósgyőr uradalom* közt fennálló szerződés még 14 évig érvényben marad.

1761. Mária Terézia királynő *Mohi és Csellő* pusztákat *Almásy Jánosnál* és Fáy Lászlónál 25 évre elzálogosítja.

1763. Nemes Bessenyei István az egri káptalan előtt ellenzi, hogy László testvére *Zsadánt*, a per alatt álló birtokot *Cselőháza pusztával* *Almásy Jánosnak örökáron* eladta és elidegenítette.

1770. A szepesi kamara Nánássy István diósgyőri jószágigazgatónak meghagyja, hogy szólítsa fel *Almásy Jánost* és Fáy Lászlót *Mohi és Csüllő* birtokok után az év december havában lejáró zálogösszeg megfizetésére.

1770. Grassalkovits levele a szepesi kamarához, melyben tudatja, hogy a *Mohi és Csüllő* birtokok zálogbérlete 15 évre meghosszabbított.

1770. A szepesi kamara ugyanezt megjelenti Nánássy István jószágigazgatónak.

(5) 1757. Hellebunt János (anyja Almássy Apolló) nagyanjai: Deák Judit-féle just keres az Almásyakon, jelesen Pálon és Jánoson.

1769. A. Pál visszautasítja Vargha György, Erzsébet és Katalin tiltakozását a nagy- és kis-fügedi, tarcsai, gacsai és domaházi részeket illetőleg.

1769. Özv. Hellebunt Jánosné, Almásy Apolló hármassal pert akaszt az Almásy-had nyakába Zsadány tekintetében.

1769. Kis- és Nagyfüged, Domaháza, Gacsa, Vatta, Négyes rész-birtokokat illető egyesség ellenzése merül föl.

1770. Ugyane tárgyban egy harmadik oldalról támadt tiltakozás üti fel fejét.

1770. Plathy Sándor tiltakozással ellenzi, hogy Szendrői Török József a bárkányi, sós-hartyáni és csécsei, pusztá-almási és pusztá-tepkei (Nógrád), valamint hogy a pásztói, hasznosi és pusztá-muzslai birtokrészeket Borsy Annának és törökszentmiklósi Almásy Pálnak nemrégiben eladta.

1772. Almásy Pál beiktatódik királyi adomány mellett Fáy Antal magvaszakadása címén a királyi fiscusra szállt mérai nyolczad birtokrészbe, részint érdemeinél fogvást, részint háromezer forintért, a férfiágot illetőleg örök joggal, a leányágot illetőleg pedig «sub titulo inscriptionis.»

1772. Almásy Ignác gróf (bizonyosan a méltóságos asszony unszolására) tiltakozik atyjának: néhai Almásy Jánosnak azon végrendeleti intézkedése ellen, hogy a törökszentmiklósi, verebélyi és szerencsi javak osztozkodásra soha se bocsátódjanak.

1773. Almásy Apolló és legidősb fia: Ferencz, Hevesvármegye másod alispánja tiltakoznak, bizonyos tekintetben sérelmesnek tartván magokra nézve Almásy János osztozkodó utódainak eljárását.

1773. Almásy Krisztina (Henter Ferencz báróné), valamint Almásy Ágnes (Erős József ezredesné) tiltakoznak atyjuknak, néhai Almásy Jánosnak végrendeleti intézkedése és fítestvéreiknek osztozkodása és eljárása ellen, a mennyiben daczára annak, hogy a szerencsi, törökszentmiklósi, verebélyi és más zemplén-, nógrád- és hevesvármegyei birtokokat anyjuknak: néhai Borsy Annának pénzén szerezte végrendelkező atyjuk és a királyi adománylevelekben is a kettejük neve áll, ezen birtokokból mégis kizárta a leányokat.

1773. Perfelvétel a táblán Ötvös Ferencz felperes többedmagával zsdányi és törökszentmiklósi Almásy Pál alperes közt.

1774. Vargháék visszavonják ellentmondásukat Füged, Domaháza stb. tekintetében és az Almásy Pálnak és érdektársainak tett fölvallást örök-
érvényűnek nyilatkoztatják az egri káptalan előtt.

1775. Másodbeiktatása Almásy Pálnak és testvéreinek (Ignác, Mihály, József és Antal árvái) a szerencsi vár és uradalom felerészébe (Szerencs és Megyaszó városok, Harkály és Karád faluk, Bás és Legyes-Bénye puszták); nemkülönben Hernád-Némedi, Kesznyéten faluk, Alkunej, Gyomrő (Zempl.), Belső- és Külső-Bőcs (Abauj-Zempl.) negyedrészes birtokába számos ellenmondás mellett.

1775. Almásy Krisztina és Ágnes megint nyugtalankodnak a fitestvérekkel szemben.

1783. Almásy Pál ügye Kovács Borbálával és Rác Györggyel.

1792. A Hellebronthok ősi just keresnek. Méltóságos Almásy Pál reprotestál.

1792. Méltóságos Almásy Pál az egri káptalan által átíratja Verebély, Utas-Pernye, Egyházás-Pernye és Sámsonháza (Nógrád vm.) és Tár (Heves) birtokok határjárását.

1795. Bala (Törökszentmiklós) város, Pusztá-Tenyő, Kengyel, Szent-Tamás, Cséfa és Kerekegyháza birtokokra újabb királyi levelet eszközöl és az egri káptalan újólág bevezeti a fiágot. A leányág ellent mond.

1796. Tilalmazza, hogy a Majthényi-Baratnaky örökösök az 1759-iki megállapodás ellenére Kács, Darócz (Alkács), Geszt, Fejéregyháza, Pély, Dorogma, Leányfalva falukban a közösnek hagyott telkeket egyes kézre bocsátják.

1802. Mélt. Almásy Pál öregebb egy birtokrészt vált magához Bodonyban (Heves) 8000 rénes forintért.

★

(6) «Könyörögjünk a mindenható Istennek és kérjük a boldogságos szűz anyát, esedezzen érettünk, távoztassa haragját.» (1777.)

«Egy borbély mondotta, hogy lábam nincs helyén, már többé helyre

sem lehet hozni; hanem mégis csak a budai fürdőkre kell szorulnom. Mióta elmentél, egy cseppet sem vagyok jobban, sőt még nehezebben, tapasztalom, hogy tapodok. Engem megrontának a sok gaz borbélyok . . . Kénytelen leszek Pestre besietni, *boldogságos szűzhöz folyamodni*, és a fürdőt megpróbálni.» (1778.)

«Én is oda sántikálhatok *szűz Anyám esedezése által.*» (1778.)

«*Áldassék Istennek szent neve*, hogy generalis öcsémmeel megegyeztetek. Bár a szentmiklósi osztályról való gondolatát letenné és oly jó atya nyugalját (mint a miénk volt) ne háborgatná.» (1782.)

«Imádkoztass az apáczákkal, minden nap egy szt. misét mondass a várkápolnában és a Sándor-kápolnában Pesten, az jó remete imádkozzon!» (1786.)

«Deus det felicem exitum et sanctissima Dei Genitrix cum sancto Johanne Nepumuceno avertat infamiam et damna.» (Isten adjon kedvező kimenetelt és a szentséges Istenanya és nep. szt. János távoztasson el minden kárvallást!) (1786.)

«Imádkoztass és misét mondass, küldök rá egy aranyat.» (1786.)

«A várkápolnaban három misét mondass, Bécsben is a Szentistvánban, a nagyoltárnál.» (1789.)

«Az Úr Isten szent anyja esedezése által adja a dolognak jó eredményét!» (1790.)

«Legyen az Ur Istennek szent neve áldott érette, hogy Lojzika jobban legyen, kiért imádkoztam, az papokat is kértük, hogy érette imádkozzanak. Nincs is egyéb reménység, csak csupán az Úr Istenbe'. Nincsen megsegítőnk rajta kívül.» 1790.

Leveleit mindig ilyenformán kezdi:

«Isten áldjon édes Fiam!» vagy «Isten ő szt Felségétől minden jókat kívánok édes fiam!»

A befejező sorok pedig majd mindig így hangzanak: «Ezek után atyai áldásomat adván és ájtatosságokba recommendalva magamat, maradok szívből jót kívánó édes atyád.

(7) (Almásy Pálné fiához: Ignácához) «Kérlek tégy rendelést Török-szentmiklóson vadrul... ha vagy két pár fáczánt lövetni lehetne, jó volna... Pásztóhán (Pásztó) is jó volna rendelést tenni őz felől, vagy Sajó-Szegedre, hogy Diósgyőrben keresnének egyet. Olyan urat invitálni és becsületet nem tenni, igen rutul jönne ki.» (Grassalkovics, az excellentias personalis ígérkezett hozzájuk, azért e nagy sürgés-forgás.)

A kávét, czukrot édes fia vásárolja neki Pesten.

«Egy mázsa czukrot vegyél számomra. Most van a befőzés ideje, nemkülönben 40 font kávét.»

1788. Küld tojást, zöldséget és egy edény vaját. «Nekünk sincs több, mert kevés tehenet fejek. Sok vendég jár.»

1789 máj. 27. «Menyemasszonyt köszöntetem és valami kevés apró marhát küldök számára, úgy mint: libát és gyenge csirkét 10; jercze-tyukot hatot.»

1787 febr. 10. «*Vendus* (unokája) jobban van, már jár is keveset. Nem lesz himlőhelyes. Istennek hálákat kell adni, hogy szent fölsége kigyógyította.

Az *Pali* fiam promotiója sokaknak nem tetszik, az úr Isten áldja meg, segítse munkáiban! A kit reméllek, hogy az Ur Isten el nem hagyja.»

1788 márcz. 10. «Reméllem, hogy az husvéti napokban meglátlak beneteket. Isten hozzon! A kis *Vendel* friss és nagyon hamis. Szalézt is már elviszik. Csak jól neveljék. Nehezzellem, hogy elmegy, mert hozzászoktam.

A *Pesta* fiam levelét is vettem. Ők is már a török gránicz felé maséroznak. Isten ótalmazza veszedelemtől szegényt, csak az Ur Istent kérjük és szűz anyánkat.»

1789 jun. 6. «Ki nem irhatom örömmet promotiodon. Isten adjon is, adjon nagyobbakat is, jó egészséget a munkához. Annyival is inkább örvendek, hogy a felség kedvezése maga különösen érdemesített. Legyen az Ur Istennek szent neve áldott! Csak őtet keressük, ő el nem hagy minket.»

1789 okt. 12. «Dajkát fogadtunk, kit Taródiné öcsémasszony Egerből a szobalánynyal együtt hozott ki és hozott be a maga lovain ide. Isten áldja meg érte. A dajkának gyereke még nem egészen fél esztendő, elég kövér és egészséges. Megvizitáltattam, mint a *katonát* a doktorral. Azt

mondta, hogy ennél jobbat már kívánni sem lehetett mint tejre nézve, mint tisztaságra való nézve. Mondtam neki, mi lesz kötelessége stb.»

1790 jan. 28. «Balog van ma itt, jó embernek látszik és világra valónak és a feje se üres, előre mehet. Istentől kell várni, imádkozni. Menyemasszonyt valóban sajnálom, midőn hallottam *Lojzi* változását. Tudom, hogy nagyon szereti, meg is érdemli, hogy szeresse, *kevés ilyen gyermeke volt...* Menyemasszonyt köszöntetem és anyai áldásomat adom édes Fiam... édes anyád.»

*

(⁸) 1798 jun. 28. (II. Pál II. Ignácához) «Kellemtlenül szólnak a gyönyösi hírek. Pista válaszolja levelemre, hogy *öreg jó apánk*, mióta Pestről visszajött, naponkint Taródinénál van, órákig nála időzik. Zord. Semminek se örül. Pistánk azt hiszi, hogy nincs tisztában magával a *házasság tekintetében* s még küzd magával: hogy és mint tegyen? Én azt hiszem, mégis csak házasság lesz vége a dolognak. Reménylem még is, hogy gyermekei csekély károsításával fogja tenni. Hanem ezt a különös *evenement* soha sem hittem volna, hogy megérjem. *De el kell vennünk egyebekkel azt is de manibus Providentiae*, míg valami jobbat érünk.»

1804 febr. 19. (Ugyanaz — ugyanannak.) «Küldöm Szvesznyiczky levelét. Oly iszonyatosan festi atyám szerelmeskedését, hogy szintén látom: Gosztonyiné intriquája sikerült, a lakodalom mielőbb meglesz. Bölcs megfontolás után azt írom a directornak, hogy: bár a házasság ránk, gyermekekre, felette káros, sőt szerencsétlen atyánkra nézve is, miután végnapjaira nyugtalanság és meglegedetlenség vár rá; mivel azonban mi három év óta ennek a lépésnek minden következését elébe adtuk, itt már semmit sem lehet tenni, csak az eredményt bevárni. Itt cselekedni csak elmérgesítése lenne a dolognak és végletekre vinne. Bizzunk az isteni Gondviselésben. Ő — *mert mi minden esetben jó gyermekek kívánunk maradni*, — nem fog elhagyni bennünket. Az intriquálók és felbujtók azonban bűnhődni fognak még ezen a világon. Hát ebben ne tégy semmit. Minden ártatlan lépés cselszövő emberek kezébe taszíthatná őt és végletekre ragadhatná.»

1804 nov. 18. (Ugyanaz — ugyanannak.) «Kedves Testvér! Egy per-

czig sem kételkedtem, hogy mi mint igaz emberek és egymást szerető testvérek a de «*meo et tuo*» pontjában is megegyezünk, csak így lesz rajta Isten áldás. Számits viszont az én szeretetemre és méltányosságomra is, ha, mit kétlek, úgy kerül, hogy a mi prætensiókn is összeütközésbe jutna. Bizok az Istenben, hogy mindent kölcsönös meglegedésre és méltányosan fogunk befejezni és *miránk az égből letekintő jó szüleinknek ezt az örömet is megszerezziük.*

A végrendelet tartalmát, vagy, ha egyáltalán van-e, még nem tudjuk. Jövő szombaton, f. hó 22-ikén fogjuk keresni darabról darabra átnézve, hogy nincs-e legalább valami jegyzék, minőt generalis nagybátyánknál találtak. Ötvös, Hazuha és Lojzi lesznek jelen. Ötvös sógorral kijelentésed szerint fogok tárgyalni a nélkül, hogy elsiennők a dolgot, vagy kimutatnánk neki, hogy az nagyon érdekel bennünket.

Szegény jó Pista testvérünket mindjárt jó atyánk utolsó óráival biztonságba helyeztem. Most Budán van minden veszélyen túl.

Nem tudom ecsetelni előtted azt a helyzetet, a melyben 11 nap óta élek. Egy megholt atyát siratni, a mellett minden oldalról beteg rokonokat látni és elszigetelve ily helyzetben: ez az én mostani állapotom.

A mi jó apánkat illeti, a szt gyónást saját kívánságára még e hónap 5-én elvégezte, fölvette az utolsó kenetet; de az oltári szentséget már nem volt képes magához venni. Tehát elkészülve ment Istenéhez. Testi elpusztulása inkább csendes elalváshoz hasonlított, mint rettegtető halálfélelemhez. Ezt kérte mindig Istenétől és meg is nyerte. Imádkozzunk érte, mint legnagyobb jóltevőnkért és szerencsénk megalapítójáért!»

* Gyöngyösi és pásztói.

★

(9) 1801 márcz. 1-én írja a *Generalis* unokaöccsének: II. Ignácznak: «Hirem nélkül feleségem Énok fiamnak *kamarásságot* kért. Miként méltóságos uramöcsém leveléből olvasom, meg is kapta. El is maradhatott volna; jobb lett volna, ha ő Felsége *majornak* tette volna, mert nem szeles gyerekek való a kamarásság. A fiu úgy is tele van *Splényi-széllel* . . .

«Az én jó szívemet a csaláldságnak képmutatásai ekképpen játszották meg, melynek örvényes veszedelmeibe egészen bekeveredve lévén, egész bizodalommal folyamodom méltóságos Uramöcsémhez, mint meghitt igaz véremhez, méltóztasson ezer dolgai közt ezen veszedelmes ügyemet megvizsgálni, engemet bölcs tanácsadásával megokosítani. Ezeknek ugyan meghálálására én magam elégtelen leszek, de ösmerem nagylelkét mélt. Uramöcsémnek, melybe egész bizodalmamat vetem, hogy ily méltatlanul kijátszott és szomorúságban elmerült vérét elhagyni nem fogja.»

(Történt ugyanis, hogy a *generalisné* (a családban mindig ez volt a neve) nem csupán tetemes adósságokkal terhelte a generalist, hanem bizonyos kötelező levelek alapján sérelmes követelésekkel is föllépett ellene.)

*

(¹⁰) Pest, 1814 ápril 20. (II. Pál II. Ignácznak.) Sok bajlakodás után a családi összejövetelt *Énoch* és *Illés* ügyében befejeztük.

Illés jobban rendben volt és több nobilitással vitte a dolgát és pruden-tiával; hanem *Énoch* maga sem tudta, mi mélyen van süllyedve (az adósságokban). A családi összejövetel jegyzőkönyvét itt melléklek *Énoch*ra vonatkozólag, melyből kitűnik, hogy az ő adóssága valutában 164,300 frt és váltópénzben 17,312 frt. Most Bécsbe megy és a befolyásoddal kérvényt akar benyújtani, a melyben 8 évi moratoriumot kér, mely idő alatt uzsorás hitelezőivel tárgyal és a kamatok mellett valamit a tőkéből is törleszt. Ha kérvénye benn lesz, támogasd, befolyásold a kancelláriánál. Akkor lehet rajta segíteni, különben veszve van.»

Pest, 1814 decz. 14. d. u. 2 ó. (II. Pál Ignác testvérének.)

«Épen egy órája, hogy szegény *Énoch* kiadta a lelkét. Adjon Isten neki örök nyugalommal! Vigasztalásom, hogy mint keresztény halt meg. Felesége mellé akarjuk eltemetni Vécsen.»

1814 decz. 16. (Ugyanaz ugyanannak.)

«Holnap viszik szegény *Énoch* holttestét Vécsre . . . A nevelés kérdésében azonban a nagyanyának (a *generalisné*) teljes votuma legyen. Ő azt kívánja, hogy a fiut (*György*) Bécsbe adjuk bizonyos Anastazio

nevelőhöz. Én ezt a becsületes embert nem ismerem. Tudakozódjál utánna és írd meg véleményedet.»

1823 (II. József, Hevesm. adminisztrátora, II. Ignácához.)

«A mi Eliás öcsémet illeti, sajnálom a sorsát, mert vérem. Maga oka azonban szerencsétlenségének, ugyanazért senkinek se tulajdonítsa szerencsétlenségét . . .»

*

(¹¹) Buda, 1798 szept. 24. (Pál — Ignácznak.) «Kedves Testvérem, írtam már és ismétlem, légy rajta, hogy naponkint tégy mozgást. Ülő életben ez az egyedüli mód az egészség fentartására. A «ministerielle Slagen» azonban még szükségesebb. Ez a talentum a közügyek terén még szükségesebb, mint maguk a talentumok és a mi Téged illet, könnyű a játék. Neked már általános «etablierte reputatiod» van. Absque violentione mondd ki véleményedet, mint igazi becsületes ember; egyébiránt pedig hagyd gurulni a koczkát . . .»

Buda, 1798 decz. 28. (Ugyanaz — ugyanannak.) «Szívbeli boldog új évet! A mi gróf Csáky egészségi állapotát illeti, szívből sajnálom ezt a jó embert. Reménylem, hogy még megmenthető . . . Én bizony nem erőltetem meg magamat. Legfőlebb, ha egy «regni baronatus» vacalna, azért jelentkezném . . .»

Buda, 1799 márcz. 7. (Ugyanaz — ugyanannak.) Szirmay Pálné kézbesíti ezt a levelet. Miután férjének szerencsétlen pere befejeztetett és először a kir. táblánál 3, azután 2 évre íteltetett: a jó hitves kötelességének tartja, hogy szerencsétlen férjének az uralkodónál kegyelmet kérjen. A mit kötelességed sérelme nélkül megtehetsz, tedd meg érte . . .»

Buda, 1799 márcz. 11. (Ugyanaz — ugyanannak.) «Igazad van, hogy nincs kellemetlenebb a közpályán, mint az ellentmondások, melyek pusztán magán érdekekre céloznak. De ez volt mindig a közpályán való működés sorsa. Erélyes férfiú megvallja hitét.

Miután a francziák a rajnánál vannak, úgy látom, itt a hadüzenet . . .»

Buda, 1799 nov. 30. (Ugyanaz — ugyanannak.) «Én már indifferens vagyok minden iránt, míg igen nagyon a lábamra nem taposnak . . . Abban

az esetben erősen feltettem magamban, falura megyek. Azt is elhatároztam, hogy többé életemben semmiért sem törtetek, noha nem volna szerénytelen 15 évi főnöki hivatal után *regni baronatust* (zászlós ur) keresnem. Valósággal értem, hogy *a kik nem értenek az intrquiákhoz, mindenütt a rövidebbet huzzák*. Csak azt kívánom a jó herczegnek, hogy ezek az új urak olyan jól szolgálják, mint *mi, kik oly hosszú időn át praetensiok nélkül kitartottunk...*»

Buda, 1799 decz. 22. «Bizony mozgalmas egy világot élünk. De elveink mellett (melyek kell, hogy minden nemes emberéi legyenek) csak dolgozzanak kedvökre az intriquen-ök, közönyösen vesszük. Én már indifferens vagyok minden iránt, *csak az a szívem kívánsága, hogy a nyilvános szolgálat jól el legyen látva . . .*»

Buda, 1800 febr. 5. «Elhatároztam, hogy Hevesmegyét még a főherczeg előtt sem hozom szóba. «Fiat, quod fieri vult et prudentia jubet.» *Nem törődöm én már az élelben semmivel . . .*»

Buda 1800 május 5. «... Apropos! Még egy szegény ágról szakadt-ért is valamit. Szegény Farkas szolgabíró fia, huszártiszt, *15 sebbel* invalidus lett, az árokszállási postamesteri állásért pályázik. De, mert ő későn jelentkezett, egy másiknak a kérvénye már felment. Ő megfelelő bizonyítványokkal a magáét felküldte egyenesen a Te kezedbe. Pártfogold . . .»

Buda, 1800 jul. 23. Nagyon kedves, nagyrabecsült Testvérem! Szívem mélyéből kívánok közalgő névnapodra minden mennyei és földi boldogságot. Áldja meg a Mindenható minden lépésedet. Te pedig tarts meg mindnyájunkat testvéri szeretettedben és barátságodban. Házaamak apraja és nagyja egyesíti jó kívánatait az enyémmel. Szívből ölel őszinte testvéred és engedelmes szolgád, Pál.»

Buda, 1800 febr. 14. (Pál — Ignácshoz.) «Főherczegünk már újra rendes foglalkozási körében; dolgait rendesen és szorgalmasan viszi. De az esték eddig ritkán voltak ünnepségek nélkül. Engem tegnap ért az a szerencse, hogy a *főherczeg-palatinus az estélyemet magas megjelenésével megtisztelte*. Tőlem telhetőleg fogadtam. Jó kedvűek voltak s reménylem: a magas udvar meg volt elégedve; mert távozásakor azt üzente Czapáry által, hogy a jövő vasárnap repetalni kell.»

Buda, 1800 szept. 14. (Ugyanaz — ugyanannak.) «Indirect uton tudom, hogy Alvinczynek kezében van a terv az insurrectio katonai részét illetőleg... Almásy Jancsit illetőleg a főherczeg formaliter fölszólított Alvinczy előtt, készítsem elő őt, fogadná el a hevesmegyei commandót stb.»

Buda, 1800 nov. 25. (Pál — Ignácznak) «Annyi bizonyos, hogy a rendes katonaság eltávoztatásáért egy lépést sem szabad tennünk. Ennélfogva nagy agodalommal vagyok az ujonczozás miatt. Sokkal inkább ohajtanám, hogy a huszárság toborzásán kívül, kik bőségesen lesznek, a gyalogságról főleg az által legyen gondoskodás, hogy megfelelő szervezéssel (regularis katonák beosztása az egyes századokba, ügyes al- és főtisztek a hadseregéből) az insurgens gyalogságot használható sorcsapatokká tenni. *Bölcs belátásodra bízom ezeket a tervező gondolatokat.*»

Buda, 1800 decz. 24. (P. I.-nak.) «A mit boldogult Révay állásáról irsz, arra nézve kimondom, hogy erősen elhatároztam *semmiért sem jelentkezni*. Ha nekem adják az állást, elfogadom. Gyakorlatból tudom, hogy minden vágyammal kudarcot vallottam és a prudentiának mindig több hasznát láttam, mint vágyaimnak. Erős feltevésem, hogy életemben többé semmit se keressek.»

Buda, 1801 jun. 6. (P. I.-nak.) «... Pár nap óta elhatároztam, hogy aquisitor leszek *Iratos* tekintetében. De a speculatio rám nézve nincsen minden veszély nélkül... Mindegy, szerencsét próbálok... Tudom, kedves Ignác, hogy Te becsületes ember s részvevő testvér vagy; szívesen megteszed a Tőled telhetőt...

Buda, 1801 aug 23. (Ugyanaz — ugyanannak.) «Köszönöm szíves ajánlatodat, hogy pénzzel is kisegítesz... Én, ki már József császár alatt *Jánoshidát* kaptam, érdelem tekintetét egy fél pusztára, a minőre öreg napjaiban még egy szolgabíró is számíthatna... Vezesd ezt az aquisitio ügyet bölcs belátásod szerint...

Buda, 1801 okt. 8. «Egyszerre azt a hírt terjesztik itt felőlem, hogy *cum honore coronae custos leszek*. A hír mint mondják Bécsből jött. Én semmit sem tudok felőle, nem is kutatom...

Pozsony, 1802 ápril 3. (Ugyanaz — ugyanannak.) «Tegnap ide érkez-

tem. Hemzseg a nép a főherczeg anti-chambréjában; voltak ott ma vagy 120-an: városbírák, bárók, grófok. Tündöklők, mint az ég.

Az emberek hangulata jónak látszik, hanem — finis coronat opus.

Holnap lesz az első ülés. Hidd el, egészen közönyös vagyok. A riválisok, mágnások üzelmei nem az én, gyomromnak valók, *ki oly nagyon meg voltam elégedve az aurea mediocritással*. Számomra már nincs mit várni.»

Buda, 1802 ápr. 5. (Ugyanazok.) «... formalis mellőzésről nem lehet szó... erkölcsi elvem vigasztal is, hogy t. i. meg kell hajolnom az isteni Gondviselés előtt.»

Buda, 1804 jan. 2. (Ugyanazok.) Itt semmi ujság. Zúgnak Sztáray dispensatioja és a sok commissio miatt. Hanem én a multkoriban megmondtam nekik az igazat és tanácsoltam ezekre a kényes dolgokra nézve, hogy a királyi tekintélyt, mely most egész Európában kezd megszilárdulni, ilyen tulzott érzékenykedéssel kár ingerelni.»

Buda, 1804 jun. 3. (Ugyanazok.) «Nem ajánlom, hogy többet egy szót is szólj öreg septemvired projectumáról. Hidd el, a jó Isten jobb projectumot fog készíteni számodra. Részemről legalább azt tapasztaltam, hogy emelkedésemért tett kísérleteim mindig rosszabbak voltak, mint a mit a jó Isten magától nyújtott.»

Pest, 1814 ápril 7. (Ugyanazok.) Kedves leveledet ma kaptam. Jól teszed, ha hosszabb szabadságot kérsz; mert bizony a Te jó temperamentumod mellett az a sok dolog, a mely oly rég nehezedik vállaidra: nagyon megviselheti a testet a mi korunkban és mit használ utóvégre is az államnak, ha egy derék becsületes férfia elnyomorodik...»

Pest, 1815 jul. 16. (Ugyanaz) «... Az isteni Gondviselés a maga dicsőségére és az emberiség jó voltára intéz mindent; csak adjon nekünk kegyelmet, hogy a vallás, az erkölcs, a monarchia és a haza iránt tartozó kötelességünket minden körülmények között hiven betölthessük... Egyéb-iránt pedig őrizkedjél kedves Testvérem a melancholiától, az Almásyak a nélkül is hajlandók rá; folytonos szorakozás és főleg *vallásunk tanítása az egyetlen menedékünk*, hogy ebben a válságos helyzetben megállhassunk.»

Pest, 1815 jul. 16. (Ugyanaz.) «Téged illető ujság, hogy gróf lettél, vagy hiteles tudósítások szerint, hogy ez iránt való kérvényedet be adtad. Gratulálok, mert ohajtásod ez és mivel megillet.»

★

(12) Szentál Ferencz kir. directorialis fiscalis, a ki az Almásyaknak is ügyvédje volt, haszonlesésből méreggel pusztította el Almásy Józsefet, a ki akkor Heves vármegyének főszolgabírája volt. A gonosz tett kitudódván, tettes elvette méltó büntetését.

★

(13) A gyöngyösi ferenczrendiek házi kápolnájában 1700-ból olvassuk, hogy mélt. Almásy Jánosnak (II) oroszlán része van a mostani nagy terjedelmű szeretház felépítésében. Hálából a jótékony családnak bizonyosan annak előtte is adott már egyházában temetkezőhelyet a szerzet.

Az első Almásy-Mausoleum a családi kápolna alatt volt, de oly csekély terjedelemmel, hogy 1780-ban betelt s a család ekkor gondoskodott a sírbolt rendezéséről és kibővítéséről olykép, hogy a sírboltban eddig eltemetettek hamvai részére egy nagy boltozott közös pihenő helyet készítettek s ott helyezték el azokat, a kiknek nevei ekként vannak megörökítve:

«Fuerunt autem ibidem tumulati:

1754 die 16. Junii. Filiola duarum septimanarum spect. ac magnifici dmni Pauli Almásy. Ez volt az első ártatlan lakója az új sírboltnak.

Anno 1757 die 24. Februarii scpulta est Anna filiola trium circiter annorum magnifici dmni Pauli Almásy.

1759 die 1. Junii filiulus Carolus eiusdem.

1760 die 5. Maii Ludovicus herulus aetatis suae anno septimo, filius Pauli Almásy.

1761 die 13. Februarii sepultus est herulus Andreas (cujús?), qui natus est anno 1760.

Eodem anno sepultus est in Laureto (lorettói kápolna) spect. ac generosus dominus Joannes Almásy, aetatis suae 33 anno.

1762 die 30. Martii scpulta est magnifica dmna nata baronissa de

Splényi conthonalis magnifici dmni Ignatii Almásy incltyi regiminis caesarei equestris Colonelli, actatis suae 25-o anno.

1763 die 25. sept. *Apollonia* Almásy annorum circiter duorum.

1764 die 31. aug. sepulta est *Barbara* Almásy mensium sex.

Eodem anno recenter natus filius spect. dmni Pauli Almásy.

1765 filiola *Francisca* Ejusdem.

Eodem anno 16. Aprilis in Capella Lauretana a se erecta depositae sunt ecuviae spectabilis ac magnifici dmni *Joannis Almásy*, qui die 11-a debitum universae carnis solverat, quondam tabulae septemviralis assessoris, et Jazigum ac Cumanorum Capitanei Palatinalis, conventus huius singularis benefactoris. Cujus memoria in benedictione est.

1768 die 21. Febr. sepulta est filiola *Christina* spectabilis dmni *Antonii Almásy* Capitanei legionis Forgachianae.

1769 Infantulus *Andreas* primogenitus spect. domni *Josefi Almásy*.

1769 die 14. Dec. infantulus illustrissimi dmni Colonelli *Josefi Erős*.

1770 die 19. Maii. Infans eiusdem Colonelli.

1772. die 8-a Maii infantulus J. dicrum relictæ viduæ *Antonii Almásy*.

1772. die 3-a Junii spectabilis domina *Anna Borsy* conthoralis spectabilis dmni *Johannis Almásy*.

1777. die 3. Aprilis filiulus *Alojzius* spect. dmni consiliarii *Pauli Almásy*.

Anno eodem die 23. novembris spectabilis domina *Thecla Bossányi*, conthoralis spectabilis dmni *Ignatii junioris Almásy*. Jasigumet Cumanorum vice-modo supremo Capitanei.»

Ezek kerültek a nagy közös sírholthba, mely a templom falától a kápolna belső része felé terjed. Az áthelyezés ima és egyházi szertartások kíséretében történt. A közös sírba az itt felsoroltak közül nem helyeztetett át az 1762. máj. 30-án eltemetett *Splényi* bárónő, kinek tetemeire vonatkozólag ezen feljegyzés olvasható:

Reservato unico duntaxat corporae illustrissimæ dmnae *Joannæ baronissæ Splényi*, illmi dmni Colonelli. nunc excellentissimi comitis et generalis *Ignatii Almásy* perdilectæ conthoralis, anno 1762 die 30 Maii tumu-

latae; quae, eum aliqua signa incorruptionis haberet iudicio patrum discertorum, facta insinuatione inclutae familiae, ad unam excelulis reposita est, ut inscriptio demonstrat.

[Magyarul: Csak Spléni Johanna bárónőnek, méltóságos ezredes, most nagyméltóságú generalis és gróf Almásy Ignác hitvesének holtteste, kit 1762. máj. 30-án temettek el, nem lett áthelyezve a közös sírba, mert a szerzetes atyák tanúsága szerint a holttest még nem oszlott fel, mely körülmény a nagynevű családnak tudomására esvén, a holttestet egy sírűregbe helyezték, mint a fölírat bizonyítja.]

A sírbolt átalakítása József uralkodó parancsából s az általa elrendelt módon történt.

Az új sírboltban elhelyezettek a következők:

1781. die 2. Maii sepulta est virguncula *Theresia Erős*, filiola *Agnētis Almásy* et illustrissimi Colonelli *Josefi Erős*.

1782. die 24. februarii sepulta est *Ludovica*, filiola anni dimidii spectabilis domini *Ignatii Junioris Almásy* supremi capitanei.

1783. die 3. Martii sepulta est *Carolina*, filiola spect. dmni *Ignatii Almásy* Jazigum et Cumanorum supremi capitanei.

1784. die 25. Martii sepulta est virgo *Francisca*, illustrissimi gubernatoris *Pauli Almásy* filiola, annorum 7.

1785. die 26. Februarii sepulta est infans nomine *Maria*, filiola magnifici dmni *Ignatii Almásy* Jazigum et Cumanorum supremi Capitanei.

1791. die 7. Septembris sepultus est herulus *Vendelinus* annorum 6, filiulus illustrissimi domini *Ignatii junioris Almásy*.

1792. die 30. Septembris sepulta est *Barbara*, unius anni filiola spectabilis domini *Joannis Nep. Almásy*.

1796. die 2. septembris sepultus est illmus dmnus emeritus Colonellus *Josephus Erős*, annorum 69.

1797. die 21. januarii deposita est consors illustrissimi dmni *Pauli senioris, Francisca Kvassay*, annorum 69.

1799. die 8. Martii illma dmna relicta vidua illmir dmni I. baronis *Francisci Henter*, nata *Christina Almásy*, annorum 62.

1799. die 8. Octobris sepulta est *Anna Almásy* unius anni, filiola illmi domni Ignatii Almásy junioris.

1799. die 14. Novembris sepultus est filiulus illmir domni Ignatii *Asmásy Leopoldus*.

1804. die 14. Aprilis mortua est virgo multis dotibus exornata *Anna*, et sepulta est 16. Aprilis, filia illmi quondam Colonelli Adalberti (?) Erős et Agnetis Almásy.

1804. die 21. Novembris sepultus est illustrissimus dominus senior *Paulus Almásy*, anno aetatis suae 84.

1814. die 8. Septembris sepultus est infans *Valentinus*, spectabilis dmni Joannis Nep. Erős filius.

1812. die 20. Martii sepulta est infans *Mária, Anna, Ignatia, Elisabetha Königsseg*.

1814. die 17. Martii sepultus est infans *Stefanus*, filius spectabilis dmni *Stephani Almásy*.

1815. die 20. Januarii sepulta est *Anna Miklósi*, spectabilis dmni Joannis Erős uxor.

1821. die 29. Julii sepultus est pene ossa patris excellentissimus dominus *Paulus Almásy*.

[Erről jegyeztük meg, hogy különös kegyelettel viseltetett a sírboltban pihenő vérei iránt; ő építette ki a sírboltot a szt. Antal kápolnájáig, de az építkezés befejezése előtt megszűnt élni. Vérei iránt viseltető kegyelete szolgált sokban indító okul, hogy a gyöngyösi Almásy-Mausoleum hallgatólag lakóiról is lehetőleg számot kívántunk adni.]

1822. die 19. Aprilis sepultus est filiulus spectabilis *Emanuelis Almásy, Adalbertus novem mensium ex Nagy-Füged*.

1827. die 19. Aprilis obiit Pestini illustrissimus ac magnificus dominus *Franciscus Salesius Almásy* et sepultus est in Crypta inclytæ Familiae.

1832. die 14. Februarii sepultus est ex Noszvaj allatus magnificus *Joannes Almásy*, aetatis suae 68 anno.

1833. die 10. Junii sepulta est excellentissima dmna *Francisca Kovanecz*

conthoralis excellentissimi dmni *Josephi Almásy* supremi comitis comitatus Gömöriensis.

1836. die 4. Aprilis tumulata est consors spectabilis dmni *Emanuelis Almásy*, nata *Maria Blaskovics*.

Anno 1836. die 14. Maii tumulatus est illustrissimus dmnus *Comes Ludovicus Almásy*.

1837. die 10. Aprilis tumulata est *Maria Erős*, conthoralis Caroli Csepreghy.

1839. die 14. Octobris sepulta est illustrissima domina comitissa *Alexandra Wolkenstein de Trossburg et Lednicze*, conthoralis illustrissimi domni comitis *Mauritii Almásy*. Mortua est aetatis suae 27. anno.

1842. die 5. Julii tumulatus est infans *Eugenius*, filius spect. dmni *Adalberti Erős*.

1842. die 31. Augusti tumulata est illustrissima domina Christina nata Comitissa Haller, relicta vidua spect. dmni Joannis Almásy.

1843. die 15. Aprilis sepultus est illustrissimus dominus *Comes Christophorus Almásy*.

1843. die 27. Oktobris sepultus est *Adalbertus Erős*, pensionatus centurio.

1844. die 20. Julii sepultus est infans *Almásy*, filiolus *Maurittii e Comitibus Almásy*.

1844. die 18. Decembris sepulta est *Maria* septem mensium, filiola spect. domni *Felcis Almásy ex Gyöngyös-Halász*.

1846. die 7. Augusti tumulatus est infans *Árpádus*, filius spect. domini *Felcis Almásy*.

1847. die 13. Julii tumulatus est spect. dominus *Carolus Almásy*, anno aetatis suae 70 circiter.

1849. die 1. Aprilis sepultus est spectabilis dominus *Stephanus Almásy*, aetatis suae 91 anno.

1849. die 19. Augusti *Rosalia N.* vidua spect. dmni *Christophori Almásy*.

1850. die 30. Aprilis sepulta est domicella *Rosalia Erős*, annorum 34.

1855. die 8. Martii dmna *Joanna Erős*, consors quondam denati spect. domni *Stephani Almásy*.

1861. die 18. Februarii sepultus est *Josephus*, miles cadetius, annorum 21. filius domini *Pauli Almásy*.

1860. die 15. Septembris sepulta est magnifica domina *Sophia Berzeviczy*, vidua dmni *Josephi Almásy*.

1867. die 19. Maii sepulta est spect. dmna *Helena Almásy*, consors spect. dmni *Josephi Prónay*.

1868. die 1. Aprilis sepultus est *Adalbertus*, unicus filius excellentissimi dmni *Mauritii Almásy*, 18 annorum.

1875. die 8. Aprilis sepultus est magnificus dominus *Emanuel Almásy*.

1880. die 7. Aprilis tumultus est excellentissimus dominus *Georgius Almásy comes*, vir omni aestimatione dignissimus, optime de patria meritis.

1884. die 25. Maii sepultus est magnificus dominus *Sigismundus Almásy*, pensionatus Capitaneus apud huszarones, anno aetatis suae 72.

1897. die 20. Martii tumulo illatus est illustrissimus dominus *Vincentius Almásy*, eques *Maltensis* et heros aurei calcaris.

*

(14) Buda 1802 decz. 6. *Almásy I. Pál* írja *Ignác*znak:

«Teljes szívemből gratulálok kitüntetésedhez. E mellett örömdre szolgálhat az, hogy maguk ellenfeleid is mondják, hogy ehhez az esethez nem férhet magyarázat.»

Fiume, 1802. decz. 15. *Klobusiczky József A.* *Ignác*znak:

«Kedves sógor! Quod Deus vult, Fortuna debet (a mit Isten akar, annak teljesedni kell). Hogy megörvendezettett *heresztled*, nem bírom kimondani. Megkaptad érdemeidnek nem megfelelő, hanem némi jutalmát. Jó fejedelmünk elismerésének ezen mostani megnyilvánulása nem lehet, hogy a hozzátartozókat ne gyönyörködtesse. Árasszanak el az égiek még bőségesebb vigasztalásokkal is! *Megérdemelted, mint szűz lány a koszorút.*»

*

(15) Haag bei Ens 1798. aug. 1. *Illés gróf*, ki százados a Mészáros-huszároknál, úgy hallja, hogy kedves nagybátyja *Bécsbe tételezt át*, s így nem messze van tőle; és mivel nagyon meg van akadva, hozzá fordul:

«Tudom, hogy *nagy lószerező és mindig jó lovai szoktak lenni* — írja — nagyon kérném barátságát, engedjen át nekem pénzért egy lovat» stb.

1800. márcz. 7. Solingen. *Illés gróf*.

«Kedves Bátyám Uram! Megbocsát, hogy a kért 80 frtot csak most köszönöm meg stb.»

Merching, 1797. okt. 3. Almásy János (V.) Hireket ír, és katonai ügyeiben közbenjárását kéri.

Riburg, 1799. decz. 28. Alm. V. János. Quietálni akar: «beülök azon nyugalomba ujonnán, melyet — Isten látja a lelkemet — csupán királyom, hazám és familiám szeretetéből hagytam el.» Major címre vágyik, vagy, hogy kapitányi jellegét megtarthassa. Indokolásul fölhozza: «— mindent, sőt többet tettem országunk, királyunk hasznáért s familiám becsületéért, mint a mi kötelességemben állott.»

Gyöngyös, 1800. márcz. 2. Ugyanaz. «Mind engem, mind József öcsémet az assessorság elnyerésében segíteni méltóztasson.»

Zsadány, 1802. jan. 26. *Ignác generális* veszedelmes dolgának megvizsgálását, bölcs tanácsát kérve így zárja levelét: «Ezeknek ugyan meghálálására én magam elégtelen vagyok, de ösmérem nagy lelkét mélt. Uram-öcsémnek, melybe egész bizodalمامat vetem, hogy a szomorúságban elmerült vérét elhagyni nem fogja.»

Eger, 1801. jul. 10, II. *József* Arad vmben kamarai jószágot óhajtván venni, tanácsát kéri.

Miskolcz, 1802. decz. 15. *Ugyanaz* már többet kíván: *segítséget*, az aradi birtok megvételében. «Valamint én, úgy gyermekeim is örökkön-örökké meghálálni és nsgodat áldani el nem mulasztják.»

Buda, 1799. nov. 18. *Antal* (II) rimánkodik neki, hogy «*mint ki a kegyelmek külfelén helybeztetve vagy*on, mint tapasztalt igazszivü véremet, igaz reménységgel arra kéri» . . . Lett is belőle helytartósági tanácsos.

Sávoly, 1802. szept. 19. Egy másik Almásy: «Daczára annak, hogy

ezen mostani környülállásban a közjónak gondjai főképen Nsgodat ter helik, — Kishontban Ostyánt akarván megvenni: Ő felségénél hathatós eszközlésével megnyerni és így maradékomnak főbb gyámolító oszlopa lenni méltóztassék.»

Szalabér, 1903. febr. 18. A V. János kérdi: Anyósa fundus religionis-féle jószágot akar vásárolni, — hogyan kell e részben eljárni?

Buda, 1803. január 4. Antal (II) A kölcsönként 500 frtot visszaadja. «Kedves ángyomasszony ő Nagyságának kezeit csókolom.»

Buda, 1814. márcz. 9. *Eduárd*, (II. Antal fia, a kit az Exc. úr magához rendelt): «Excellentiád, kegyelmes Nagybátyám! Hasztalan tennék kísérletet szavakkal kifejezést adni hozzám való jószágáért hálámnak. Viselkedésem és gyermeki szeretetem legyen bizonyága, mennyire egyetlen óhajom, hogy kegyelmére és szeretetére érdemes legyek.

Boldognak érzem magam, hogy most a világba lépve maga Excellentiád vezetí első lépésemet. A miért örökre hálás lesz nagyméltóságodnak legalázatosabb, legengedelmesebb unokaöcscse. *Eduárd*.»

*

(16) Annak az *Andrássy* családnak lehetett tagja *Andrássy Klára*, a melyiknek utolsó férfisarja: 1753-ban elhalván, *Kétegyháza*, *Sarkad*, *Vári* gazdátlan maradt.

Sacza (Abaujm.) 1798. júl. 19. (A. Klára írja *Ignác*znak.)

«Kedves Fiam uram! Valóban szíves szánakodással vettem ily hosszas betegeskedését. Az leányom eléggé nyugtalankodik. A sok ülést, írást nem minden ember szokhatja meg . . . tökéletes szívé anyja, *Andrássy Klára*.»

1798. jun. 1. «*Kétegyháza* vételére örülök. *Ha találkozik nálam Sarkad íránt levél*, kinek hasznát vehetné fiam uram, minél előbb felküldöm . . . Lányom tegnap jött hozzám a gyermekekkel. *Lépol*d orvosságot vesz.»

1799. nov. 17. «Fiam Uram» kedves gyermekén kesereg, úgy a leánya betegségin. «Bizzuk Istenre, ki mindent jóra szokott fordítani.»

1799. decz. 15. «Szegény leányomnak sok szenvedését szívtájdalommal érzem, rettegvé várom íránta való tudósítását.»

1800. jan. 22. «Istennek hála, úgy írják, hogy jobban van leányom annyiból, hogy fájdalmai már megszűntek, de a sebi még be nem gyógyult... jobb is, ha lassan gyógyítják . . .»

1800. ápr. 20. Megbízatásokat végezvén, biztosítja «fiam-uramat», hogy elvégzi máskor is, ha mit reá bíz. Leánya Budán van. Mellében még keménysége van. Bécsbe készül. Lajzi egészséges, szépen viseli magát, igen dicsérik, igen jól tanul.

1803. jan. 5. Az ujévi köszöntését viszonozza. «A kis Lajos egészséges, nagyot nőtt.»

1804. jan. 4. «Szerdahelyi (a nagyasszony másik veje), hogy táblabíró lett, kedves «fiam-uramnak» köszöni, mint a kiben segítsége volt.» Az ujévi köszöntést viszonozza.

A Zsadányi és Török-Szent-Miklósi A

András

† 1698

sári apátur, egri kanonok,
gyöngyösi plébános

I.

†

neje: Mihályi

Ágnes

1. férje: M. Deák Pál

2. férje: Steössel Kristóf

Apoll

1. férje: Det

2. férje: Hel

I. Pál

1721—1804

neje: Kvassay Francziska

1728—1797

I. Ignác gróf

1723—1804

1. neje: Splényi Johanna bárónő † 1762

2. neje: Splényi Terézia bárónő

neje:

II. Pál

1749—1821

neje: Kapivári Kapy
Anna

II. Ignác gróf

1751—1840

1. neje: Bossányi Teréz

† 1777

2. neje: Semsey Anna

3. neje: Hardegg M. grófnő

István

1758—1849

neje: Erös Johanna

Anna

férje: br. Eötvös

Gábor

Illés

1779—1837

neje: Festetics S. grófnő

Ferencz József

1792—1827 1793—1823

neje:

Berzeviczy
Zs.

Zsigmond

1812—1884

Vincze

1814—1897

Mária

férje: báró Werklein József

Borbála

férje: gr. Szirmay T.

I. Alajos

1788—1850

1. neje: Festetics E. grófnő

2. neje: Wilczek L. grófnő

Lajos

1790—1836

neje: Brezenheim L.
hercegnő

Ottília

férje: gr. Kónigsegg
János

III. Pál

1816—1882

neje: Batthyányi Amália
grófnő

I. Kálmán

1815—1898

neje: Wenckheim St.
Mária grófnő

I. Dénes

1817—1871

neje: Keglevich Eug. grófnő

Andor

Mária

báró Beust Eduárd

II. Kálmán

1852

neje: Keglevics M. grófnő

Erzsébet

férje: gróf Cziráky János

Mária

férje: Beniczky Géza

II. Dénes

1863

neje: Károlyi Ella grófnő

Emma

1889

Denise

1890

Gabriella

1892

Mária

1894

II Alajos

1895

III. Kálmán

1902

Már

188

ALMASY grófok leszármazási táblázata.

János
1704
Deák Judit † 1721

György
neje: Szabó Margit

Ónia
ik István
ehront János

II. János
† 1765
neje: Borsi Borsy Anna † 1772

Mihály
Okolicsányi
Zsuzsa

III. János
1728—1761

Antal
† 1768
neje: Vécsey Anna bárónő

I. József
neje: Palásthy
Magdolna

Krisztina
1737—1799
férje: br. Henter F.

Ágnes
férje: Bethlenfalvi
Erős József, ezredes

Enoch
1779—1814
neje: Keglevits T. grófnő

Kristóf
1781—1843
neje: Haller Rozália grófnő

Zsófia
férje: Anttha József

György
1805—1880

Adél
férje: gróf Festetics Ág.

Móricz
1808—1881
1. neje: Wolkenstein
Trostburg grófnő
2. neje: Festetics R.
grófnő

Ernő-Bódog
1818—1849
neje: Ebenberger
Mat.

Albert
† 1816

Izabella
† 1813
férje: gr. De la Motte

Vilma
† 1814

Tasiló
1847
neje: Fiáth Anna
bárónő

Melánia
férje: gróf Pálffy András

Anna
férje: gróf Wilczek

Hildegard
férje: gróf Schaumburg

Huberta

György
1864—1898
neje: Zichy Zenke grófnő

I. Imre
1868
neje: Wesselényi Cornelia bárónő

Emília
férje: báró Trauttenberg
Frigyes

Georgine
1890

Pál
1892

Jaquelin
1895

III. Dénes
1892

Ilona
1894

II. Imre
1896

Mária
1902

A ZSADÁNYI ÉS TÖRÖKSZENTMIKLÓSI

ALMÁSYAK

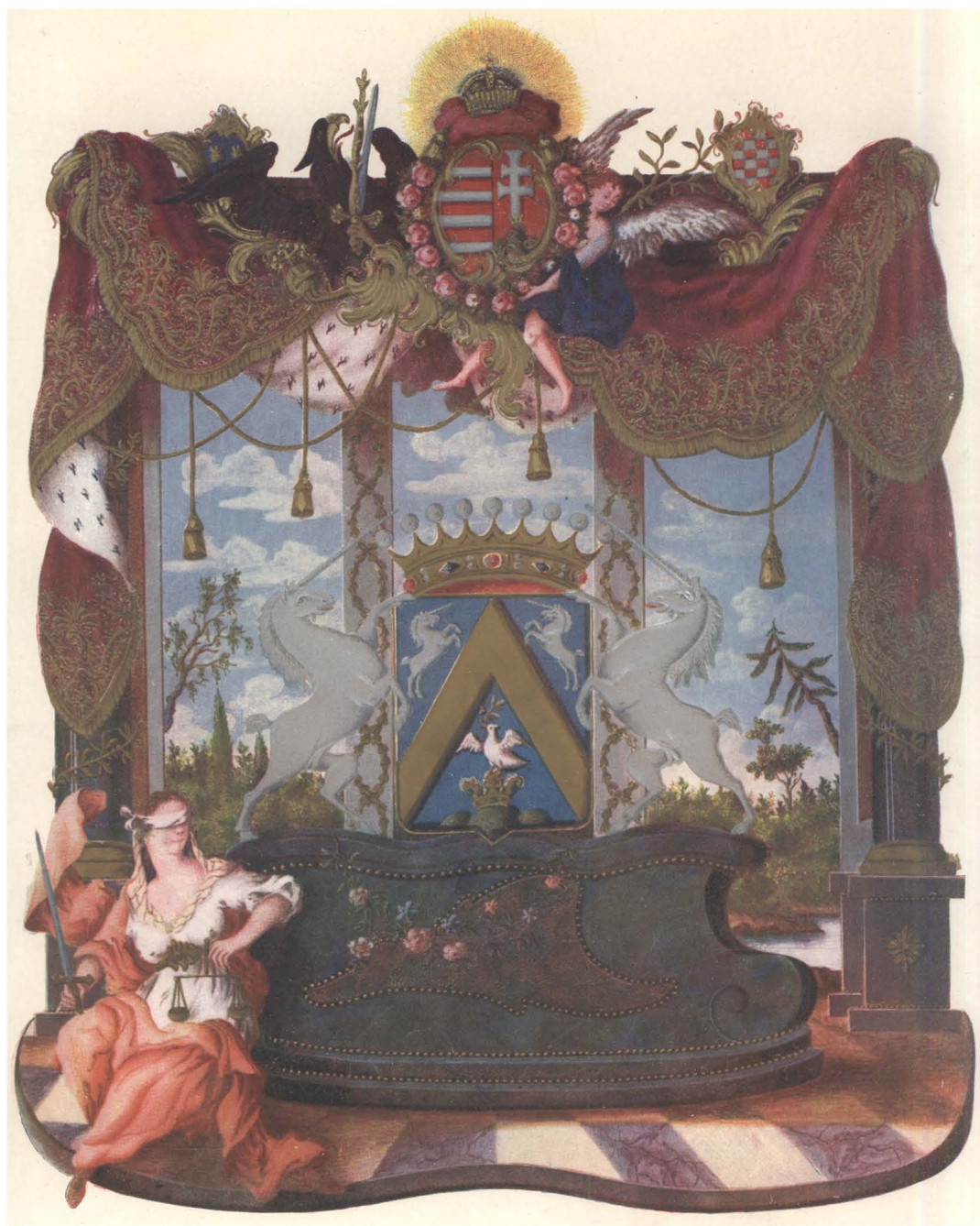
NEMESI ÉS GRÓFI CZIMERE ÉS OKLEVELE

1492. Rempeck Hugo Stich, ac Berengarius Adam
Gronovius, Selanovius, Raurer, Schenck

[illegible]

10578.

FRANCISCUS

PRIMUS;

DIVINA FAVENTE CLEMENTIA

AUSTRIAE

IMPERATOR

HIEROSOLYMÆ HUNGARIÆ

Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Galliciae
et Lodomeriae, Ramae, Serviae, Cumaniae, et
Bulgariae Rex Apostolicus, Archidux Austriae,
Lotharingiae, Salisburgi, Virceburgi, et in Fran-
conia Dux; Dux Styriae, Carinthiae, et Carnioliae
Magnus Dux Cracoviae; Magnus Princeps Transyl-
vaniae; Marchio Moraviae; Dux Sandomiriae,
Massoviae, Lublini, superioris et inferioris Silesiae,
Osvecinae, et Zatoriae, Teschinae, et Foro-Julii, etc.
Princeps Berchtoldsgadenæ, et Mergenthemii, Co-
mes Habsburgi, Kyburgi, Goritiae, et Gradiscae;
Marchio inferioris et superioris Lusatiae, nec non
Istriae; Dominus Terrarum Vollhymiae, Podlachiae
et Bereſti, Tergeſti, in Freudenthal, Eulenberg, et
Marchiae Slavonicae, etc.

F. P. D.

Fideli Nostro Nobis sincerè Dilecto Magnifico IGNA-
TIO ALMÁSY DE ZSADÁNY, ET TÖRÖK-SZENT-
MIKLOS, Ordinis sancti Stephani Regis Apostolici
Commendatori, Camerario, actuali intimo Statús
Consiliario, nostro, Camerae nostrae Caesareo Regiae
Aulicae Vice-Præsidi, Comiti Temessienſi, ac Comita-
tus ejusdem Nominis supremo Comiti, *Salutem, & Gratiam*

*nostræ Cæsareo Regiæ continuum erga TE Incrementum! Laudatis-
sima fuit à multis Sæculis Majorum nostrorum Imperatorum, &
Regum gloriosissimorum Consuetudo, ut quos Origine claros, & Vi-
tæ Integritate conspicuos, atque Virtutum ornamenti prædios ~
animadverterent, eos præ cæteris Gratiâ suâ fovendos, novisque
Honoribus, & Dignitatibus Clementia, & Munificentia suâ conde-
corandos susciperent; Id verò non solum hanc ob Causam, ut si me-
ritis suis condignos Honores, Virtutisque Præmia ex augusta Be-
nignitate se se consecuturos certò intelligerent, sed ut reliqui etiam e-
jusmodi Beneficiis ad paria Virutis, & veræ Gloriæ capeffendæ
Conamina excitari omne Studium, & Industriad eo converterent,
quatenus Principibus per edenda quævis Fidelitatis, Virtutum,
ac præclarorum Gestorum Specimina quam acceptissimi esse
mereantur. Hoc namque Boni, vel maxime summa Regum, &
Principum Fastigia in antecellendis privatis Hominitibus obtinere
videntur, quod Eorum probatis, ac benemeritis Viris, & Subditis
largiendi, remunerandique Facultas sit amplior, atque uberior. ~
Nulla enim est Virtus, quæ in reconciliandis Animis Hominum,
augendisque studiis Munificentia esset præstantior; Hinc apud
priscos Orbis Terrarum Rectores Benignitate, & Munificentia
nihil frequentius, nihilque antiquius habebatur, hocque ideo, ut
Laus & Gloria, quæ in Viris benemeritis, Honore & Dignitate
cumulandis quam maxime fulgere solet, longè, latèque propaga-
retur; Quibus Rationibus Nos quoque inducti, & Majorum no-
strorum hoc in genere Vestigia Laudis sedulo, studioseque sectan-
tes, amplioribus eos Ornamentis & Honoribus condecorandos,
clarioribusque Donis cumulandos ducimus, qui tum Nobilitatis
Prosapiæ Vetusstate, tum propriis Actibus, & præclaris Meritis*

*intemerataque Fidei, & Fidelitatis perseverantia, nec non eximias
Virtutibus, & Qualitatibus præditi sunt, ut nimirum hac Ratio
ne Animi eorum veluti Acri quodam Stimulò, Gratiarum me-
mores ad fidelem in quibusvis Occasionibus Reipublicæ Chri-
stianæ, sacre item Regni nostri Hungariæ Coronæ, ac Domui
nostre Austriacæ præstandam operam, præclaraque Virtutis
& Fidelitatis studia tanto ferventius incitari, exstimularique
possint. Harum itaque Rerum Consideratio cum firmiter Ani-
mo nostro inhaereat, Tu Ignati Almásy de Zsadány
et Török-Szent-Miklós pro præsentii dignus Nobis occur-
risti, qui è pervetusto nobili Stemate ortum ducens, ad Exem-
plum Antenatorum TUORUM jam sub gloriosissimis Hun-
garæ Regibus, Prædecessoribus videlicet nostris felicitis Recordatio-
nis Sago, Togaque clarorum, adeoque de Domo nostra Austria-
ca, & sacra Regni nostri Hungariæ Corona optime meritoris
intemerata semper Fide, & Fidelitate, fidelibus item, ac utilibus
Servitiis in diversis publicis, ac eminentioribus etiam Officiis
longâ Annorum serie præstitis Gratiâ, & Clementiam no-
stram Cæsareo Regiam mereri studuisti, quò ob eximias Ani-
mi Dotēs, & Qualitates, comparataque TIBI conspicua Merita
ex speciali Gratia & Clementia nostra Cæsareo Regia ad sub-
limiores Dignitatis Gradus, & Honores eveharis. Tu enim
in prægestis tum Comitatus Muniis, cum etiam in Offi-
cio VICE-ac subinde supremi Capitanei Districtus Jazygum
& Cumanorum, præterquam quod in statuendo eorum majori
Milium Equestris Ordinis Numero peculiariter TEMET distin-
xeris, ac ob præclara Servitia TUA in Album Consiliariorum
nostrorum Regiorum Hungaricorum relatus exstiteris;*

cu insuper in pertractandis quibusvis publicis Negotiis luculentis-
sima Dexteritatis, & indefessi Zeli TUI edidisti Specimina, ut tam
Fundamento horum, quam & spectata TUA singulari in Juris-
prudencia Cognitione, & in administranda Justitia probata Ex-
perientia in *Assessorem Tabulae nostrae Regiae Judicia*
UOC renunciari, Anno porro millesimo septingentesimo octuagesimo
nono in *Assessorem Tabulae nostrae Septemviralis* eorum
cum *Consiliariatu Aulico* conjunctum promoveri merueris,
ac postquam in his quoque Stationibus Expectationi de TE conce-
pitae plenè respondisses, praeterea in publicis Regni Comitibus Anno
millesimo septingentesimo nonagesimo, & millesimo septingentesimo
nonagesimo primo celebratis, quibus quà *Ablegatus Comita-*
tus Hevesiensis interfuisti, benignas Intentiones nostras Regias
in Bonum publicum tendentes insigni Eloquentia & Dexteritate
TUA, nec non flagrante perchari Regni nostri Hungariae Incre-
mentum promovendi Studio & Ardore, omnimodè secundasses,
Anno millesimo septingentesimo nonagesimo quinto in *Admini-*
stratorem mox verò etiam in *supremum Comitem Comi-*
tatus Barsiensis benignè nominatus exististi, quo conspicuo
Officio aequè plena cum Satisfactione nostra, TUIQUE peculiari
cum Commendatione gesto, praestinsquè non minus penes insur-
rectionalem etiam Militiam Anno millesimo septingentesimo no-
nagesimo sexto regnicolariter decretam, cui ex Parte antelati
Comitatus quà *Colonellus*, subin verò per *Serenissimum*
Regium Principem, et Archiducem Dominum Jose-
pbum, Regni nostri Hungariae Palatinum, Fratrem
nostrum Charissimum quà *supremum antelati Regni*
nostri Hungariae Capitaneum ob praeclaras TUAS Viru.

tes, qua *Primarius* complurium Comitatum infurrectionalis-
Militiae Brigaderius praefectus exististi, fideibus ac uilibus
Seruitiis, tandem Anno millesimo septingentesimo nonagesimo-
octavo ad Cancellariam nostram Regiam Hungarico Aulicam in
Quahtate *Consiliarii Aulici & Referendarii* transla-
tus fuisti, quo etiam in Munere tantam in Rebus agendis, ~
cumprimis in iterans Regni Commis qua Dictatis Referens testu-
tus es, Perspicaciam, Dexteritatem, & Prudentiam, ut in teste-
ram altissimae nostrae Complacentiae, & Satisfactionis, nec non
Recognitionem conspicuorum Meritorum **TUORUM**, **TIBI** etiam
tam per procuratam celeriore Tyronum Militarium Statu-
tionem, & gratuitarum Frugum Administrationem, quam &
Benevola a **TE** ipso pro publicis Status necessitatibus in Aere
parato, Militie ac Equis oblata Subsidia comparatorum, Anno
millesimo octingentesimo secundo in Numerum *Equitum*
Ordinis sancti Stephani Regis Apostolici, Anno vero
millesimo octingentesimo sexto Honore & Dignitate actualis
intimi Status *Consiliarii* condecorari, porro Anno mille-
simo octingentesimo decimo in *Commendatorem* antelani
Ordinis sancti Stephani renunciari, ac Anno millesimo
octingentesimo undecimo in *Vice-Præsidem Camerae*
nostrae *Cesareo Regiae Aulicae* promoveri merueris, quā
conspiciam Stationem aequè cum Decore, peculiarique **TUI**
cum Commendatione, & altissima Satisfactione nostra in p̄sens
usque sustinuisse, ac sub decursu hujus temporis in aliis etiā
gravibus Missionibus; altera quidem in Comitatu Niutriensi
gravius Negotium concernente; altera verò in Negotio Regu-
lationis Bonorum camerarum Banaticorum, & Aradiensium

aequè Cameraticorum Mutinensium à Nobis TIBI clementer de-
latis ad altissimam Complacentiam nostram functus es, sed &
alias etiam pro locorum & temporum Varietate, aequè Opportu-
num Exigentia prompta ac utilia sacrae cumprimis praelibati
Regni nostri Hungariae Coronae, augustaeque Domui Austriacae,
ac jam Majestati quoque nostrae indefinenter praestitisti Servi-
tia, & prout Nobis de TE firmiter ac benignè pollicemur, in fu-
turum quoque pares Conatus TUOS pro Incremento Boni publi-
ci, altissimique Servitii nostri Regii exhibiturus es, ac impensurus.
Quò verò singula praemissorum tanto clariora evadant, & profun-
diores ad benemerendum ponant Radices, simulque praeclara
TUA Facinora ampliori adhuc, & uberiori Caesareo Regiarum
Gratiarum nostrarum erga TE declarato Argumento compensen-
tur, taliterque etiam cæteris Fidelibus nostris in Virtutum Pale-
stra semet exercenibus Subditiis familia benemerendi studia ample-
ctendi, & imitandi majus Incitamentum, & Calcar addatur,
ac ipsa etiam Posteritas TUA in sectandis Virtutibus tanto
serventiores Conatus, & Animos capeffere valeat, Te Igna-
tium Almáfy de Zsadány, et Török-Szent-
Miklos, ex certa nostra Sciencia, Animoque deliberato, deque
Caesareo Regia Potestatis nostrae Plenitudine, & Gratia speciali
verum, & indubitatum COMITEM, vulgo Graf dictum,
declaravimus, & tanquam de Avito Comitum Genere ortum
ducentem Comitem nominavimus, Tituloque, ac Honore, nec-
non Dignitate Comitum cum Praedicto Spectabilis, ac Ma-
gnifici, germanicè Hoch-und Wöhrgebohrn insigni-
vimus, TEQUE, ac per TE Filios TUOS Aloysum, Ca-
merarium nostrum, & ad Cancellariam nostram Regiam

Hungarico Aulicam antea honorarium Secretarium Aulicum, ~
nec non **Ludovicum**, Comitatus Hevesiensis Vice-Ju-
dicem Nobilium, Filiasque **TUAS** **Barbaram**, Fide-
li nostro nobis dilecto Spectabili ac Magnifico Comiti
Thomæ Szirmai de Szirma-Bessenyo nuptiam, &
ex prima **TUA** Consorte **Nobile Thecla Bossányi de**
Eadem progenitam, & **Otiliam**, Fidei pariter nostro no-
bis dilecto Spectabili ac Magnifico Comiti **Joanni Nepomu-
ceno Königszeß-Rottenfels** nuptiam, ac tam hanc, quam
præspecificatos Filios **TUOS** ex secunda Consorte **TUA** **Nobilis**
Anna Semfey de Eadem, natos, nec non **Hæredes**
& **Posteros TUOS** in futurum **DEI** Benedictione in infini-
tum legitimè nascituros, utriusque Sexus universos Descendentes
Numeri, Cæui, & Ordini, atque Consortio verorum, antiquioris
& indubitatorum Comitum aggregavimus, & annumeravi-
mus, omniumque Gratiarum, Libertatum, Prærogativarum
& Dignitatum Comitibus debitarum capaces, & consortes
fecimus, volentes, & per expressum decernentes, ut **Tu Ig-
nati Almáfy de Zsadány, et Török-Szent-Mi-
klos**, Hæredesque **Tui** jam nati, & **Posteris DEI** Be-
nedictione in futurum legitimè nascituri utriusque Sexus
universi Descendentes à modo imposteriorum futuris, & per
petuis semper temporibus omnibus illis Gratiis, Honoribus,
Privilegiis, Dignitatibus, Indultis, Immunitatibus, Præroga-
tivis, Libertatibus, Favoribus, ac Exemptionibus, quibus ceteri
veri, antiqui, & indubitati præmemorati Regni nostri Hun-
garice, Partiumque ei adnexarum, & aliorum etiam Re-
gnorum, Provinciarumque nostrarum Comites sive de Jure, si

ve de antiqua Consuetudine, aut aliter qualitercunque utuntur,
fruuntur, potiunturque, & gaudent, tam intra, quam extra
Judicium, & Comitia, aut alias ubivis uti, frui, potiri, &
gaudere possis, ac valeas, *Hæredesque TUI* jam nati, et
Posterius DEI Benedictione in infinitum legitime nascituri
utriusque Sexus universi valeant, aique possint. Quod verò per
petuum hujus nostræ *TUI* ad hanc Dignitatem Sublimationis
exstet Documentum, eademque pleniore Beneficio decorata
in Oculos clarius incurrat Hominum antiqua Gentilia
TUORUM, quibus hactenus usus es, Armorum Insignia non
solum laudavimus, approbavimus, ratificavimus, roboravimus,
& confirmavimus, sed etiam eadem vigore Præsentium in
hunc, uti sequitur modum, imposterum futuris, & perpetuis
semper temporibus per *TE*, *Hæredesque*, & *Posteros TUOS*
utriusque Sexus universos Descendentes habenda, ferenda,
& gerenda clementer concedimus, & largimur. Scutum vi
delicet Militare erectum cælestini Coloris, in inferiori sui
Parte in Cuspidem vergens, in quo duo Unicornes sibi in
vicem oppositi stipant Cantherium aureum ab utroque Ba
sis Angulo ad Centrum Regionis Cephalicæ assurgentem;
Fundum demum Scuti occupat viridis Tricollis, superimposi
tâ medio ejusdem Coronâ nobilioris Metallî, cui insistit
Columba alba sic dicta Noemi, expansis Alis ad volandum
prona, rostro viridem Frondem Palmæ tenens. Caput porro
Scuti premit Corona Comitibus propria, Telamonum vò Vices
obeunt duo argentei Unicornes. Quemadmodum hæc omnia
in Principio seu Capite præsentis Diplomatis nostri Pictoris
edoctâ Manu, in propriis, & genuinis suis Coloribus clarius

depicta, atque ob Oculos Intuentium posita esse lucidius conspici
untur. Liceat itaque Tibi Ignatio Almáfy de Zsa
dány, et Török-Szent-Miklos, Hæredibusq̃
TUIS jam natis, & Posteris DEI Benedictione in infinitum
legitimè nascituris utriusque Sexus: universis Descendentibus
prædeclarata Armorum Insignia in futurum in omnibus
& singulis honestis & decentibus Actibus, Exercitiis, atque Ex
peditionibus tam serio, quam joco, in Hastiludiis, seu Hasla
torum Dimicationibus pedestribus & equestribus, in Bellis, sin
gularibus Certaminibus, & quibuscunque Pugnis cominiis, &
eminus in Scutis, Banderiis, Vexillis, Chypeis, Tentoriis, Domi
bus, Cœnotaphiis, Sepulchris, Monumentis, Clenodiis, Annulis,
Monilibus, Sigillis, Edificiis, Parietibus, & Supellecilibus libe
rè, pacificè, & absque omni Impedimento, Molestia, vel Contra
dictione habere, gestare, ac deferre, illisque in Aevum usq̃, frui,
& gaudere, Apiusque, insuper sis, & idoneus, TUIQUE Hæ
redes, & Posteris sint apti, & idonei ad ineundum, & re
cipiendum omnes Gratias, & Libertates, Exemptiones, Jura
& Privilegia, Vacationemque ab Oneribus, & Muneribus
quibuscunque Realibus, Personalibus, & Mixtis, ad utendu
denique singulis Juribus, quibus cæteri à veris Comitibus
progeniti capaces, & paricipes veri, antiqui, & indubitati
memorati Regni nostri Hungariæ, & Partium ei adnexarum,
imò aliorum etiam Regnorum, & Provinciæ nostrarum
Comites utuntur, fruuntur, potiunturque, & gaudent, quomo
dolibet de Jure, vel antiqua Consuetudine, nemine unquam
prohibente; Imò evehimus, aggregamus, & annumeramus,
prædeclarataque Armorum TUORUM Insignia præmentiona

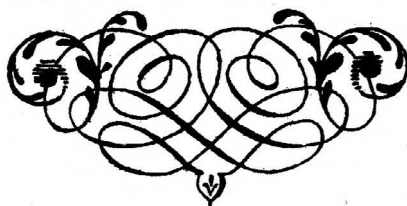
ito modo etiam acceptamus, approbamus, roboramus, & con-
 firmamus, concedimusque, & largimur. Teque, nec non
Hæredes Tuos jam natos, & Posteros **DEI** Benedi-
 ctione in infinitum legitimè nascituros utriusque Sexus uni-
 versos Descendentes præattacto Comitum Titulo et Hô-
 nore, cum Prædicato Spectabilis ac Magnifici, de-
 namus, & condecoramus. Atque ideo universis & singulis, Ma-
 jestatis nostre Regnorum, Ducum, & Provinciarum nostra-
 rum Subditis tam Ecclesiasticis, quam Sæcularibus, cujuscun-
 que Status, Gradus, Dignitatis, Ordinis, Conditionis, & Præem-
 nentia existant, seriò mandantes, ut Te Ignatium Almá-
 sy de Zsadány, et Török-Szent-Miklós, Hæ-
 redesque TUOS, jam natos, & Posteros **DEI** Benedictione
 in infinitum legitimè nascituros utriusque Sexus universos Des-
 cendentes pro veris & indubitanis Comitibus dicto, & scripto,
 nominent, teneant, & honorent, iisdemque Titulis, & omnibus
 Prærogativis jugiter frui, & gaudere sinant, nec adversus hanc
 benignam nostram Gratiam, & Indultum impedian, turbent
 aut molestant, & ab alijs impediri, turbari, aut molestari
 permittant quovismodo, si qui verò ex Nobis subiectis id at-
 tentare præsumpserint, nostram, & Successorum nostrorum no-
 verint Indignationem se ipso facto incurfuros. Ac insuper in Si-
 gnum uberioris erga Te Ignatium Almásy de Zsa-
 dány, et Török-Szent-Miklós, demonstranda Gra-
 tiae, & Clementiae nostrae Cæsareo Regiae Prædicatum etiam
PERPETUI IN SARKAD, præter duplex Gentilium Prædi-
 catum, quo actu ueris, Tibi, Hæredibusque Tuis,
 jam natis, & Posteris, **DEI** Benedictione in infinitum

nascituris universis Descendentibus unà benignè conferimus,
& concedimus. In quorum Fidem, & Testimonium hascè
Litteras nostras Privilegiales Manus nostræ propria Sub-
scriptione, & Sigilli majoris, quo ut Rex Apostolicus uti-
mur, impendentis Munimine roboratas Tibi, Hæredi-
busquè Tuis jam natis, et Posteris utrius-
què Sexus universis Descendentibus in per-
petuam Rei memoriam extradari jussimus. Datum per Ma-
nus Fidelis nostri nobis sincere dilecti Spectabi-
lis ac Magnifici Comitis Josephi Erdödy de Mo-
nyorókerék, Aurei Velleris, ac unà Insignis Ordinis San-
cti Stephani Regis Apostolici Magnæ Crucis Equitis, Montis
Claudii, & Comitatus Várasdinensis perpetui Comitis, prout
& Arcis, Civitatisquè ejusdem Nominis hæreditarii Capita-
nei, Camerarii, Consiliariiquè nostri actualis Status intimi
Dapiferorum nostrorum Regalium per Hungariam Magistri,
Comitatus Nitraensis supremi Comitis, nec non per idem
Regnum nostrum Hungariæ Aulæ nostræ, prout & dicti Or-
dinis Sancti Stephani Cancellarii, Parisiis in Gallia.
**Die undecima Mensis Augusti Anno Domi-
ni millesimo octingentesimo decimo quin-
to;** Regnorum nostrorum Hungariæ, Bohemice, & reliquor
Anno *Vigésimo quarto*. Reverendissimis, Reverendis-
simis, ac Venerabilibus in Christo Patribus / Archiepisco-
patu Strigoniensi vacante / Comite Ladislao Kollo-
nits de Kollegrád, Colocensis & Bacsiensis Canonice-
unitarum, Stephano iem Libero Barone Fischer
de Nagyszalatnya, Perpetuo in Bacsko, Agriensis,

metropolitanarum Ecclesiarum Archiepiscopus, Maximiliano Verbovác de Rakitovec Zagrabienfis, Michaeli Libero Barone Brígido Scepusienfis, Ladislao Kőszeghy Csanadienfis, Andrea Szabo Cassoviensfis, Leopoldo Somogyi de Perlák Sabinariensfis, Samuele Vulkán græci Ritûs catholicorum Magnovaradinensfis, Petro Klobuszky de Eadem Szathmariensfis, Josepho Király Quinquè-Ecclesiensfis, Ladislao Kamanbázy-Vacziensfis, Josepho Kluch Nitriensfis, Georgio Kurbély Veszprimiensfis, Comite Ladislao Eszterházy de Galántha Regnariensfis, Constantino Stanich græci Ritûs Catholicorum Crisieniensfis, Sedibus græci Ritûs catholicorum Munkatshenfi, latini verò Ritûs Magnovaradinensi, Albaregalensi, Jaurinensi, Neofolienfi, Bosnensi, seu Diakovariensi, & Syrmienfi, ac Transylvaniansi vacantibus, Emerico Libero Barone Perényi electo Bacensfis, Daniele Múterpacher electo Scutariensfis, Comite Ladislao Csáky de Kerecsizszebh consecrato Tinniniensfis, Emerico Carolo Raffay electo Pharensfis, Alexandro Rudnay de Eadem electo Ansvriensfis, Ecclesiarum Episcopis Ecclesias DEI feliciter gubernantibus. Serenissimo item Archiduce Austriæ Domino Josepho, Regni nostri Hungariæ Palatino, & Locumtenente nostro Regio, nec non Spectabilibus ac Magnificis Josepho Úrményi de Eadem Iudice Curiae nostræ Regio, Comite Ignatio Gyulay de Maros-Németh, & Nadaska, Regnorum nostrorum Dalmatiæ, Croatiae, & Slavoniæ Banis, Comite Josepho Brunsvik de Korompa Tavernicorum, Illustrissimo Principe Carolo Pálffy ab Erdöd Curiae, Comite Michaeli de Nadásd Perpetuo Terræ Fogaras, Janitorum,

Comite Francisco Szécsényi de Sárovari-Felső-Videk Cubiculariorum, antelato Comite Josepho Erdödy de Monyorókrék Dapiferorum, Illustrissimo Principe Nicolao Eszterházy de Galantha nobilis Turmæ nostræ Prætoræ hungaricæ, Capitaneo, Paulo Almásy de Zsadány, & Török-Szent-Miklos Agaxonom, Comite Francisco Koháry de Gábragh et Szitnya Pincernarum. nostrorum Regalium per Hungariam Magistris; ac prælibato Principe Carolo Pálffy ab Erdöd Comite Posoniensi, cæterisque quamplurimis sæpefati Regni nostri Hungariæ Comitatus tenentibus & HONORES.

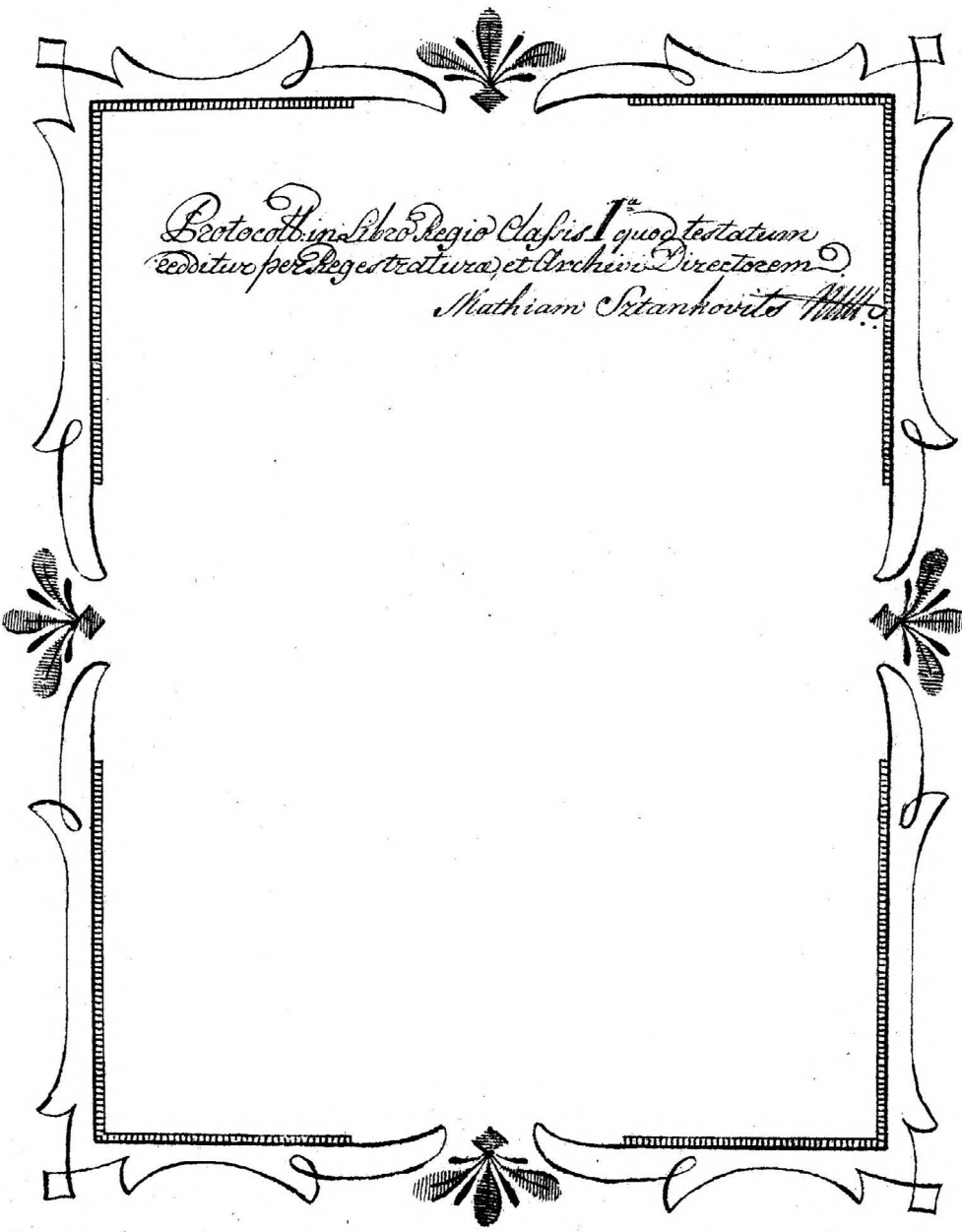
Franciscus

Comes Josephus Erdödy

Josephus Nándori

Diploma Comitis pro Ignatio Almásy de Zsadány, et Török-Szent-Miklos, una cum Collatione Prædicati Perpetui in Sarkad clementer elargitum

*Protocoll. in Libro Regio Clavis I^o quod testatum
reditur per Regestratura, et Archiv. Directorem.
Mathiam Stankovits M.H.*